

LÄNSSTYRELSEN LANDSKANSLIET FEMÅRSBERÄTTELSE

D Vb:2

1822-1826

Innehåller ett antal konvolut.

Konvolut 1822-26 Göteborg

Konvolut 1822-26 Göteborgs fögderi

Konvolut 1822-26 Strömstad. – Femårsberättelse på 6 sidor. Jag har fotograferat av. SE RENSKRIFT under Femårsberättelser

Konvolut 1822-26 Marstrand

Konvolut 1822-26 Uddevalla

Konvolut 1822-26 Orust och Tjörns fögderi

Konvolut 1822-26 Sunnervikens fögderi

Konvolut 1822-26 Kungälv

Konvolut 1822-26 Norrvikens fögderi 2

Förutom den samlade berättelsen på 10 sidor ligger här berättelser betr. lantbruket för åren 1822, 1824 och 1825. Jag har fotograferat.- SE RENSKRIFT under Femårsberättelser

Av en tabell, som är uppställd 1827 framgår:

Krono Åhl Fisker Skattlagde	2
Tull Mjölqwarnar med 42 par Stenar	37
Tull Sågqwarnar, grofbladiga	17
Husbehofs Mjölqwarnar, utan påförd ränta i Jordeboken	261
Husbehofs Sågqwarnar	3
Stampar	2
Tegelbruk	13
PottaskeBruk	1

Konvolut 1822-26 Inlands fögderi

SE ÄVEN NORRVIKENS KRONOFÖGDEMYNDIGHETER
EXTV:1

LÄNSSTYRELSEN LANDSKANSLIET FEMÅRSBERÄTTELSE

Länsstyrelsen infortrade från kronofogdarna i varje fögderi och borgmästarna i städerna underlag till femårsberättelserna.

Dessa redogörelser finns i ett samlat dokument. Vissa år ligger ett utkast till redogörelsen i kronofogdens arkiv, men för det mesta är detta antingen inte sparad eller så är det svårläst.

Kronofogden avlämnade även särskilt en **redogörelse betr. Lantbruket och Naringars förkofran.**

Den är en kortare redogörelse och finns nästan bara i länsstyrelsens arkiv men där ligger den inte alltid i resp. fögderis konvolut utan i stället tillsammans med underlaget för länsstyrelsens egen femårsberättelse för länet.

D Vb:3

1827-1831 (3)

Innehåller ett antal konvolut liksom tidigare år. Jag noterar endast från Strömstad och Norrvikens fögderi.

Konvolut 1827-31 Norrvikens fögderi

- Berättelse på 8 sidor- **Jag fotograferar av.**
- Medföljande tabell innehåller många statistiska uppgifter. Tabellen är stor till omfånget och kan beskrivas som 4 folioblad, som sitter intill varandra.
- Jag fotograferar av tabellen på 4 fotografier.**

5

Konvolut för Strömstad

- Berättelse på 8 sidor. Fotar av

D Vb:4

1832-1836 (4)

Innehåller ett antal konvolut liksom tidigare år. Jag noterar endast från Strömstad och Norrvikens fögderi.

Norrvikens fögderi

- Berättelse på 8 sidor- **Jag fotograferar av.**
 - Medföljande tabell innehåller många statistiska uppgifter. Tabellen är stor till omfånget och kan beskrivas som 4 folioblad, som sitter intill varandra.
- Överskrift:

Fem Års Tabell från Norrvikans Fögderie År 1838

Anteckning däriifrån:

Torp, oskattlagde, bebyggde (deraf Soldat och Båtsmanstorp 307 st.)	998
Backstugor	274
Bebyggde Lägenheter, afsöndrade från Hemman under beständig äganderätt	48
Dito Dito på viss tid eller Lifstid	187
Krono Åhlefsken Skattlagde	2
Tull= Mjölqvarnar med 48 par stenar	40
Tull Sägqvarnar grofbladiga	17
Husbehofs Mjölqvarnar utan påförd ränta i Jordeboken	281
Husbehofs Sägqvarnar	3
Stampar	3
Tegelbruk	27

Strömstad

- Berättelse på 8 sidor. Fotar av

D Vb:5

1837-1841

(5)

Innehåller ett antal konvolut liksom tidigare år. Jag noterar från Strömstad och Norrvikens fögderi.
Norrvikens fögderi

- Berättelse på 5 sidor- **Jag fotograferar av.**
- Medföljande tabell innehåller många statistiska uppgifter. Tabellen är stor till omfånget och kan beskrivas som 4 foliobladd, som sitter intill varandra.

Överskrift:

Fem Års Tabell från Norrvikens Fögderie År 1841

Anteckning däriifrån:

Skattlagde bebyggde Torp	3
Dito dito Utjordar utan Mantal, som ej under något hemmans ränta	10
Krono dito dito dito	4
Skattlagde obebyggde utjordar	39
Krono dito dito (Tillkommer 3 Kr. holmar)	43
Torp oskattlagde, bebyggde (deraf Soldat och Båtsmanstorp...? 307 st)	912
Backstugor	455
Bebyggde Lägenheter, afsöndrade från hemman under beständig äganderätt	196
Dito Dito på viss tid eller Lifstid	84
Krono Åhlefisken Skattlagde	2
Tullmjölqvarnar med 61 par stenar	37
Tullsågqvarnar grofbladige	17
Husbehofs mjölqvarnar utan påförd ränta i Jordeboken	281
Husbehofs Sågqvarnar	3
Stampar	4
Tegelbruk	27

Strömstad

- Berättelse på 4 sidor. **Fotar av**

Konvolut Sjötullkamrarna

- I detta konvolut ligger bl.a. 5 berättelser från Strömstads Sjötullskammare
- Jag fotograferar av berättelsen för 1839.** Den är på 4 sidor.

D Vb:6

1842-1846

(6)

Innehåller ett antal konvolut liksom tidigare år. Jag noterar från Strömstad och Norrvikens fögderi.
Norrvikens fögderi

- Berättelse på 7 sidor- **Jag fotograferar av.**
- Medföljande tabell innehåller många statistiska uppgifter. Tabellen är stor till omfånget och kan beskrivas som 4 foliobladd, som sitter intill varandra.

Överskrift:

Fem Års Tabell från Norrvikens Fögderie År 1846

Anteckning däriifrån:

Skattlagde bebyggde Torp	3
Dito dito Utjordar utan Mantal, som ej under något hemmans ränta är inbegripne	10
Krono dito dito dito	4
Skattlagde obebyggde utjordar	39
Krono dito dito	43
Torp oskattlagde, bebyggde (deraf Soldat och Båtsmanstorp 307 st)	1112
Backstugor	402
Bebyggde Lägenheter, afsöndrade från hemman under beständig Eganderätt	233
Dito Dito på viss tid eller lifstid	83
Krono Åhlefisken Skattlagde	2
Tullmjölqvarnar med 64 par stenar	39
Tull Sågqvarnar grofbladige	17
Husbehofs Mjölqvarnar utan ränta i Jordeboken	281
Husbehofs Sågqvarnar	3
Stampar	4
Tegelbruk	26

Strömstad

- Berättelse på 4 sidor. **Fotar av**

D Vb:7

1847-1850 (7)

Innehåller ett antal konvolut liksom tidigare år, men berättelserna för Norrviken och Strömstad låg i andra konvolut. Jag tog dem därifrån och fick ordnat så att de nu ligger separat. Jag noterar från Strömstad och Norrvikens fögderi.

Norrvikens fögderi

- Berättelse på 8 sidor- **Jag fotograferar av.**
- Medföljande tabell innehåller många statistiska uppgifter. Tabellen är stor till omfånget och kan beskrivas som 4 folioblad, som sitter intill varandra.

Överskrift:

Fem Års Tabell från Norrvikans Fögderie År 1850

Anteckning därifrån:

Skattlagde bebyggde Torp	3
Dito dito Utjordar utan Mantal, som ej under något hemmans ränta äro inbegripne	10
Krono dito dito dito	4
Skattlagde obebyggde utjordar	39
Krono dito dito	43
Torp oskattlagde, bebyggde (deraf Soldat och Båtsmanstorp ca? 307 st)	1111
Backstugor	542
Bebyggde Lägenheter, afsöndrade från hemman under beständig eganderätt	280
Dito Dito på viss tid eller lifstid	81
Krono Åhlefisken Skattlagde	2
Tull Mjölqvarnar med 72 par stenar	41
Tull Sågqvarnar grofbladiga	17
Husbehofs Mjölqvarnar utan ränta i Jordeboken	281
Husbehofs Sågqvarnar	3
Stampar	4
Tegelbruk	34

Strömstad

- Berättelse på 3 sidor. **Fotar av**

D Vb:8

1851-1855 (8)

Innehåller ett antal konvolut liksom tidigare år. Jag noterar från Strömstad och Norrvikens fögderi.

Norrvikens fögderi

- Berättelse på 8 sidor- **Jag fotograferar av. OBS! DELVIS AVSKRIVEN-SE KRF**
- Medföljande tabell innehåller många statistiska uppgifter. Tabellen är stor till omfånget och kan beskrivas som 12 folioblad, som sitter intill och under varandra. Ett jätteschabrak.

Överskrift:

Fem Års Tabell från Norrvikans Fögderie År 1855

Anteckning därifrån:

Skattlagde bebyggde Torp	3
Dito dito Utjordar utan mantal, som ej under något hemmans ränta äro inbegripne	10
Krono dito dito dito	4
Skattlagde obebyggde utjordar	39
Krono dito dito	43
Torp oskattlagde, bebyggde, deraf Soldat och Båtsmanstorp 307 st	1249
Backstugor	573
Bebyggde lägenheter, afsöndrade från hemman under beständig eganderätt	301
Dito Dito på viss tid eller lifstid	98
Krono Åhlefisken Skattlagde	2
Tull mjölqvarnar med 74 par stenar	43
Tullsågqvarnar grofbladiga	17
Husbehofs mjölqvarnar utan ränta i Jordeboken	281
Husbehofs sågqvarnar	3
Stampar	3
Tegelbruk	36

Strömstad

- Berättelse på 3 sidor. **Fotar av**

(2 sid
SÄRNAS
GOTO
KOMMA)

2 + 1 TABELL

D Vb:9

1856-65

(9)

□ Häri finns en redogörelse från tullkamrarna i städerna, bl.a. från Strömstad.

□ Innehåller ett antal konvolut liksom tidigare år. Jag noterar från Strömstad och Norrvikens fögderi.

Norrvikens fögderi- 1856-1860

- Berättelse på 14 sidor- **Jag fotograferar av. OBS ! DELVIS AVSKRIVEN-SE KRF**
 □ Medföljande tabell innehåller många statistiska uppgifter. Tabellen är stor till omfånget och kan beskrivas som 4 foliobladd, som sitter intill varandra.

Överskrift:

Fem Års Tabell från Norrvikens Fögderie År 1860

Anteckning däriifrån:

Skattlagda bebyggda Torp och Utjordar m.m. som ej under något hemmans

ränta äro inbegripne	Krono	4
Dito Dito	Skatte	7
Dito Dito	Frälse	6

Skattlagda obebyggde utjordar	Krono	43
Dito Dito	Skatte	39
Oskattlagda bebyggde Torp, deraf Soldat-och Båtsmans-Torp C:a 300		1454
Backstugor		489
Bebyggda Lägenheter, afsöndrade från hemman under ständig eganderätt		304
Dito Dito på wiss tid eller lifstid		180
Skattlagda Älfisken		2
Tull mjöl- Qvarnar		44
Tullsåg- Qvarnar grofbladiga		13
Ängsåg		1
Husbehofs- Mjölqvarnar		112
Dito Sågqvarnar		10
Stampar		2
Tegelbruk		32
Garfverier		2
Färgerier		1

512

2124

COLLA

□ Uppgift om gästgifverier och skjutsning i Norrvikens Fögderi

Gästgifverier vid allmän landsväg	7
" vid häradsväg	16

Antal hästar, utgångne till Kungs.och kronoskjuts

1856	2
1857	73

Anmärkningar:

Som antalet årligen utgångne hästar för gästgifveri- håll- och reservskjuts, samt Kungs- och Krono skjuts, enligt Statistiska Central Buråns förslag, endast bör uppgifvas för sista året i 5 års perioden, eller år 1860, kan enär dagböckerne för samma år här icke äro tillgänglige, förstnämde antal icke uppgifvas; men kan dock approximativt beräknas hafva utgått med 1700 hästar från gästgifvaregårdar vid landsväg och 1300 från gästgifvaregårdar vid Häradsväg, och har nämde år utgått 24 st. Krono skjutshästar; utgörande medium af utgångne Kungs- och Krono skjutshästar, under fem års perioden, omkring 160 st. Vetlanda den 17 februari 1862

And:s Th. Halldin

□ **Taxa för öfverfarten från Florö gästgifvaregårdvid Svinsund.....från Hälle-**
 2 sidor. **Jag fotar**

Strömstad

Berättelse på 11 sidor. **Fotar av**

1861-1865

Norrvikens fögderi

□ Berättelse på 12 sidor. **Jag fotar.**

OBSERVERA ! HAR FOTOGRAFERAT AV KRONOFOGDENS EXEMPLAR TIDIGARE OCH OCKSÅ SKRIVIT RENT DEN.

□ *Betr. gästgiverier och skjutsning uppges:*

gästgiverier vid allmän landsväg 7 st

vid häradsväg 15

vid sockenväg 1

Antal hästar utgångne

till kungs-o kronoskjuts

till gästgifveriskjuts

1861

86

1862

172

1863

7

1864

104

2407

1865

50

2194

Anmärkn:

Antalet hästar, utgångne till gästgifveriskjuts kan ej uppgifvas, i saknad af dagböckerna utom för 1864 och 1865.

Jag hittar inte någon tabell med uppgift om torp, kvarnar mm, som funnits tidigare

Strömstad

□ Berättelse 7 sidor. **Jag fotar.** -

□ På formuläret för gästgiverier och skjutsning står

1864 utgått 280 gästgiveriskjutsar

Anm:

Hemmanet Bojar, till staden donerad, men innehafves af åtskillige lottegare? deri, utgör skjutsningsskyldigheten wid 6 hästar, hvilka, der så påfordras utgå dagligen- I den mån ångbåtstrafiken åkats har skjutsningen hörifrån betydligt minskats.- Allmänna landsvägen från södra orterna till Norge går ej genom staden, utan ½ mil utanför. Strömstad d. 24 okt. 1866. På Magistratens vägnar. J.M. Åhlund

DVb:10

Innehåller konvolut betr. Göteborgs stad samt ett tjockt konvolut betr. fattigvården från olika fögderier.

DVb:11

1866-1870

Norrvikens fögderi

□ Uppgifter om gästgivare och skjutsning:

Antalet gästgiverier

vid allmän landsväg

7

vid härads väg

15

vid sockneväg

-

(Deraf med skjutsentreprenad 5 stycken)

Antal hästar utgångne

till kungs-och kronoskjuts

till gästgifveriskjuts

1866

11

2070

1867

138

2352

1868

56

2160

1869

14

775

1870

132

1574

Norrvikens kronofogdekontor den 4 September 1871

...? Ad. Ringius?

□ Här finns diverse sockenvisa uppgifter betr. bl.a. fattigvården, **dödade rovdjur**

□ Femårsberättelse å 12 sidor. **Jag fotar.**

□ Strömstad

□ Berättelse på 10 sidor. **Jag fotar.**

□ Här finns även sjö tullkammarens berättelser för de 5 åren.

□ Betr. gästgiverier och skjutsning står på formuläret följande:

Hemmanet Boijar, till staden donerad, men som innehafves af åtskillige lottägare deri, utgör skjutsskyldigheten med 6 hästar, hvilka der så påfordras, utgå dagligen. I den måhn Ångbåtstrafiken ökats, har skjutsningen härifrån betydigen minskats och läser ej nu utgå med 200 hästar årligen. Allmänna landswägen från södra och östra orterna till Norrege går ej genom staden, utan på en half mils afstånd derifrån. betygar

Strömstad i Mars? 1871

På Magistratens wagnar

J.M. Åhlund

aina andré

DVb:12

1871-1875

Innehåller konvolut för hela länet som avser

Konvolut **Dödade Rofdjur**

Konvolut Fattigvård

DVb:13

1871-1875

(12)

Norrvikens fögderi

- Uppgifter till femårsberättelsen- 17 sidor. **Jag fotar**
- Uppgift om medelpriser för år 1875- 2 sidor. **Jag fotar (en bild suddig, tog ny bild senare)**
- Uppgift om segelfartyg mm i Vette - 1 sida. **Jag fotar**
- Jag fann ingen tabell med uppgifter om kvarnar mm**

Strömstad

□ I en kladd står "Staden eger en **gästgifvaregård**, hvarifrån skjutsas med 6 hästar af ...terne? i det staden donerade hemmanet Boijar till nermast belägne gästgifvaregårdarne Kollekind, Eigst, Hogdal och Östeby. Utgångne hästantalet utgjorde

1871- 176

1872-211

1873 184

1874-118

1875-167

- Berättelseuppgifter- 7 sidor. **Jag fotar.**
- Förteckning över fartyg - 4 sidor. **Jag fotar**

DVb:14

1876-1880

(13)

Norrvikens fögderi

- Berättelsen- 18 sidor. **Jag fotar OBS ! DELVIS AVSKRIVEN- SE KRF OBSERVERA!** Jag har skrivit av delar från utkastet i kronofogdens arkiv.

Strömstad

- Berättelsen- 7 sidor. **Jag fotar**

DVb:15

1881-1885

(14)

Konvoluten för Norrviken o Strömstad innehåller inte någon berättelse.

Det ligger inte heller något i det konvolut, som avser hela länet.

Berättelserna för både Norrviken o Strömstad visade sig senare felaktigt ligga i nästa volym (nr 16) i materialet för hela länet. Flera fögderiers berättelser fanns där. Anmält till personalen.

Norrvikens fögderi

- Berättelsen är på 19 sidor + 1. **Jag fotar.**

Strömstad

- 2 skrivelser om 4 resp. 3 sidor. **Jag fotar**

I KRONOFOGDENS ARKIV (E XIV:1) FINNS ETT LÄTTLÄST UTKAST TILL BERÄTTELSEN SOM JAG REDAN SKRIVIT AV I VISSA DELAR.

DVb:16

1886-1895

(15) (16)

Norrvikens fögderi

- Berättelse för 1886-1890- 7 sidor. **Jag fotar**

Strömstad

SAKNAS här för dessa år- finns inte heller i kronofogdens arkiv. Bör finnas i Strömstads stads arkiv.

Berättelser för 1891-1895 saknas här. (Endast Sunnerviken har en berättelse)

I Kronofogdens arkiv finns redogörelser från varje härad. Jag har fotat av Tanums o Vettes.

TILLÄGGSNOTERING: Berättelser för tiden 1896-1900 finns i kronofogdens arkiv. Jag har fotograferat femårsberättelsen och många andra dokument därifrån.

(17)

LÄNSSTYRELSEN LANDSKANSLIET FEMÅRSBERÄTTELSE

D Vb:1

1817- 1821

Kartong med konvolut med dokument huvudsakligen samlade fögderi- eller stadsvis. Dessutom finns utkast till länsstyrelsens egen femårsberättelse för länet.

Konvolut 1817-21 Marstrand

Konvolut Konzept till femårsberättelse avgiven den 8-1-1823 Göteborgs och Bohus län

Konvolut 1817-21 Göteborgs och Bohus län- En mycket omfattande redogörelse för länet, daterad 18 jan. 1823.

-----:-----
Några öppna, dock icke serdeles stora, **Slätter** finnes väl här och der, mest i Norrvikans fögderi, men dessa såsom til större delen Ljung och torf bevuxna, endast tjenlige til bete för Kreatur. Uti Inlands fögderi och Fräkne härad jämväl en större Hed Backamo kallad, äfven som i Gborgs fögderi och Kongelfs sochn, de så kallade Rönninge Slätter, den förra gagnad til Campaments? plats för Bohus Läns Reg:te och den sednare til exercise plats för Götha artilleri i flere tilfällen.

-----:-----
Sedligheten som borde växa i bredd med bildningen, har likväl mångestädes fått en motsatt riktning, föranledd dels af en med välmågan stigande luxe å Landsbygden synnerligast i Gborgs samt i Oroust och Tjörns fögderier, dels af en öfverflödigt tilgång på Bränvin. Om den förra eller Luxen icke til den grad har skadeliga inflytande på Moraliteten, som omåtteligt bruk af Bränvin, så värkar den inbildsket, högfärd, sturskhet, afund och trätgirighet m.m. Den har också hufvudsakelig upprinnelse dels från det olyckeliga Lurendrägeriet, hvarigenom en myckenhet öfverflöds wahror inkomma i Skärgårds orterne, dels ock af en myckenhet Gårdfari handlande, som kringsmyga sådane wahror. Med de på Öar och Stränder boende fiskare är förhållandet helt annorlunda. Förföljde af olyckor och fattigdom, och tvungne af ett slafviskt arbete, hvarvid de för lifvets uppehälle måste våga lif och Egendom, tråka de, modfælde och nedslagne, sin werld igenom, liknöjde opm både bildning och snygghet; och under dessa vidrigheter, hvarmed de kämpat från barndomen är tålmodet deras förnämligaste stöd.

I öfrigt är folkets allmänna lynne fredligt och i de delar af Länet der mindre bränwins bränning öfvas, äfven nyktert, undergifvit Lagarne, med vördnad för Religionen, utom annan synnerlig Närings flit än Jordbruket på Landsbygden och fiskes idkande i skärgården, som äro de hufvudsakeligaste yrken. -----:-----

Linne och Ylle väfnaders tilverkningar hafva på några år ansenligen tiltagit och idkas med insigt. Utom en del af Gborgs och Oriust och Tjörns fögderier, der en mera luxe äfven i klädedräkten fått inrota sig, är det sällsamt i de öfrige fögderierne att finna någon som kläder sig med annat än hemmaväfde tyger af wadmall, fyrtråd, Bomull och flanell. Vackra Bomulls och Linnedukar väfvas äfven hvarmed behovet af andra orters tilverkning ansenligen minskats och skall otvifvelaktigt snart aldeles uphöra, då tilverkningssättet å handlanderne v: Reis och Magnus väfveri fabriqve vid Gborg hinner utspridas mera jemt bland allmogen -----:-----

Skjutsningsbesväret i Länet är så fördelt, att det i möjligaste måtto utfaller lika på alla utan afseende på deras närmare eller fjärrare belägenhet wid allmänna wägarne; men krono Brefdragarne, hvilka i fredstid endast njuta befrielse från krono Skjuts, äga deruti en aldeles otillräckelig ersättning för den, under nämnde tid emot skjutsning, aldeles ojemnförliga mödan. Detta besvär omflyttes väl i görligaste måtto på hemmanen, men likväl blifver denna regel alltid felagtig när afwikelser med nämnde flyttning, från de wid allmänna wägarne til in i landet belägne hemman, skulle i dubbelt afseende förfela ändamålet.

Inqvarteringar som altid sker närmast Gästgifvaregårdarne, träffa mest de derintil belägne hemman och ehuru den utspisning och fouragering som Inqvarteringsgifvarne böra lämna, af Kronan betalas, utfaller detta onus altid med kostnader och besvär, emot hvilka de afbögnare hemmanen icke hafva motsvarig tyngd. -----:-----

Gästgifverier och färjställen finnas efter behof allestädes i Länet med erforderligt anslag af Reserv skjuts til de förra och äfven hållskjuts der så någon gång är af nöden. Dock må här nämnas, att färdandet öfver 2½ timmar för att komma til Bohus Län, är för Resande beswärligt. För öfrigt efterlefves Gästgifvare ordningen.

Anstalterne til Rofdjurs utrotande bestå hufvudsakeligast uti warg gropar, Räfsazar och Gewär som Allmogen nyttjar til Räfvars utödande, samt Skallgångar, hvilka, bättre än nu sker, skulle uppfylla ändamålet, om den til Skallgång upbådade allmogen ställes under Militair befäl i Corporalskap med Soldater emellan som Skarpskyttar; ty Krono Betjeningen, som är af ringa antal, hinner ej vara allestädes och

Skogwaktares tilsyn är otilräckelig. -----:----- I Norrwikan är för wissa år den öfverenskommelse träffad med Öfwer Jägmästaren, att han mot en afgift af 32 sk Banco för år af hvarje helt hemman, besörjer så kallad Luddring, hvarigenom Allmogen är befriad från alt vidare onus i den vägen

-----:-----

Städerna redovisas sist. Om Strömstad står följande:

Strömstads Stad, belägen vid Hafvet och utloppet dit af den så kallade Ide floden som löper emellan Sveriges och Noriges västra kust, har 720 Mantalsskrifne och 670 Mantals frie personer.

Stadens hufvudsakeliga Näringsfång, borde i anseende til belägenheten vara handel och Sjöfart, som likväl i senare åren och alt sedan sista krig årligen så aftagit, att den nu består endast i fragthandel, hvilken med det få fartyg som der finnes, verkställes på det sätt, att fartygen ballastade utgå om wåhren på fragter och hemkomma i ballast om hösten, undantagande en eller annan Salt laddning. Exporten på utrikes och inrikes orter är följakteligen högst obetydelig och består til större delen af något Timmervaror, Linfrö eller andre Landets producter, hvaraf likväl skall vara mindre jämn och säker tilförsel, emedan angränsande häraders allmoge dels har lika lätt Communication med närmaste Norrska Stad Fredricshall, dels finner afsättningen der förmånligare, i anseende til der varande mindre afgifter å handel och rörelse. En stor del af Stadens Medel Clase och fiskare hafva sin utkomst af Båtfart och något fiske af hummer, Ostron och Makrill m.m.

Strömstad kan således icke hafva något hufvudsakeligt inflytande på angränsande Landets Cultur, enär denna, på sätt förut anfördt är, har sin lifaktighet, dels af de wäsenteligaste productionernes afyttring i Norrige och dels af de åtgärder för Spannemåls uphandling som Kongl. Mage:ts Directionen vidtagit. Staden saknar likväl icke ymnig tilförsel af sine Lifsförnödenheter och äfven af något Timmer från Bullarens härad, fast mindre tjenligt

-----:-----

Staden har 2nne hela hemman Boijar och Österöd-----:-----

En Scholæ Inrättning finnes, som förestås af en Pædagog, men någon egentelig Sjukvårds anstalt, har Staden icke, ej eller någon annan fattigvårds Inrättning, än att Stadens fattige genom Kyrko Rådets åtgärd 2nne gånger om året få utdelning af Rântan å de Capitaler som för sådant ändamål äro gifne.

Konvolut 1817-21 Uddevalla

Konvolut 1817-21 Sunnervikens fögderi

Konvolut: 1817-21 Strömstad

Innehåller berättelsen från Strömstad. 5 sidor. Jag har tagit bilder.

80525-29

Konvolut Ur Göteborgs Länsstyrelses 5-årsberättelser 1817-1821

Konvolut 1817-1821 Göteborgs fögderi

Konvolut 1817-21 Kungälv

Konvolut 1817-21 Inlands fögderi

Konvolut 1817-21 Norrvikens fögderi

2/14/1800

Här ligger femårsberättelsen för år 1822, daterad 4 november 1822. 16 sidor. Jag har tagit bilder. SE RENSKRIFT

80530-

Av en vidfogad tabell står:

"Inrättningar

Mjölqvarnar 28

Sågar 12

Tegelbruk 12

Lax- och Åhlfisken med flere näringar, som til särskild Taxering äro uptagne 2"

Konvolut 1817-21 Orust och Tjöorns fögderi

FEMÅRSBERÄTTELSE 1817-1822

Norrvikens fögderi

Fem Års Berättelse för Norrvikans Fögderi År 1822

1:o Fögderiets allmänna Beskaffenhet.

Här förekommer många kala Bergsträckor och fjellar, åtskilliga skogstrakter; äfvensom många smärre Insjöar, Kärr och Mossar, hvilkas aftappning, sänkning och uttorkning, hvartill ännu inga anstalter blifvit vidtagne, skulle der sådant låter sig göra, till en betydlig del upphjelpa och utvidga Åkerbruket, som i synnerhet i vissa trakter är så långt under Invånarnes behof. Öppna slätter finnas väl här och der, men dessa till största delen ljun= och tufbevuxna, tjenliga endast till bete för kreatur. Jordmånen är i allmänhet af temlig god art, särdeles mellan större delen af Bergssträckorne der den innehåller Lera; men åt fjällbygden består den för det mesta af sand- fjäll och myrjord, och är der ganska litet gifvande. Invånarnes hufvudnäring består i Jordens skötsel, som i sednare åren

Sid 2

betydligt tilltagit.

2do Invånare.

Folkmängden, som utgöres af Mannkön 4344. Mantalsskrefne och af qvinkön 4281.

Mantalsskrefne, af mannkön 4755. Mantalsfrie och af qvinnkön 5017. Mantalsfrie, har på de sednare åren varit i ständigt tilltagande, egentligen föranledt af äktenskap, som för medelst mindre dyrhet på Spannemål och födoämnen, till ett förr ovanligt antal årligen blifvit ingångne; helst hvarken utflyttningar, Sjöfart, härjande Sjukdomar eller missväxt derpå haft någon märkbart minskande inflytelse.

Folket. Dess bildning, sedlighet och näringsflit hafva i sednare åren synbarligen tilltagit, hvaraf en närmare välmåga följt. Mer än vanligt låga priser på Lefnadsmedel hafva bland arbetande hopen åstadkommit ett ökad antal hushåll och af dem företagne odlingar, hvari genom brist på Dagswerkare uppkommit, och är 16 till 20 sk. Banko, på arbetarens egen kost, vanlige

Sid 3

dagsverkspriser.

3o Näringar

Jordbruk Jordens brukningssätt är vanligast, att efter enlagde Träden sker Rågutsäde, i mån af gödseltillgång och beskaffenhet. Derefter lägges Äng, som sedermera efter 3 å 4 års förlopp åter upptages och begagnas till vårutsäden. I åtskilliga trakter nyttjas Träden blott af Ståndspersoner, utan besås all öppen jord med vårsäde, och när detta är aftagit, utsås der samma år Höstsäde. Den öppna jord som ej trädas, nyttjas till Ensäde. Brukliga Sädesslag äro Råg, Korn, Blandsäd och hafra, hvaraf det sistnämnda utgör hufvud utsädet, dernäst Råg (Åe: Ovanför står siffran 3) och (Åe: ovanför står siffran 2) Korn, hvilka sednare stå i nära förhållande till hvarandra. Utsäde af hvete och ärtor är ganska litet i proportion till de föregående sädesslagen. Odlingen af Potatoes är ganska allmän och drifves på vissa ställen i stort; af Trägårdas växter deremot såsom hos största delen af allmogen

Sid 4

ännu okänd, högst obetydlig, och nästan endast att se hos Ståndspersoner, Af Lin och hampa, särdeles det förra, har odlingen i sednare åren mycket tilltagit, i synnerhet i Wette härad, der snart sagt, man fyller behofvet med egen skörd. Deremot i öfrige trakterna odlas dessa växter, synnerligast Hampa, högst obetydligt.

Humleplanteringen trifves icke här, och är på de ganska få ställen, der den produceras, föga gifvande.

Sädes produktionen med undantag i Bullarens härad der den, förmedelst Locala omständigheter och en i allmänhet svag Jordmån, långt ifrån svarar emot Invånarnes behof, har i sednare åren, genom Landtmannens arbetsflit, välsignad med rika skördar, icke allenast fyllt behofven, utan äfven lemnat en del till afsättning åt andra orter, och bör, äfven i medelmåttiga år, någon brist icke kunna befaras. Ett enda tillkommit odlingssätt har väl wisat sig och nyttjas af åtskillige.

Sid 5

Det består i så kallad Rute-hackning, derpå bränning följer; men detta brukningssätt, som i början ansetts fördelaktigt vill troligen af sig sjelf förfalla, sedan erfarenheten lärt, att det i längden blir skadligt, derigenom att matjorden uppbrännes till första sädet, såsom ledande till gödningsämne. Några nya Åkerbruksmethoder och redskap äro för öfrigt ej kände, och af mekaniska Inrättningar, till besparande af arbetskraft, finnas inga utan en Åsäteriet Blomsholm inrättad Tröskmaskin.

Boskapsskötsel är näst Jordbruket Landtmannens hufvudyrke. På flere ställen gifvas bördiga och wälskötta ängar, hägnade och wärdade Ingården, och i sednare åren hafva sank markstycken blifvit upptagne och nuppdikade, hvarigenom Sommarbetet väl blifvit förminskadt, men deremot fodertillgången ökad. I åtskilliga trakter består fodertillgången af Halm, sedan Åkerjord är för det mesta rådande tillgången

Sid 6

för utfodringen och Ängarnes bördighet på de fleste ställen ej är uti något motsvarande förhållande till åkern. I Bullarens härad gör knapp fodertillgång och ett för det mesta magert mulbete, Boskapsskötseln ingalunda

fördelaktig, och är ängens bördighet der så föga, att afkastningen i allmänhet ej kan antagas till mer än 1 litet Lass på ett Geometriskt Tunneland. – I de trakter af detta fögderi, der bördiga ängar och goda Betesmarker gifvas, och som sagt, på flera ställen gifvas de, är stallfodring i mycket bruk der åter, hvarest utfodringen, snart sagt, endast består af Halm och Betesmarkerna af Ljung med myrväxter och sumpiga Mossar, är den ganska svag. – Kreaturen äro vanligen af smått, dock godt slag, och bestå af Hästar, Oxar, Kor, Ungboskap, Får, Svin och Getter. Några anstalter till förädling av större Race hafva ej synnerligen blifvit vidtagne.

Ladugårdsafkastningen har, i anseende till La-

Sid 7

dugårdsskötselens i allmänhet betydliga förbättring och utvidning i sednare åren vuxit och är mycket gifvande, så at tiden icke allenast fullkomligt svarar emot Fögderiets behof inom sig utan äfven derutöfver, helst någon Boskapsjuka ej varit kännbar. – Emedlertid har afsättningen af Ladugårdseffekter ej stått i ett fördelaktigt förhållande till afkastningen, hvilken försvårats dels af en rådande penningbrist och dels deraf, att behofven minskats, i samma mån som Ladugårdsskötseln tilltagit, och har Bränvinsbränning ganska mycket bidragit till dess utvidning, såsom flerstädes nödvändig för Kreaturens utfodring.

Skogar. Tillgången häraf är mer och mindre, och i vissa trakter knappast någon. I Wette och Bullarens härader, ju närmare man kommer åt Norska Gränsen, gifves visserligen mycken stor Skog, mest af Gran och Furu. På Ek, Bok och Björk är tillgången ganska knapp. Genom fleråriga hyggen hafva Skogarne i allmänhet, som dels äro samhällige

Sid 8

och dels enskiftade, ganska mycket lidit hvarjemte Skogseldar på flere ställen gjort mycken förödelse. I anseende till låga Spannemålspriser har Skogsegaren, sedan ved i sednare åren väl betallt sig, mer än förr tillgripet sin skog och dervid ofta icke sparat den unga och ofullväxta, så att, om icke kraftiga anstalter widtagas till Skogarnes wård och återväxt, är deras utödnings förr eller sednare att vänta, och så mycket mer att befara, som Bränntorf ej till någon betydenhet är i de trakter att tillgå. I de trakter, särdeles Tanums och Qville härader, der Skog är sällsynt, och der den får hämtas på 1. 1½ till 2 mils afstånd, nyttjas Bränntorf, en tillgång, som i synnerhet der finnes. – Byggnadssättet har i sednare åren på många ställen tilltagit i snygghet och ordning, men någon ny förbättrad byggnads method är ej synnerligen känd. Gärdesgårdar, stängsel och hägnader hållas gemenligen i godt stånd, och bestå, efter Locala förhållanden och tillgångar dels af godt Trävirke och dels af Sten.

Sid 9

Bergsrörelse ingen i detta fögderi.

Fabriker, Bruk och öfrige Näringar.

Af sådane finnas inga andra än Tegelbruk, samt Såg = och Mjölqvarnar. Af de förr äro många inom de sednare 5 åren nedlagde, dels förmedelst en förminskad och mera kostsam wedtillgång, och dels af brist på lönande afsättning af tillverkningen. – Bristande Skogstillgång och en i sednare åren nästan till wanpris förfallen afsättning å Sågfabrikater, torde wälla, att flere Sågar snart nog komma att nedläggas. Inom de sednare 5 åren äro 3ne nya tillkomne, hvilka väl äro skattlagde, men ännu ej någon fastställelse derå gifven. – Mjölqvarnar hafva för det mesta bibehållit sig, och har Säteriet Blomsholm i synnerhet 4 qvarnwerk, hvilka i anseende till sin belägenhet lemna en betydlig årlig afkastning.

Binäringar. Jagt är ganska obetydlig, och fisket, som drifves i Skärgården, består numera, sedan fordna Sillfisket upphört, uti Hummer och Ostron samt Makrillfångst,

Sid 10

samt äfven i sednare åren någon små Sill, dock icke i den grad, att detta fiske på idkarens wälmåga och bestånd har ett afgörande inflytande, men bidrager dock till dess lättare utkomst och bergning. Laxfiskeriet finnes icke och endast 2ne högst obetydliga Älfisken, som i Tabellen äro upptagne. – Tjårbränning och Kolning idkas så högst obetydligt, att det icke kan komma under någon benämning: Pottaske- och Saltpetter tillverkning alldeles icke. Linne- och Yllewäfnader tillverkar Landtmannen nu till en stor del af egna Produkter. Någon förtjenst med forslande kan ej här räknas, och Allmogens vinterslöjder bestå wanligast deri, att efter förrättadt Tröske, förfärdiga åker- och körredskap till Gårdens behof. – Bullarens härad är det enda, som genom forslande och körslor kan påräkna någon förtjenst vintertiden, och består denna uti Transport af Plankor och Bräder, som tillverkas å de inom häradet belägne Sågar; men i anseende till aflägsenheten från Städer, och besvär-

Sid 11

liga vägar öfver Berg och fjellar, är denna fördel, som dock egentligen skulle utgöra en wäsentlig del af Inwånarnes näring, ganska inskränkt och då nu milda vintrar, såsom i sednare åren, inträffa, är äfven denna dem betagen. Sjöfart idkas af Skärgårdsbönder, hufwudsakligen med wed och Tegelfrakter på Götheborg och andra inhämska Städer; äfven göra de Brädfrakter emellan Norska och Danska hamnar. De, som idka detta yrke hafva sin egentliga utkomst deraf.

Handel drifves för det mesta med någon Spannemål, dels på Götheborg och dels på Uddevalla och Strömstad- äfvensom med Kreatur på Norge och sistnämde 2ne städer. Ved, hvaraf upphandling göres i Norra delen af Fögderiet, utgör äfven en handelsartikel på berörda Städer och andra Orter inom Riket. Skogs

FISKE
+

+

Effekter och fabrikater, som hufwudsakligen bestå i Plankor och Bräder från Bullarens Härad, afsättas merendels i närmaste Städer; men denna handel har, i anseende till en för Trävaror för-

Sid 12

sämrad Conjunktur och minskad Skogstillgång i sednare åren mycket aftagit. För Land Communicationen äro goda och farbara Landsvägar, äfven som åtskilliga goda Byevägar finnas och i anseende till belägenheten wid Hafvet lättar SjöCommunicationen äfven handeln. Till handeln och rörelsens upphjelpande hålles en Marknad i Strömstad hvarje år, och inom de sednare 5 åren har en gammal marknad blifvit upplifwad på Grebbstöds strand, till hwilka båda Marknader Sökande färdas både Sjö- och Landväg. Gårdfari handel idkas icke här.

Politisk författning.

Kammarverk – å nyo skattlagde af öde upptagne eller i Ödesmål förfallne Hemman samt upptagne Nybyggen finnas icke. Hemmansklyfning exsisterar i $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$ och äfven, fast sällsynt derunder. Storskiftes och Enskiftesdelningar, som i flera år verkställt och ännu årligen fortfara, har på Jordens Culture och Åkerbrukets utvidgande och förbättring haft det lyckligaste inflytande. Bruks och vattenverks rättighet, att upp-

Sid 13

dämma vatten, exsisterar icke annorlunda än genom de förut omnämde qvarnar; och äro största delen deraf anlagde på sådane ställen, der Naturen danat wattenfallen, och bör således icke, efter all öfwerlygelse, lägga hinder för Landets odling. Bland fromma Stiftelser är Hvitfeltiska Dispositionen af $2\frac{1}{4}$ Frälse och $\frac{3}{4}$ Skattehemman till underhåll för den i Bohus län födde studerande Ungdomen.

Statsbidrag – Bland de Besvär, som i mer och mindre mån, i anseende till Locala förhållanden, äro för allmogen tryckande, är lefverancen af Kronotonde Spannemålen, som sker i Uddevalla dit från wissa trakter Allmogen har en väg att färdas af 10 till 11 mil. Men i flere år har denna Tionde för långt aflägsse boende blifwit erlagd med penningar, dels efter markegångspris och dels efter öfverenskommelse med någon lefverandeur, hvarigenom betydigen förlorats i det, att Allmogen, för att Contant utgöra den taxerade Tionden, måst föryttra sin egen Spannemål till underpris, och kan denna förlust, efter ett tagit

Sid 14

medium för de sednare 5 åren minst beräknas till 1 rd Bco på hvarje Tunna Säd. Skjuts och Inqvartering, som under sista Kriget med Norge war för Allmogen högst tryckande, särdeles för de wid allmänna Landsvägen belägne hemman, har under loppet af de sednare 5 åren så mycket mindre kunnat räknas för någon särdeles tyngd, som Inqvarteringar sällan och då blott ganska kort exsisterat, och Kungs- samt Reserve skjutsen, de enda, som uijtjorts betales med 10? sk Bco milen. – Beräkningsmetoden, som blifwit nyttjad wid wärdet af de i Tabellen uppförde diverse Onera och Besvär, bestående uti Kyrko-, Prästegårds och Tingshusbyggnad m.fl. samt Kronobrefbäring m.m. är upptagit, såsom närmaste Medium, till 10 rd Bco årligen på hemmanet.

Politi. Till ordningens och sedlighetens vidmakthållande, har Konungens höga Befallningshafvande i Länet förordnat, att för hvarje år, Ordningmän skola tillsättas, hwilka, i förening med den Instruktion, som för dem utfärdas, det åligger, att deröfver hålla vård

Sid 15

och hand. Någon Inrättning af ordentliga Skolor gifves icke, utan undervisas Barnen wanligast af föräldrarne sjelfve, och till en del äfven af vissa Personer eller så kallade Skolelärare, de der hemma hos sig sjelfve undervisa i läsning och äfven stundom i skrifning. – Undervisningsverk för nyttiga Slöjder gifvas icke. Helsovården besörjes af wederbörande Provincial Läkare och tillsatte Helsovårds Committeer inom Pastoraterna, och till utrotande af den Veneriska och här i Orten så kallade Radesjukan (*Aé: = skabb*); hålles af Provincial Läkaren årliga Besiktningar, då de personer som dermed finnas behäftade, genast afsändas till Länets Curhus i Uddewalla, hwilken Inrättning haft den välgörande följd, att nämde Sjukdomar mycket aftagit. – Fattigförsörjningen wårdas på det sätt, att hvar och en Socken underhåller sina fattiga, med efter allmogens widtagne Beslut för dem bestämde Spannemål m.m. Men sådane fattige, hwilka af ålder, kraftlöshets och andra orsaker icke kunna emottaga och till nytta använda hvad

Sid 16

för deras underhåll är anslaget, läggas på hemmanen, som i tour och ordning tilldela dem, hvad för deras bergning erfordras. – Gästgifware ordningar widtagas och bibehållas i öfverensstämmelse med de författningar, som derom äro utkomne samt i enlighet med de Ordre och föreskrifter, som Konungens höga Befallningshafvande tid efter annan utfärdar. – Anstalter till Odjurs utrotande äro widtagne och är nyligen med ÖfverJägmästaren den öfverenskommelse för wissa år träffad, att han mot en afgift af 32 sk Bco p. År af hvarje helt hemman besörjer så kallad Ludring hvarigenom Allmogen är befriad från allt vidare Onus i den vägen.

Strömstad den 4de November 1822

C?J? Hedenskog

J. Ahlenius

Strömstads stad

Statistisk och Economisk Fem Års Berättelse öfver Strömstad stad.

De näringsfång, hwarå staden i synnerhet grundar dess bestånd, äro handel och sjöfart. I senare åren och alltsedan sista krig har säriligen handeln aftagit och består nu förnämligast och nästan endast däri, att en del af Allmogen i kringliggande orter här förse sig med sina oundgängliga förnödenheter. ~~Exporten dels på~~ utrikes och dels inrikes orter är så högst obetydlig, att den knappast är värd att omnämna, bestående till större delen af något timmervaror, obetydligt Linfrö, eller andra Landets Producter, hwarå dessutom är en mindre jemn och säker tillförsel, särdeles som angränsande Häraders Allmoge har lättare communication med närmaste Norska stad Fredrikshall, hwarest i anseende till de mindre tryckande band å handel och rörelse i Norge existera, afsättningen naturligtvis är i samma måhn mera lönande. Andra köpmannawahrer, som här hållas Allmänheten tillhanda förskrifvas mästadels från Götheborg – Sjöfarten har likaledes aftagit; och nu nästan ingenting deraf mera öfrigt än fragthandel, så att de få Far-

Sid 2

tyg, som här finnas, wanligen gå ut om wahren i ballast på fragter och hemkomma i ballast om hösten, undantagande en eller annan saltladdning. En stor del af medel Classen och fiskare hafva sin utkomst af Båtfart och något Fiske af Hummer, Ostron, Makrill med mera. – För 3 å 4 år sedan är redan nerlagdt det sista af förr härwarande flere skjjeppsvarf, så att någon byggnad af Fartyg numera ej här wärkställes, utan endast reparation. Äfwen finnes här en mjölkvarn; samt en repslagarebana, hwarå endast tillwerkas obetydligt tågwirke af uppslagsgods. Utom spannemål och andra lifsförnödenheter är hitförsel af Timmer mest från Bullarens Härad; men dels i anseende till flere år inträffadt menföre om wintrarne, som förorsakar swårigheter wid Transporten hit, dels ock den mindre goda qualité de hitkommande ortens fabricater äga, jämförelsevis mot det i TullTaxan å sådane brädwahrslag åsatte Tullwärde, som öfwerhufwud är 3 å 4 gånger högre än wahrans effectiva värde, hwarigenom exporten förswårats och icke kan löna sig, har denna näringsgren nästan helt och hållit numera förswunnit. – Genom Kongl. Resolution af den 4de Augu-

Sid 3

stii 1785 förunnades staden, såsom ersättning för anläggandet af vägen öfwer Edebratta i Bullaren, rättighet att mot 15 Procent för ofria? fartyg? (*Aé: texten är tillskriven mellan raderna*) och 10 Pc? för helfria? af wärdet efter 1782 års TullTaxa, få exportera ortens brädwahrer, men efter det 1817 års Tull Taxa utkom har denna rättighet upphört, derom Kongl. Maj:t i Nådigh Resolution den 3dje sistl. april äfwen förordnat, deremot i samma Resolution Kongl. Maj:t efter Borgerskapets derom gjorda underdåniga anhållan, Nädigst täckts tillägga staden nederlagsrätt, på 1. år, af alla till införsel i Riket tillätne wahrer.

Till staden höra 2ne Mantal donerad jord, nemligen Hemmanen Boijar och Österöd, innehållande circa 84 Tunnelands uppodlad jord, deraf 50 Tunneland Åker och 34. Tunnelands äng; Hemmanet Österöd har alltid warit gagnadt till muhlbete utom en och annan derå gjord obetydlig inhägnad; Och som detta Hemman ej är mätt och således till bestämdt antal Tunneland ej kan bestämmas, så är bägge Hemmanens betesmark upptagen till det i Tabellen utsatta uniförliga Tunnelandstal. Någon skog fins ej – ej eller någre brädgårdsanläggningar hvarken å desse

Sid 4

Hemman eller inom staden af betydenhet.

Här finnes en allmän Scholinarättning, som förestås af en Pædagog, hwilken njuter husrum af staden, men lön af kronan. Såsom AftonsångsPredikant utgör staden dock till honom 25 Rd Bco årligen.

Bohus Läns Norra Districts Provincial Läkare, som för närwarande är här bosatt, besörjer Läkarewården för staden också mot derföre åtnjutande arfwode. – Någon allmän sjukwårdsinrättning finnes här icke; Och undantagande någre af semre Classen bland stadens Inbyggare, som ofta beswäras af veneriske åkommor (hvilket här för det mästa kunna tillskrifwas Climatet wid sjökusten och denna folk Classens födoämnen) så är hälsotillståndet här i allmänhet godt.

Någon Fattigwårdsinrättning är icke etablerad; men de medel, som wid Bouppteckningar med flere dylike förrättningar inflyta till de fattige, äfwensom räntan å de Capitaler eller Contante fond, som tid efter annan blifwit för sådant ända-

Sid 5

mål gifwen, och den Kongl. Maj:t Nädigst de 2ne sist förflutne åren, täcktes betydiligen tillöka, äfwensom Arrendet för ett stycke, af stadens Borgerskap därtill anslagen jord, utdelas årligen 2ne gånger åt de bland stadens nödlidande innewanare, som af Kyrko Rådet utses att undfå del häraf. Dessutom betalar staden nu årligen 60 Rd Bco för 2ne gamle och alldeles orkeslösa fattighions wård och skjöttset.

Folkmängden i staden utgör per midium af de 5 föreg:ne åren = 1390 personer, däraf skattskrifne 720, från Mantal befriade 200, samt underårige 470.

Strömstads Rådhus d. 31. Oct. 1822.

På Magistratens wägnar,

Joh, Hegardt

FEMÅRSBERÄTTELSE 1822-1826

Norrvikens fögderi

Fem Års Berättelse för Norrvikens fögderi År 1827

1o Fögderiets Allmänna Beskaffenhet.

Berg och fjäll förekomma här i myckenhet, dels kala, dels skogbeväxta. Många Skogar finnas äfwen men till större delen illa medtagne – likaledes åtskillige Insjöar, Kärr och Mossar, med hvilka sednares aftappning och sänkning ganska litet blifvit tillgjordt. Här och der, i synnerhet i Tanums och Qville härader, ligga stora öppna slätter, ljung- och tufbevuxna, innehållande Brännsand och således till odling oduglige, tjenande endast till ett svagt bete.- I fjällbygden består Jordmånen förnämligast af Sand- fjäll- och Myrjord, men för öfrigt mest af lera- och lermylla, särdeles emellan Bergsträckorne?.

Hufvudnäringen består i Jordbruket

2o Innevånare
Folkmängden, som årligen tilltagit, utgör
Mantalskrifne

Mannkön	4401	
Qvinnkön	4533	8994
	Mantalsfrie	
Mannkön	5060	
Qvinnkön	5328	10,388
	=	19,382

Sid 2

Folkets bildning, sedlighet och Närings flit tilltaga i allmänhet mer och mer, äfvensom wälmågan; dock synes Luxen och öfverflödet, så småningom insmyga sig och visar sig i klädseln hos den förmögnare delen af allmogen i synnerhet, hvartill de flere Kringvandrande Gårdfarihandlande mycket bidraga. – Bruket af Caffé och Cognak, äfvensom Porter börjar numera icke bli sällsynt; men deremot yttrar sig begäret efter Bränvin ej så öfverflödigt som förr.

Låga Spannemålspriser hafva i sednare åren åstadkommit minskning på arbetare för Jordbruket, emedan arbetskarlen, sedan han arbetat några dar, och förtjent så mycket, att han dermed kan nära sig i några dar, vanligen öfverlemnar sig åt lättja och maklighet, tills han ej har mer att lefva af; äfven vandra många arbetare till Norge, der de vanligen bättre betalas än hemma. Dagsverkspriserna äro allmänast 20 à 24 s. bco på egen kost.

3o Näringar

Jordbruket förkofras mer och mer, så att, äfven i medelmåttiga år, fögderiet afsätter Spannemål till andre orter- Jorden brukas här olika : vanligast trädas i mån af gödseltillgång och sås Råg, derefter Korn, blandkorn eller hafra, allt efter jordens godhet samt mängden och beskaffenheten af den gödsel, hvarmed den blifvit trädad; äfven lägges

Sid 3

äng efter Trädes Rågen? och upptages 4 à 5 år derefter till vårsäde . Många Jordbrukare lägga icke Träden, utan beså all sin öppna jord med vårsäd. Hufvudsädet är hafra och blandkorn, dernäst stritt korn och Råg; Hvete, ärter och Bönor produceras icke betydligt. Deremot är Potät-odlingen ganska stark, men af Trägårdsväxter obetydlig. Linodlingen gör allt större och större framsteg- Odling af hampa är så högst obetydlig, att den ej förtjenar nämnas – Humleplantering likaså.

Rutehackning är det enda nya odlingssätt, som i sednare åren uppkommit; men som man funnit och finner eller och mer skadligheten deraf, medelst bränningen, som följer derpå, derigenom Matjorden uppbrännes till gödningsämne endast för första sädet, lærer detta brukningssätt snart alldeles upphöra- Några nya förbättrade Åkerbruksmethoder och Redskap finnas ej , utan brukas de gamla neml:n Plog, hackor och harf-; endast her och der nyttjas så kallade Krokharfvar, i stället för att med hackning bereda jorden till vanlig harfning, dervid mycken besparing i tid och handarbete vinnes, som till hackningen åtgår-

Några Mekaniska Inrättningar till besparande af arbetskraft finnas icke-

Boskapsskötseln har ej förkofrats synnerligen i förhållande till Jordbrukets utvidgande, emedan

Sid 4

goda betes- och ängmarker upptagas till åker och kreaturens utfodring för det mesta sker med halm. Åkerjorden är således rådande. Dock finnas många ställen, der Ängskötseln väl vårdas- Kreaturen äro i allmänhet små, bestående af hästar, Kor, Ungboskap, får, Getter och Svin- Oxar brukas och påläggas ej mycket, och snart sagt endast hos Ståndspersoner, emedan allmogen sköter sin jord med hästar. Ladugårdsafkastningen är emedlertid tillräckelig för fögderiets behof.- Någon Boskapssjuka har i sednare åren icke varit gängse.

Skogar finnas i myckenhet i Wette och Bullarens härader, särdeles mot Norska gränsen; men högst obetydligt i Tanums och Qville härader. – De äro dels samfalte, dels enskiftade, och bestå egentligen af Furu och Gran, obetydligt Eke, Bok, Björk och Al. – I Bullarens härad, der tillgången varit ymnigast, är den numera mycket medtagen, emedan Skogsprodukter äro detta härads egentliga Näringsgren, sedan Jordbruket der, i anseende till inskränkta Åkerrynder och i allmänhet mindre bördig jordmån, ej lemnar tillräckelig afkastning för häradets behof, och Innevånarne således måste, för att fylla det, tillgripa Skogen. – Äfven i Wette härad, ehuru behöfvat af Spannemål der icke påkallar Skogens tillgripande, har man icke sparat den, och orsaken dertill ligger egentligen i de sednare årens låga Spannemåls men höga vedpriser. – Skogseldar hafva ock

Sid 5

åstadkommit mycken förödelse. Beklagligen spörjes icke någon återplantering, hvadan fruktansvärdt är, att Skogarne med stora steg nalkas sitt slut. Brännrotf finnes i synnerhet i de skoglösa trakterne, och äfven, men i vida mindre myckenhet, uti de skogrika.

Byggnadssättet har bland allmogen mycket förbättrats. – Rymliga, vackra och varaktiga Nybyggnader af Mannhus och Ladugårdar äro icke sällsynta. Allmogen liksom täflar, att bygga och bygga väl. Gärdesgårdar och Stängsel bestå, efter locala tillgångar, än af träd, än af Sten, men vanligast af förra slaget.

Bergsrörelse fins icke inom fögderiet.

Bruk bestå endast i Tegelbruk- samt Såg- och Mjölqvarnar. De förstnämde hafva i sednare åren öfrivits högst obetydligt, många alldeles afstannat, emedan afsättningen varit trög och vedpriserna höga. – Men efter Eldsvådan, som öfvergick Fredrikshald år 1826, hafva Tegelbruken kommit i någon lifliga rörelse, i anseende till afsättning der. Vid Tegelbruken, som äro 13 till antalet och utgöra 16 kranar, syslösas, efter 8 man vid hvarje Kran 128 personer ungefär 6 månader om året, och tillverkningen belöper till Circa 1,200,000 st. Mur- och Taksten, hvaraf värdet öfver hufvud tagit, kan beräknas till 10 Rd bco p. 1000det.

Sågar, hvaraf någre betydliga ej finnas, hafva eller, förmedelst sednare årens vanpris på Sågfabrikater, varit i någon särdeles verksamhet. De äro 17 till antalet skattlagde, alla enbladiga

Sid 6

och hvaraf 4 st. skötas af riktiga Sägdrängar, syslösas 12 personer och gå vanligen 3 å 4 månader om året; de öfrige, som äro af obetydlighet, skötas af Bonden sjelf och gå på sin höjd endast så många veckor. Tillverkningen ungefär 2000 Tolfter Plankor och Bräder, värde öfver hufvud 2 Rd bco p. Tolft.

Skattlagde Mjölqvarnar 37. till antalet, hvaraf endast 3 ne skötas af ordentliga Mjöltnare; de öfrige, jemte 281 st. husbehöfsqvarnar, äro af ringa beskaffenhet, gå endast kort tid höst och vår, och skötas af Bonden sjelf. – Tillverkningen Circa 60,000 Tunnor, som, i afseende på Sädesslagens olikhet, hvaraf hafra utgör det hufvudsakliga, kan beräknas till värde af 3 Rd bco tunnan öfverhufvud. –

Binäringar. Deribland intager Fisket första rummet, emedan 100de tals Skärgårds boar och Strandsittare endast deraf skola hafva sitt underhåll; men hvilket är så otillräckligt, att större delen af denna mennisko Class lefva i ett fattigt, och uselt tillstånd. Detta fiske består numer, sedan det stora Sillfisket upphörde, af Torsk, Långor, Häljflundror och Rockor, Hummer, Ostron och Makrill. I synnerhet har hummerfisket varit gifvande i sednare 5 åren, emedan Engelska, så kallade Hummerhukare hafva här upphandlat betydliga Partier. Äfven har små eller så kallad Loddssill fiskats i mer och mindre mängd under de sednare 10 åren eller sedan år 1817, då den började gå till, men denna Sill har icke varit i något särdeles pris. – De enda fisksorter, som härifrån afsättas utom Länet, äro hummer och ostron, som lemna en ungefärlig inkomst af 5000 Rdr bco

Sid 7

Tjärn-bränning och kolning idkas högst obetydligt. Pottaske- och Saltpetter tillverkning alldeles icke, sedan det förra Bruket är nedlagdt.

Tillverkningen af Linne- och ylle väfnader hos enskilda hushåll sker mest af egne produkter, och kan skattas till Circa 120,000 alnar af 12 s. bco värde p. aln öfver hufvud.

Med förslor vintertiden syslösas sig nästan endast Bullarens härads Innevånare, och dessa bestå uti transport af Plankor och Bräder, som tillverkas å de inom häradet belägne Sågar. Men, i anseende till aflägsenheten från Städer och besvärliga vägar öfver berg och fjäll, kan detta förslande, som utgör en väsendtlig näringsgren för detta härad, svårigen och från många trakter alldeles icke verkställas utan öfverförel och på godt slädföre, som i sednare åren sällan inträffat; hvadan Innevånarne här i allmänhet äro mindre välmående än i Norrvikans öfrige härader. –

Vinterslödjandet består, sedan Trösket är slutadt o Åker- och Körredskaps förfärdigande.

Sjöfart idkas af Skärgårdsmannen endast med större Båtar, dermed de göra Spannemål samt ved- och Tegelfrakter på inhemska platsar. Äfven segla de med Bräder från Norge till Dannemark. Handeln består hufvudsakligen i Spannemål, ved, Tegel och Fiskvaror, något Kreatur och victualie varor samt Linfrö, obetydligt Plankor och Bräder.

För Landt-Communicationen äro vägarne i allmänhet goda och förbättras årligen. – Nyligen har, i stället för en högst backig och svår väg,

Sid 8

en alldeles ny, jemn och god, blifvit anlagd emellan Ejsts- och Hogdals Gästgifvaregårdar. Ännu återstår väl åtskillige större Backar, deribland Svinesunds backen i synnerhet är högst svår och vådlig; men äfven den med flera äro i fråga, att undvikas medelst nya anläggningar.

En marknad hålles i Fögderiet, neml:n på Grebbstöds strand i Tanums härad- Gårdfarihandel idkas icke här.

4o

Politisk författning.

Kammarverk: Ånyo skattlagde, af öde upptagne eller i ödesmål förfallne hemman finnas ej här, icke eller upptagne Nybyggen.-

Sjelvägande Jordbrukare äro 1615., arrendatorer och Brukare 171.

Posthemman äro $6\frac{1}{2}$ och Gästgifvaregårdar 8.-

Hemmansklyfningar gå till $\frac{1}{32}$ de., sällan derunder. Storskiftes- och Enskiftes delningar hafva, särdeles de sednare, som årligen verkställas, mycket bidragit till Jordbrukets förkofran.

Bruks- och vattenverks uppdämningar lägga här icke hinder för Jordbruket.-

Af fromma Stiftelser är Hvitfeldtska anslaget af $2\frac{1}{4}$ hemman Frälse och $\frac{3}{4}$ Skatte för den i

Bohus Län födde studerande ungdomen.-

5o

Statsbidrag

Af onera, som för öfrigt äro lindriga här, är forslandet af Kronotionden, som levereras i Uddevalla besvärligt i anseende till den långa väg af 5, 6 och 7 mil, som allmogen från vissa trakter måste färdas dermed; dock hafva de mest

sid 9

aflägsne trakter på 10 à 11 mils afstånd, neml:n i Wette härad, i sednare åren fått lösa sin Tionde efter Markegångspris.

Beträffande Knekthåll eller kostnad för Rustning och Roterung, så är på Kongl. Bohus Läns Regemente af Ordinarie räntan anslaget 5824. Rd 19 s. 9 r. bco. Hästvacance utgår icke här.

Oroterade hemman äro $10\frac{3}{4}$, hvilka betala Rote frihets afgift å 12 Rd: med 237 Rdr bco.-

Skjutsningsbesväret kan endast i svåra år och under foderbrist anses som betungande för allmogen.- Inqvarteringar hafva sedan föreningen med Norge icke eller varit något särdeles Onus, ty de inträffa endast vid Marcher af de inom Fögderiet varande Compagnier vid Kongl. Bohus Läns Regemente, under Mötes tourer, samt vid Båtsmans transporter till och från Götheborg, och dessa Inqvarteringar vara merendels blott för en natt.

Diverse onera, såsom Kyrko- Präste- och Tingshus byggnad, Diekne pengar, Curhus medel, Kronobrefbäring m.m. kan, såsom Tabellen utvisar, anses per medium till 10 Rdr bco årligen på hemmanet.

6o

Politie

Sedan Edsvurne Ordningsmän, enligt Konungens höga Befallningshafvandes vidtagne åtgärd i de sednare 10. åren blifvit inom hvarje socken årligen tillsatte, och med högbemälte Befallningshafvandes Instruktion försedde, har ordning och sedlighet mycket tilltagit.

Utom i Näsingepastorat fins ingen ordent-

sid 10

lig Scholæ inrättning, utan undervisas barnen vanligast af Föräldrarne sjelfve, stundom någon kort tid hemma i föräldrarnes hus af Kringvandrande åtskillige personer.

2ne tillåtna Krogar finnas- Sockne Magasin och Sparrbanker icke-

Undervisningsverk för nyttige Slöjder finnas icke heller.-

Helsovården besörjes af Provincial Läkaren med biträde af Kyrkorådet inom hvarje församling. Sedan Curhus Inrättningen i Uddevalla, dit veneriske och af den så kallade Radesjukan behäftade personer insändas, hafva desse sjukdomar, som förr starkt grasserade, mycket aftagit.

Fattigförsörjningen är ställd på den fot, att hvarje Socken underhåller sine fattige.

Sedan den så kallade Ludringen, som ~~för~~ Jägmästaren för några år åtog sig, numera upphört, brukas inga andra anstalter till Rofdjurs utödande än värggropar, Räfsaxar och gevär, emedan Skallgångar ej hållas.-

Norrvikans Kronofogde och Häradsskrifvare Contor den 29 Julij 1828.

J. Ahlenius C.J? Hedenskog

Strömstads stad

Statistisk och Economisk Fem Års Berättelse öfwer Strömstad Stad.

De **näringsfång**, som vid Berättelsen för 1822 uppgifvits, såsom de der egentligen här syselsätta och underhålla invånarna, nemligen **Handel** och **Sjöfart**, hafva under loppet af sistledne 5 åren mera aftagit än vunnit förkofran. Genom ökade communicationer på Norska gränsen och det i Norge rådande mera liberala handelssystem, i förening med de för handelsns lättande mellan Sverige och Norge (särdeles Allmogens) ytterligare utkomna författningar, har nästan all rörelse dragit sig ditåt, särdeles till den närmast belägna stad Fredrichshall, der Allmogen från både till Strömstad angränsande socknar i Bohus Län såsom ock Dahls Land, som tillförene vanligen härstädes försett dess behof, numera deremot för det mästa ej blott säljer dess producter och effekter med mera, utan ock köper dess förnödenheter. Den här förut nog obetydliga handel med Allmogen är således än mera inskränkt nu, hvilket ock naturligtvis medför minskning i de för utrikes och inrikes skeppsfarten påräknade här i Landet befintelige få exportarticular, hvaraf för Strömstad nästan intet återstår, då man undantager något obetydligt parti plankor bräder från Sågwerk i Bularens Härad,

Sid 2

som vanligen exporteras till Danmark, samt något Linfrö och Bergmossa m.m. som dock mästadels ej exporteras directe utrikes, utan går till Götheborg, derifrån ock vanligen hitförskrifvas de få waror, som åtgå wid minutrörelsen här i staden; hwarjemte från Malmö hämtas någon gång åtskillige Spannemålssorter, såsom Råg, Korn och Malt, då priserne i Skåne äro lägre än här i landet, som wisseligen annars producerar tillräckligt quantum deraf för ortens behof, till och med i medelmåttigt goda år; - Sällan men dock någon gång har händt, att, wid inträffande missväxt i Norge, kunnat härifrån dit exporteras spannemål. Under sådane omständigheter, som förut nämndt är, inses lätt, att Sjöfarten har nästan afstannat; antalet af Fartyg härifrån staden har ock årligen minskats; de mästa äro förolyckade eller sålde ock de få återstående, obetydliga till lästetalet, syselsättas nästan endast med några få, litet lönande fragttourer om året; så att stadens till och med behof af salt numera vanligen hämtas från Nederlagen i Götheborg eller Uddevalla. - **Fiske** utgör wäl ett nog betydligt bidrag för en del af lägre FolkClassens och Fiskares här i staden uppehälle, men är ej att anses såsom någon egentelig allmän näringsgren eller af betydighet, då man än förgäfvdes wäntat sillens återkomst; men

Sid 3

Hummer och Ostron fisket vid staden och angränsande skärgård är dock betydligt nog, särdeles det af Hummer, hvaraf i de senare åren per medium 3 å 400,000 stycken blifvit exporterade till England från Strömstads Tull District.

Vid de härvarande flere warfs localer har nybyggnad af skepp ej ägt rum, utan blott få reparationer; äfwensom vid en härstädes befintelig repslagarebana hållst? obetydligt tågwerke fabriceras, och nästan blott af Uppslagsgods?

De åtskillige privilegier, som blifvit i senare tiden nådigst förunnade Strömstad, i afseende på handeln med Norge, Nederlagsrätt, m.m. medföra, under den nu rådande mindre gynsamma conjuncture för samhället ej så stor förmohn, som dermed är åsyftad och säkerligen vore att, under andre förhållanden, påräkna.

Staden äger 2 Mantal donerad jord nemligen hemmanen Boijar och Österöd, innehållande, på sätt Tabellen utvisar, circa 84 Tunneland odlad jord, deraf ungefärligen 50 å 60 Tunneland åker och 30 Tunneland äng. Som ännu hemmanet Österöd gagnas till muhlbete och endast en och annan mindre betydlig upodling derå är gjord, som ock ingått i förberörde beräkning af 84 Tunneland odlad

Sid 4

jord å begge hemmanen, (hvars areal under de sista 5 åren dock åter är utvidgad genom nya odlingar, ehuru i allmänhet utsädet derå ökat); - Så och emedan detta (Österöds) hemmans betesmark ej är på Charta afmätt, kan man ej med bestämdhet till Ziffran upgifva dess areal, men ungefära antalet Tunneland af begge hemmanens oupodlade mark är i Tabellen gemensamt uptaget. - Skog finnes ej; icke eller någon Trädgårdsanläggning af betydenhet.-

Vid den här befintelige allmänna Scholæinrättning är en Pædagog anställd såsom Lärare, hvilken Kongl. Maj:t och Kronan består Lön, men som dels njuter husrum af staden och dels 25 Rdr Banco årligen såsom Aftonsångs Predikant. - Härförutan är sistledit år härstädes inrättad och från den 4de Julii samma år till underwisning för 64 barn, som äst fattige begagnad en Wäxel?undervisnings skola, stiftad genom Borgerskapets och en del af Samhällets mera bemedlade invånares frivilliga bidrag, och hvars Lärare (för närvarande stadens klockare) aflönes, äfven som skolans underhåll bestrides, af afgifter, som inflyta för sådane

Sid 5

Lärjungar, hvilka kunna betala för sig. Hans Maj:t Konungen har ock nådigst behagat innevarande år gifva Läraren en qualification af 50 Rdr Banco.

Sedan, efter samhällets invånares beslut, år 1825 anskaffades särskild stadsLäkar härstädes, har genom dennes sistledit år, vundne befordran, ledighet upstått, derunder, i några månader innevarande år, Bohus Läns Norra Districts Provincial Läkare, liksom tillförene, besöjt Läkarevården äfven i staden, mot derföre åtnjutande arfvode; men annan stads Läkare är wald och hitväntas.- Någon allmän sjukvårdsanstalt finnes här ej;

hälsotillståndet är ock i allmänhet särdeles godt – och veneriske åkommorne ej så betydliga och allmänne som förr.

Fattigvården besörjes än, såsom förut och uti 1822 års Berättelse är upgifvit, så att dels Räntor af fonderne och vanlige boupptecknings afgifter m.m., som till fattig Cassan, (hvars fond detta år blifvit ökad med nådig gåfva af Hans Maj:et Konungen af 100. Rdr Banco) inflyta, årligen 2ne gånger bland de fattige utdelas genom KyrkoRådets försorg till ett samfällt belopp

Sid 6

af vid pass 120 Rdr Bco; och dels de orkeslöse och utfattige personer, som ej kunna sjelfva bidraga till deras uppehälle, på stadens bekostnad underhållas och vårdas hos andre personer hos hvilka de inaccorderas

Folkmängden i staden utgör per medium af de sistförflutne 5 åren 1394 personer, 1 deraf 671 personer skattskrifna, 231 från mantal befriade samt 492 underårige.

Strömstad d. 22 Oct. 1827

På Magistratens vägnar

Joh. Hegardt

Betr. bergmossa

I berättelsen talas om såld bergmossa.

Telefonsamtal 27 januari 2009 med Lars Rydbom på Bohusläns Museum.

Han trodde det var fråga om lav från berghällar i skärgården. Skulle tala med en kollega, som är biolog.

Ringde honom två dagar senare. Kollegan bekräftade hans antagande. Han uppgav att det bör ha varit fråga om örnlav, som användes för färgning av textilier. Den är gul till färgen.

I en bok om växtfärgning står följande:

Örnlaven, som användes mycket förr fast den inte är lika allmän som tuschlaven, ger likartade färger av något större hårdighet.

Om tuschlaven står det i samma bok att den ger en svag brunaktig färg, men den kan förvandlas till ett praktfullt "purpurrott" färgämne med hjälp av ammoniak".

Recept på färgning:

Garn 100 g.

Lav 300 g

Ammoniak ca 1 liter

Vatten används enligt en utförligare beskrivning både för uppvärmning och spädning, bl.a. står det att man vid färgning späder vätskan till 5 liter.

FEMÅRSBERÄTTELSE 1827-1831

Norrvikens fögderi

Fem Års Berättelse från Norrvikans Fögderi År 1833

*Aé: Någon har i marginalen noterat vad det intill aktuella stycket handlar om.
Jag skriver detta med kursiv stil inom textens ram.*

1o Fögderiets Allmänna Beskaffenhet.

Berg och fjäll, dels nakna och kala, dels skogbevuxta, förekomma här i mängd- Många skogar finnas äfven, särdeles i Wette och Bullarens Härader, men de äro för det mesta mycket medtagne.- Här äro åtskillige smärre Insjöar, äfvensom Kärr och Mossar, med hvilka sednares aftappning och sänkning obetydligt blifvit tillgjordt. — Här och der, i synnerhet i Tanums och Qville Härader, finnas stora öppna slätter, ljung- och tufbevuxna, bestående af brännsand och således till odling oduglige. — I fjällbygden består Jordmånen egentligen af sand, fjäll- och myrjord, men för öfrigt mest af Lera och Lermylla.

Jordbruket är folkets Hufvudnäring.

2o Innvånare

Folkmängden, som varit jemt tilltagande, utgör:

MARGINALTEXT: Folkmängd

Mantalsskrifne

Mankön	5075	
Qvinkön	5110	10,185

Mantalsfrie

Mankön	5508	
Qvinkön	5813	11,321
	=	21,506

MARGINALTEXT: Bildning. Scolighet mm

Folkets bildning, sedlighet och näringsflit äro i jemt stigande men välmågan synes icke i allmänhet hafva tilltagit under de sednare 5 åren, hvilket troligen är en följd dels af inträffad missväxt, och dels af en mer och mer tilltagande flärd i Klädsel

MARGINALTEXT: Lyx

samt Consumtion af utländska öfverflödsartiklar, särdeles Caffé och Sid 2

MARGINALTEXT: arbetare, dagsverken

Cognak- Deremot tyckes begifvenheten på Bränvin mer och mer minskas.- På arbetsfolk är icke någon brist, ehuru en stor del vandra till Norge, der de betalas bättre än i hemorten.- Dagsverkspriserne äro under Sånings- och skördetiden 16 à 20 s bo, men annars 18 à 20 R..s? på egen kost.

3o Näringar

MARGINALTEXT: Jordbruk

Jordbruket, som är hufvudsakliga näringsgrenen, sköter med mycken drift, så att det, i vanliga år, lemnar

MARGINALTEXT: Sädesslag

öfverskott till afsättning på andre orter- Brukningssättet är olika: vanligast sås Råg i trädad jord, derefter Korn, Blandkorn eller Hafra allt efter jordens beskaffenhet; mera sällan lägges äng efter trädes *Rågen, då den om 4 à 5 år derefter upptages till vårsäde.- Många jordbrukare tråda alldeles icke, utan efter bergad vårsäd, gödsla och så Råg. Hufvudsädet är Hafra och Blandkorn, dernäst stritt Korn och Råg. Af Hvete, Ärtor och Bönor sås obetydligt.- Potätodlingen är ganska stark, men af Trägårdsväxter ringa.- Linodlingen tilltager mer och mer, men hampodlingen är obetydlig, likaså humleplanteringen.

MARGINALTEXT: Boskapsskötsel

Boskapsskötseln gör inga särdeles framsteg, emedan den odlingsbara Betesmarken upptages till Åker, obetydligt lägges till Äng, och Kreaturens utfodring således för det mesta sker med Halm- Kreaturen äro i allmänhet små, bestående af Hästar, Kor, Ungboskap, Får, Getter och Svin. Oxar brukas och påläggas ej mycket, och snart sagt endast hos Ståndspersoner, emedan Allmogon brukar sin jord med Hästar.- Ladugårdsafkastningen är emedlertid tillräcklig för Fögderiets behof. Någon Boskapssjuka har

Sid 3

på flera år icke varit gängse.

MARGINALTEXT: Skogar

Skogarne bestå mest af Furu och Gran, obetydligt Eke, Björk och Ahl.- De äro, som förut nämndt, mycket medtagne, och i anseende till ett årligt hygge, utan återplantering, nalkas med stora steg sitt slut.- I Tanums och Qville Härader, som hafva obetydligt skog, är någon tillgång på Brännstoff.-

MARGINALTEXT: Byggnadssätt.

Byggnadssättet har mycket förbättrats.- Rymliga, vackra och solida Boningshus äro icke sällsynta.-

MARGINALTEXT: Hägnader

Gärdesgårdar och hägnader bestå, efter locala tillgångar än af träd, än af Sten, dock mest af förra slaget.-

MARGINALTEXT: Bergs och fabriksrörelse.

Bergs- och Fabriksrörelse fins icke inom Fögderiet

MARGINALTEXT: Tegelbruk

Här äro 22 st. Tegelbruk med 26 Kranar, vid hvilka, efter 8 Man vid hvarje Kran, 208 personer syslösättas ungefär 6 månader om året.- Tillverkningen belöper till Circa 1,300,000 st. Mur- och Taksten, hvaraf värdet öfver hufvud taget, kan beräknas till 10 Rd bo p. 1000de

MARGINALTEXT: Sågar

Sågar finnas 17 st. till antalet, skattlagde, alla enbladige och hvaraf 4 st. skötas af riktiga Sägdrängar, syslösätta 12 personer och gå vanligen 2 å 3 månader om året; de öfrige, som äro af obetydighet, skötas af Egaren sjelf, och gå på sin höjd 2 å 3 veckor.- I anseende till vanpris å Sägfabrikater, och obetydlig tillgång på Sågtimmer, har tillverkningen i dessa sista åren varit ganska ringa, och kan på sin höjd skattas till Circa 1200 Tolfter Plankor och Bräder tillsammans, till värde af 2 Rdr b:o p. Tolft öfver hufvud.

MARGINALTEXT: Mjölqvarnar

Skattlagde Mjölqvarnar äro 37 st., hvaraf 5 skötas af ordentlige Mölnare; de öfrige jemte 281 st.

Husbehofs-

Sid 4

qvarnar äro af ringa beskaffenhet, gå endast några Veckor höst och vår och skötas af Egaren sjelf.- Tillverkningen Circa 70,000 Tunnor, som, i afseende på Sädesslagens olikhet, hvaraf Hafra utgör det hufvudsakliga, kan beräknas till värde af C:a 3 Rdr b:o tunnan öfver hufvud

MARGINALTEXT: Fiskerier

Binäringar- Häraf utgör Fisket den hufvudsakliga. Detta består numera, sedan det stora Sillfisket upphörde, egentligen i Torsk, Långor, Häljflundror, Sej och Makrill, Hummer och Ostron, samt få så kallad Loddssill, hvilken sednare i mer och mindre mängd alltsedan år 1817. gått till, och hvaraf Fångsten några år varit ganska betydlig, andra åter ringa. Hummer och ostron, afsättas till betydlig del utom Länet, särdeles hummer, som för det mesta exporteras till England. Inkomsten af Hummer och Ostronfisket i de sednare åren kan skattas till Circa 10,000 Rd. RG årligen.-

Tjärubränning och Kolning drifvas högst obetydligt, Pottaske- och Saltpetter verkning alldeles icke.

MARGINALTEXT: Väfnader

Tillverkningen af Linne och Ylle väfnader hos enskille hushåll sker mest af egne produkter och till egne behof, och kan skattas till C:a 150,000 al:r af 20 s. b:o värde p. aln öfver hufvud.-

MARGINALTEXT: Körslor

Med forslor vintertiden sysselsätta sig nästan endast Bullarens Härads Inneväfnare, och dessa forslor bestå uti transport af Plankor och Bräder, som tillverkas å de inom Häradet befintlige Sågar.

Vintersløjden består, sedan Trösket är slutadt, i Åker- och Körredskaps förfärdigande.-

Sid. 5

MARGINALTEXT: Sjöfart

Sjöfart idkar mest på inhemska platsar med Spannemål, Ved och Tegel.- Några få Sluppar (Aé: Det står så) och större Båtar gå äfven på fraktfart mellan Sverige, Dannemark och Norge.

MARGINALTEXT: Handel

Handeln bestå i Spannemål, Ved Tegel, något Kreatur och victualie varor, Linfrö, Plankor och Bräder.

För LandtCommunicationen äro vägarne i allmänhet goda.- Endast några få större Backar finnas mot Norska gränsen, af hvilka Svinesundsbacken i synnerhet är svår och vådlig; men plan är för några år sedan uppgjord till desammas afhjelpande.-

MARGINALTEXT: Marknad

En Marknad hålles i Fögderiet, neml:n på Grebbestö strand i Tanums Härad.

Allmogen här idkar icke någon Gårdfarihandel; den uppvaktas deremot så mycket mer af Boråsar och Gårdfarihandlande från andra orter.-

4:o

Politisk Författning

Kammarverk: Ånyo skattlagde, af öde upptagne eller i ödesmål förfallne hemman finnas ej här, icke eller upptagne Nybyggen.-

Sjelfegande Jordbrukare äro 1847., Arrendatorer och Brukare 175.-

Posthemman äro 6½, och Gästgifvaregårdar 8.

Hemmansklyfningar gå till 1/32, sällan derunder.-

Storskiftes- och Enskiftesdelningen hafva, särdeles de sednare, som årligen verkställas, mycket bidragit till Jordbrukets förkofran.-

Sid 6

Bruks- och Vattenverks uppdämningar äro här icke hinderlige för Jordbruket.-

Af fromma Stiftelser är Hvitfeltiska anslaget af 2 ¼ hemman Frälse och ¼ Skatte för den i Bohus Län födde studerande Ungdomen.-

5:o

Statsbidrag

MARGINALTEXT: Tionde samling

Af onera har egentligen forslandet af Krono Tionden varit tryckande för allmogen; men detta onus kan den numera undvika, sedan det är tillåtet räntegifvaren, att få lösa Tionden efter Årets Markegång utan tillägg af forlön- också är lefverering en in natura nu högst obetydlig.-

MARGINALTEXT: Rustning och Roterung.

Beträffande Knektehåll eller Kostnad för Rustning och Roterung, så är på Kongl. Bohus Läns Regemente af ordinarie Räntan anslaget 5824 Rd 19 s. 9 r. b:o

Hästvacance afgift utgår icke här.-

Oroterade Hemman äro 19 ¾, hvilka betala Rotefrihetsafgift à 12 Rdr med 237 Rd. b:o

MARGINALTEXT: Skjutsningsbesvär

Skjutsningsbesväret kan endast i svåra år, då foderbrist uppstår, anses betungande för allmogen.

MARGINALTEXT: Inqvartering

Inqvarteringar äro här icke något känbart onus, ty de inträffa endast vid Marcher af de inom fögderiet förlagde Compagnier af Kongl. Bohus Läns Regemente, under Mötes tourer, vid Båtsmans transporter till och från Götheborg samt Bevärings Manskapets Marche till och från Öfningsplatsen Backamo, och dessa Inqvarteringar vara merendels blott för en natt.

Sid 7

MARGINALTEXT: Diverse onera

Diverse onera, såsom Kyrko- Präste. och Tingshusbyggnad, Dieknepengar, Curhus afgift, KronoBrefbäring m.m. kan såsom Tabellen upptar, anses per medium till 10 Rd b:o årligen på Hemmanet.

6:o

Politie

MARGINALTEXT: Ordningsmän

Sedan edsvurne Ordningsmän, genom Konungens höga Befallningshafvandes vidtagne åtgärd, inom hvarje Socken årligen tillsättas, försedde med vederbörlig Instruktion, har ordning och sedlighet mycket tilltagit.

MARGINALTEXT: Krogar

Inom Fögderiet äro endast 2ne tillåtna Krogar.

Sockne Magasiner och Sparbankar finnas här icke.-

MARGINALTEXT: Scholor

Utom i Näsinge Pastorat finnes här ingen ordentlig Scholæ inrättning, utan undervisas barnen vanligast af föräldrarna sjelfve, och stundom någon kort tid hemma i föräldrarna(s) Hus af Kringvandrande åtskillige personer.

Undervisningsverk för nyttige Slöjder finnas icke.-

MARGINALTEXT: Hälsovården.

Helsovården besörjes af Provincial Läkaren med biträde af KyrkoRåd inom hvarje Församling.- Sedan Curhus Inrättningen i Uddevalla, det Weneriske och af den så kallade Radesygen behäftade personer insändas, hafva desse sjukdomar, som förr voro mycket gängse, varit i jemt aftagande.-

MARGINALTEXT: Fattigförsörjning

Fattigförsörjningen är ställd på den fot, att hvarje Socken underhåller sine Fattige, dels på Rotar och dels genom tilldelning af visst quantum mjöl på Hemmanet.-

MARGINALTEXT: Rofdjur

För Rofdjurs utödande hållas inga Skallgångar.

För flera år sedan brukades ludring, men som, i anseende till milda vintrar, något ändamålsenligt Resultat deraf icke uppstod, öfvergafs ludringen.- Nu är emedlertid frågan om Ludring återigen väckt, och torde kanske för nästa Vinter komma att pågå i hela Fögderiet. . Vargar hafva på ett par års tid grasserat här i större mängd än vanligt, och fallt många Kreatur, särdeles Får. Ganska få af dessa Rofdjur hafva blifvit tagne i här och der anlagde vargropar.

Norrvikans Kronofogde- och Häradsskrifvare Contor den 15. April 1833.

C?, J, Hedenskog

A. Ahlenius

Aé: Det finns en bilaga, som jag fotograferat av, men inte renskrivit. Den utgör en utförlig förteckning betr. holmar, gårdar, torp, sågar mm.

ORDNINGS-
MÄN

KROGAR

Dessutom finns en stor hopvikt bilaga till berättelsen. Den fotograferade jag av. Fick delas upp på 4 bilder. Jag har renskrivit endast första sidan, där man kan se vad man lämnar redovisning om..

Rubriken syns utbredd över bilderna och lyder.

Fem Års Tabell från Norrvikans Fögderie År 1832

Första bilden utgör uppställning av de redovisade objekten. Siffrorna kommer på de följande bilderna.

1	Krono Holmar på vissa år utarrenderade	
2	Frälse Säterier	
3	Insockne Frälse Hemman	
4	Utssockne Frälse Dito	
5	Frälse	Dito
6	Krono Hemman	
7	Krono Rustholl	
8	Dito Augments	
9	Krono Skatte Hemman	
10	Krono Skatte Rusthåll	
11	Dito Augments	
12	Militie Boställen	
13	Civile Boställen	
14	Ecclesiastique Boställen	
15	Gymnasie Hemman Frälse	
16	Dito	Skatte
17	Krigsmanshus Hemman	Dito
18	Lots Hemman	Dito
19	Skattlagde bebyggde Torp	
20	Dito Dito Utjordar, utan Mantal, som ej under något Hemmans Ränta äro inbegripne	
21	Krono Dito Dito Dito Dito	
22	Skattlagde obebyggda utjordar	
23	Krono Dito Dito	
24	Torp, oskattlagde, bebyggde, (deraf Soldat- och Båtmans Torp	
25	Backstugor	
26	Bebyggde Lägenheter, afsöndrade från Hemman under beständig äganderätt	
27	Dito Dito på viss tid eller lifstid	
28	Krono Åhlefisken, Skattlagde	
29	Tull Mjölqvarnar med 42 par Stenar	
30	Tull Sågqvarnar Grofbladiga	
31	Husbehofs Mjölqvarnar, utan påförd Ränta i Jordeboken	
32	Husbehofs Sågqvarnar	
33	Stampar	
34	Tegelbruk	
35	Diverse Personer som ej höra till viss näring	
36	Summa	

Rubrikerna på de följande bilderna är

Bild 2

Hemmantal- Förmedlat, oförmedlat

Utsäde af – Hvete, Råg, Korn, Hafra, Bland Säd, Ärtor, Potatoes,

Medel afkastning sedan utsädet är afdraget-7 underrubriker= föregående

Underhollne Kreatur- underrubriker hästar, Oxar, Kor, Ungboskap, Får, Svin, Getter

Bild 3 och 4

Uppskattadt Wårde

Stats Bidrag

uppdelat på

Bevilling efter 1830 års förordning- många underrubriker

Ständiga Räntan- många underrubriker

Strömstads stad

Statistisk och Economisk Femårs Berättelse öfwer Strömstad Stad.

En, för lönande företag ständigt mindre gynsam Conjunction och deraf förorsakadt närmande till snart sagdt vanmagt, har haft till påföljd, att de Näringsfång, hvilka i förra tiden utgjort och, enligt naturligen goda localer, borde utgöra Strömstads första och nästan enda källa till upkomst och förkofran, nemligen Sjöfart och i synnerhet dermed gemenskap ägande handelsrörelse, numera nästan icke kunna räknas dertill. Med den fordnä lyckligare Handels och Sjöfarts perioden, har också försvunnit den allmännare wälmågan- och med en, på sann erfarenhet grundad wisshet om ett nära nog likadant förhållande i allmänhet, ännu mera befastad under loppet af de Fem sistförflutne år för hwilka denna Berättelse skall afgifvas, lär man wäl kunna antaga, att, om äfwen icke alldeles undergång, dock en påtagelig omhvälfning, i economiskt afseende, förestår nästan allmänt de mindre sjöstäderna i Landet, hwilkas inwånare altså, af nöden dertill förbundne måste se sig om efter andra nä-

Sid 2

Sid 2
ringsmedel, än dem, hvilka synas hafva föranledt de flesta af dessa städers anläggande. Sådant är förhållandet åtminstone med Strömstad. Menniskan är dock i allmänhet uppfinningsrik, åtminstone i den mohn tillfredsställandet af hennes behof sådant fordrar; hemkärleken werkar jemwäl på mängden, så att, äfwen med inskränkte utsigter för wällefna, man nöjes med det närwarande och de ringare tillgångarne; allt under förhoppning om lyckligare tider!- Sedan wid slutet af det förra och början af det närwarande århundradet Sillfiske, Spannemålshandel (ty den tiden producerade Bohus Län ej nog säd för ortens consumption) med flere dylika näringskällor bidragit till en mera allmän wälmåga i staden, tillkom en period under continental systemet och Krigen från 1808-14; som ökade lifligheten i den allmänna handelsrörelsen, äfwen här på stället; men som, då äfwen sillfisket under tiden uphört, efter det allmänt fredstillstånd inträdde,- och jemwäl i förening med de i förra Fem års Berättelsen (1822 - 1827) omnämde förändrade förhållanden i afseende på handeln med Dahls och Wermlands allmoge, efter föreningen med Norge, Handelsrelationer-

Sid 3

Sid 3
ne med detta Land m.m.- på en gång uphörd och medförde så mycke mera kännbara, menliga påföljder för dem, som i en längre tid varit sysselsatte med och gjort deras beräkning på fortfarande och lönande handelsföretag och sjöfartens idkande.- Denna gynsamma period är nu troligen, för mansåldrar åtminstone, förbi- det enda, som återstår är hoppet, för en måhända ej så aflägsne framtid, om god sillfångst och de i förening dermed kommande utvägar till goda förtjenster och nyttig verksamhet i handel och sjöfart.- Nu fortfara statens handlande att, så som skett de sista 10tal af år, idka en obetydlig minuthandel, för ställets och närmaste landsbygds behof, med varor vanligen från Götheborg hithämtade;- Någon gång kan wäl en eller annan Spannemåls speculation (af ortens product) existera; äfwen ock någon Bergmossa upköpes, som dock vanligen föres till Götheborg; men export härifrån utrikes eller annorstädes af trävaror, eller andra effecter, är så sällsynt numera, att något derom ej är att nämna.

Skogsproducterne här i Orten inskränka sig nu till snart sagdt endast wed, hvaraf äfwen börjar blifwa mindre god tillgång, så att den

Sid 4

Sid 4
här betalas ganska dyrt. - Hwad Sjöfarten angår, så är derom nästan ingenting att tillägga den upgift, som 1827 gjordes; Visserligen hafwa 2 å 3 Fartyg sedermera tillkommit; - men alla, för det mästa endast gagnade på små fragttourer, äro af mindre lästetal, (det största är 54½ läster dräktigt), - och som fragterne nu för tiden, enligt hwad allmänt öfwerklagas af de sjöfarande, äro ganska låga, kan denna näringsgren snart sagdt icke bidraga till mera än att för några månader af året lifnära sjöfolket, hvars hyror måst nedsättas.

Något salt med stadens egna Fartyg har i senare åren ej directe utrikes ifrån hit inkommit.

Fisket är, såsom tillföre härstädes ännu ganska inskränkt och lemnar blott ett ringa bidrag till underhåll åt några Fiskarefamiljer på stället; hvilket förhållande ofelbart kommer att fortfara så länge Sillfisket uteblifwer.- Ostronfisket fortfar wäl dock att vara någorlunda lönande; men Hummerfisket har ansenligen förminskats i thy att dels en obetydlig qvantitet, emot förra åren numera erhålles (på knappt ¼ del) och dels hummern, i anseende till storleken, i allmänhet mycke aftagit.- Exporten deraf till England är altså betydligt förminskad, troligen följden af ovarsamhet vid hummerfisket.

Något nytt Fartyg har, under sistför-

Sid 5

Sid 5
flutne 5 åren, ej blifwit byggdt wid härwarande warfs localer, endast reparationer hafva ehuru sällan, ägt rum.- Wid en nära staden anlaggd Repslagarbana har ej eller något tågverks arbete i stort skett; den gagnas endast till en obetydlig production måst af uppslagsgoods.

Samma förhållande, som i förra Fem års Berättelsen anmältes, har ock sedermera existerat, af enahanda orsaker, i afseende på de särskilde privilegier rörande nederlagsrätt, handeln med Norge m.m., hvilka äro Strömstad Stad nådigst förunnade i senare tider: Någon ny fördel i denna väg är under de sista 5 åren ej sökt eller wunnen.

Sedan genom det af Borgerskapet den 15 Februarii 1832 fattade, af Kongl. Maj:t uti nådigt Utslag den 2. sistledne Mars gillade beslut, numera 26 Tunnland 13 Kappland af hemmanet Österöds, till endast mulbete förut gagnade inägorymd blifvit till upodling och bebrukning på Arrende, till stadens fördel, åt enskild man upplåtne, har stadens donerade jord, 2 mantal sammanlagdt, (nemligen hemmanen Bojar och Österöd, hvardera ett mantal) vunnit en tillökning i areal af odlad jord, så att denna nu utgör, på sätt i Tabellen förekommer tillhopa 110 Tunnland 13 kappel., deraf ungefärligen 75 å 85 Tunnld åker och 30 Tunnland äng. Under det, såsom här of-

Sid 6

van anmärkt blifvit, handel och stadsmannanärningar aftynat, har hågen för jordbruk alltmera tilltaget äfven hos stadsboerne, dertill äfven af det tvingande behovet föranledda.

I öfrigt återopas hvad i förra 5 års Berättelsen är anfördt om orsaken till sammansläende i Tabellen af begge hemmanens utmarksvidd, m.m.

Ingen skog finnes å dessa hemman och ej eller är här någon Trägårdsanläggning af betydighet och kan ej eller vara det, särdeles som den bergiga lokalen dertill ej medger något större utrymme på ett ställe.

Någon förändring i den allmänna skolinrättningen har hittills ej ägt rum: den dervid anställda Pædagogen, hvilken tillika innehar befattningen som Pastors i staden ständigt boende Adjunct, fortfar att jemte den af kronan bestådda ringa lön, af staden njuta fria husrum och upbära årligen 25 Rd Banco, af ålder anslagne såsom arfvode för aftonsångspredikningarne.

Den år 1826 härstädes stiftade vexelundervisningsskola, der omkring 70 barn (till nu stor del fattige, hvilka betala intet) – njuta undervisning, har ingen annan fond till bestridande af skollocalens underhåll och Lärarens aflöning, än dels de afgifter,

Sid 7

hvilka för barnen erläggas, och dels det bidrag, som, i fall af behof, Församlingen åtagit sig utgöra; vid åtskillige tillfällen har dock skolan fått röna prof af Hans Maj:t Konungens Nådiga gifmildhet, genom gäfvor, anslagne till Lärarens lön.

Sedan början af år 1828 har Samhället varit betjänt af den egna stadsläkaren, som i sista Berättelsen omnämndes wara utwald; han åtnjuter, för den allmänna Läkarewården i årlig lön af staden 200 Rd B:co jemte Subscription i enskilde hus och är tillika anställd såsom Intendent och Läkare vid den här i staden för 5 år sedan i större skala af enskilde personer på Actier Tablerade Badinrättning: denna har wunnit allmänt förtroende och besökes årligen af ett ganska talrikt sällskap från alla Orter i Riket, hvarigenom en icke obetydlig källa är beredd till förtjenst, för såväl husägare, som många af arbetande Classen med flere i staden; äfven fattige, som äro i behof af Saltbad, få tillträde till denna inrättning. - Här fins för öfrigt ingen allmän sjukvårdsanstalt; Men hälsotillståndet är, troligen till följd af det utmärkt sunda läge alldeles nära utmed hafvet, som denna

Sid 8

stad äger, - dock wanligtvis särdeles godt; och hafva jemväl veneriske åkommor blifvit mindre allmänna.

Fattigvården fortfar nu, som tillföre, att bestridas genom dels Råntorne af fattig Cassan inflyta, - utdelning hvaraf årligen sker, genom KyrkoRådets försorg, i 2ne terminer, till de fattige, med ett samfällt belopp af circa 100 å 120 Rd B:co hvarförutom de orkeslöse och alldeles värlöse fattighjon, som, vanligen få till antalet, finnas, blifva inaccorderade hos andre her som emot afgift, som Församlingen åpart består och årligen Taxeras.

Folkmängden härstädes har per medium af de sista 5 åren, utgjort 1411 personer, deraf 694 skattskrifne, 201 från mantal befriade, samt 516 underåriga.

Strömstad den 13. April 1833

På Magistratens vägnar

Joh. Hegardt

FEMÅRSBERÄTTELSE

1832-1836

Norrvikens fögderi

Fem Års Berättelse för Norrvikens Fögderi År 1838

1o Fögderiets allmänna beskaftenhet

Här förekommer Berg och fjäll i mängd, dels med dels utan Trädväxter- Skogar finnas egentligen i Wette och Bullarens härader samt Lurs Socken af Tanums härad, men äro numera i allmänhet så uthuggne, att Byggnadstimmer är rart och Sågtimmer ännu rarare. Ved är således egentliga produkten, och med huggning deraf iakttages ingen sparsamhet eller urskillning, så att, i anseende dertill, att ingen återplantering sker, Fögderiet troligen inom några decennier blir i det närmaste skoglöst- Också hafva, på de sednare 20 åren, svedjande och kasbränningar förorsakat mycken skogsförödelse, särdeles genom deraf uppkomne skogseldar, och Enskiften vålla äfven mycken skogshuggande.

Någre större Insjöar finnas här icke-

Till aftappning af Mossar och kärr har odlingsfliten redan sträckt sig ganska långt, så att många sådane numera icke finnas, och desse egentligen bibehållne för Torftegt.

Stora öppna slätter finnas här och der, synnerligast Tanums och Qville härader, men hvilka, såsom en dast bestående af brännsand, äro till odling otjenlige,

Sid 2

och såsom Ljung- och Tufbevuxne begagnas till bete.

Jordmånen i Fögderiet är mycket olika, den rådande är Lera och Lermylla. I fjällbygden består den egentligen af sand- fjäll- och myrjord, som är litet gifvande.-

Jordbruket är folkets hufvudnäring.-

2o

Innevånare

Folkmängden, som varit i jemt stigande, utgör

Mantalskrifne

Mannkön	5562	
Qvinnkön	5574	11,136

Mantalsfrie

Mannkön	6057	
Qvinnkön	6444	12,501
Summa		23,637

Folkets bildning och sedlighet gå småningom framåt, men välmågan synes icke följa med, en följd troligen af en mer och mer tilltagande fäfånga i klädsel m.m. och Consumption af utländska öfverflöds artiklar, samt äfven deraf, att hemmanen här i allmänhet äro små och det oakadt vanligen klufne i många delar, såsom $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{16}$ och derunder, men hvilka hvaradera dock skola föda omkring 8 å 10 personer, samt bestrida skatter och andra utgifter.-

Tillgången på arbets- och tjenstefolk motsvarar icke folkmängdens tilltagande, särdeles i goda år, ty då gifter denna folklass sig likt och olik, öfverlemnar

Sid 3

sig sedan i den grad åt lättjan, att om de på 3 dagar i veckan kunna förtjena så mycket, att de har föda för 7, arbeta de sällan mer än dessa 3 dagar- Äfven utvandrar nu stor del af arbetsklassen åt Norge. Dagsverkspriserne äro vanligen 24 å 26 s. 8 r. b:o på egen kost.-

3o

Näringar

Jordbruket är, såsom förut nämndt, Fögderiets hufvudnäring, och har på de sednare 15 å 20 åren så förkofrats, att i goda år Spannemålsafsättning härifrån till andra orter icke är obetydelig.- Hufvudsädet är hafre och blandkorn, dernäst stridt korn och Råg- Hvete, Erter och Bönor odlas icke mycket.- Potätodlingen är ganska stark, och Linodlingen har ock betydligt stigit, så att på några år mycket penningar tillflutit fögderiet för Linfrö- Hampodling är ringa.-

Boskapsskötseln förkofrar sig icke, emedan all odlingsbar mark upptages till åker, obetydligt lägges till äng och utfodringen för det mesta sker med halm - Kreaturen är således i allmänhet små, bestående af höstar, Kor och Ungboskap, Får och Svin samt något Getter.- Oxar uppfödas och brukas mest endast af Ståndspersoner, emedan allmogen sköter sin jord med ~~hott~~ hästar. *blott*

Ladugårdsafkastningen är emedlertid icke allenast tillräcklig för fögderiets behof, utan lemnar äfven en del till afsalu, mest åt Norge; hvilket egentligen härrör deraf, att allmogen i sine hushåll använda

Sid 4

ganska litet kött.- Någon Boskapssjuka har icke på flere år varit gängse, men Rofdjur, hvilka årligen synas tilltaga, göra deremot mycken skada, särdeles bland fåren.-

Om Skogarne, hvilka mest bestå af Furu och gran, obetydligt Ek, björk och Ahl, är redan ordadt.-

Byggnadssättet har mycket förbättrats. - Der man ^{för} sett små, dåliga hus, liknande kojor, finner man nu rymliga, vackra och solida boningshus; men att detta icke mera allmänt är förhållandet, måste tillskrifvas bristande tillgång på byggnadsvirke.-

Bergsrörelse och fabriker finnas icke i Fögderiet- Här äro 27 st. Tegelbruk med 31. Kranar, vid hvilka, efter 8 Man vid hvarje Kran, 248 personer syslosättas ungefär 6 månader af året.- Tillverkningen uppgår till Circa 1,600,000 st. Mur- och Taksten, hvaraf värdet öfver hufvud kan tagas till 10 Rd b:o p. 1000de.-

Sågar finnas 17 st. till antalet, skattlagde, alla enbladige och hvaraf 4. skötas af riktiga Sågdrängar, syslosätta 12 personer och gå vanligen 2 å 3 månader om året; de öfrige, som äro af obetydenhet, skötas af Egaren sjelf, och gå på sin höjd 3 å 4 veckor.- I anseende till obetydlig tillgång på Sågtimmer, har tillverkningen på sednare åren varit ganska ringa, och kan på sin höjd skattas till sina 1000 Tolfter Plankor och Bräder tillsammans till ett värde af 2 Rd 16 r b:o p. Tolft öfver hufvud.-

Skattlagde Mjölqvarnar äro 40 st, hvaraf 6 skötas af ordentlige Mölnare; de öfrige jemte 281 st husbehofs

Sid 5

qvarnar, är af obetydenhet, gå endast några veckor höst och vår, och skötas af Egarna sjelfve.- Tillverkningen Circa 75000 st. Tunnor, som, i anseende till Sädesslagens olikhet, hvaraf hafra utgör det hufvudsakliga, kan beräknas till värde af 3 Rd 16 s. b:o tunnan öfverhufvud.

Binäringar

Häraf är Fisket det väsendtligaste, särdeles af hummer och Ostron, af hvilka det förra väl i sednare åren aftagit, men dock i anseende till förhöjde priser renderat fiskaren mycket penningar, äfvensom Ostronfisket, som väl ock minskats, men dock afkastas icke så obetydligt.- Hummer exporteras nästan uteslutande till England, och kan den inkomst, dessa 2ne fisken lemna, skattas till ungefär 10,000 Rdr b:o.-

Sedan det stora Sillfisket upphörde, har små så kallad Loddsill fångats några år i betydlig mängd, men äfven detta fiske synes nästan villa upphöra, emedan fångsten deraf i sednare åren varit högst ringa, några 100de Tunnor, då den deremot år 1817. eller första året, som denna Sill gick till, steg till flere 1000de och det i åtskillige påföljande år.-

Vidare fiskas Torsk, Långor, heljflundror, Sej och Makrill, men ej i någon myckenhet.-

Tjårbränning idkas här icke och kolning högst obetydligt. Pottaske- och Saltpetter tillverkning alls icke.-

Tillverkningen af Linne- och Ylle väfnader sker af egna produkter och till egna behof, och kan skattas till Ca 200,000 al:r af 20 s b:o värde p. aln öfver hufvud.

Med forslor vintertiden, då före, hvilket sällan är fallet,

Sid 6

inträffar, syslosätta sig nästan endast Bullarens häraders Inneväanare, och dessa bestå då uti transport af Plankor och Bräder från häradets egna Sågar.-

Vinterslöjden består i Åker. och Körredskaps förfärdigande, sedan Trösket är slutadt.-

Sjöfart idkas mest på inhemska platser med Spannemål, Ved och Tegel- Några få Slupar och större Båtar gå äfven på frakter mellan Sverge, Dannemark och Norge.-

Landtmannahandeln består i Spannemål, Ved, Tegel, obetydligt Plankor och Bräder, samt något Kreatur och Victualie varor.-

Vägarne förbättras efter hand, och hvad angår stora vägen åt Norge om Svinesund, hvilken har många svåra och vådliga backar, så arbetas nu på dessas afhjelpande och undvikande.-

Sedan Grebbestöds marknad förledit år blifvit indragen, finnes ingen Marknad inom Fögderiet.-

Gårdfarihandel idkas icke af allmogen här, men den besökes deremot ganska mycket af

Gårdfarihandlande från andra orter.-

4o

Politisk författning.

Kammarverk: Ånyo skattlagde, af öde upptagne eller i ödsmål förfallne hemman finnas ej här, icke eller upptagne Nybyggen.-

Sjelfegande Jordbrukare äro 2279.- Arrendatorer och Brukare 163.

Posthemman äro 6½ och ordinarie Gästgifvaregårdar 8.- Hemmansklyfningar tå till 2/32, sällan derunder.- Enskiften pågå årligen till mycken gagn för Jordbruket.

sid 7

Bruks- och vattenverks uppdamnningar äro här icke till olägenhet eller hinder för odling.

Anslag till fromma Stiftelser, neml:n af fru Hvitfeldt till Götheborgs Gymnasium, ^{af} 2 ¼ hemman Frälse och ¾ Skatte.

5o

Statsbidrag

Sedan det numera är tillåtet Rantegifvare, att få betala den Kronan förbehållne Tionden med penningar efter Markegångspris utan forlön i stället att den förr måste levereras in natura och sålunda forslas flere mil, har ett känbart onus upphört.- Också betales Krono Tionden nu nästan allmänt med penningar.-

Af onera är Soldatunderhållet det mest Tryckande, alldestund hemmanen här äro i allmänhet små, och hvarje Soldat Rotehåll endast består af ett hemman, hvaremot hvarje Båtsmans Rote består af 2 och för det mesta af 3 hemman, hvilket anmärkes såsom en stor ojemnhet i tyngder inom ett och samma fögderi.

Beträffande för öfrigt Knektehållet eller Kostnad för Rustning och Rotering, så är på Kongl. Bohus Läns Regemente af Ordinarie räntan anslagne 5824 Rdr 19 s. 9 r. b:o.

Hästvacance afgift utgår icke här.

Oroterade, men Rotering underkastade hemman äro 21 5/22. och dito dito lägenheter 23 st.

Gästgifveriskjutsningen är fördelad på vissa närmast Gästgifvaregårdarne belägne hemman, och af de öfrige utgöra dels Kronoskjuts, dels Kronobrefbäring.- Den förstnämnda kan endast under svåra foder-år, och under arbetstiderna med Jordbruket, anses betungande; Kronoskjutsningar påkomma sällan; således är den frihet, som Kronobrefbärare derifrån hafva, en allt för ringa ersättning för det, att de minst 2ne gånger i veckan måste fortskaffa Kronobref.

Inqvarteringar äro nu för tiden icke af någon särdeles tunga (Aé: Det står så)- De utgöras endast vid Marcher af de inom Fögderiet

Sid 8

förlagde Compagnier af Kongl. Bohus Läns Regemente, till och från Möten, vid Båtsmanstransporter till och från Götheborg, samt Bevärings Manskapets Marche till och från Backamo, och dessa Inqvarteringar äro merendels blott för en natt.-

Diverse Onera, såsom Kyrko- Präste. och Tingshusbyggnad, Curhusafgift m.m. kunna anses per medium till 10 Rd b:o årligen på hemmanet.

1o

Politie

Förordningens och sedlighetens vidmakthållande äro, utom allmänna författningar och andre Beslut, Ordningmän, försedde med K:gens Bh:des Instruktion, tillsatte inom hvarje Socken.

Inom fögderiet finnas endast 2ne tillåtne Krogar- Socken Magasiner och Sparbankar inga.-

Utom i Näsings Pastorat fins här ingen ordentlig Scholæ inrättning, utan undervisas barnen i allmänhet af föräldrane sjelfve och dels ambulatoriskt af diverse personer.-

Undervisningsverk för allmänna slöjder finnas här icke eller.-

Helsovården besörjes af en Provincial Läkare med biträde af Kyrkoråden.-

Fattigförsörjningen utgöres här sålunda, att de fattige dels äro fördelte på Rotar och dels erhålla ett visst quantum Mjöl på hemmanet.

För Rofdjurs utödande vidtagas inga andra utvägar än varggropar och Räfsaxar, ty Skallgångar hållas aldrig, och Ludring, som för flere år sedan brukades, har öfvergifvits såsom ej svarande mot ändamålet.

Norrvikans Kronofogde och häradsskrifvare Contor den 3 September 1838.

C.V? Hedenskog

Sonen?? A. Ahlenius

LÄGG IN PÅ DEN KRAN SE. VILKEN VILKOR BÄSTÄMMER

Strömstads stad

Statistisk och Economisk Femårs Berättelse öfver Strömstads Stad.

Om, vid afgifvande af senaste femårsberättelse, (1833) man ägde grundade anledningar, att med mörka färger framställa detta Samhälles ekonomiska ställning, så är det i sanning med största skäl, som denna ställning nu, beklageligen måste erhålla en ändå mera dyster målning. De i förenämde Berättelse antydda orsaker till Samhällets aftynande, hafva fortfarit i sine verkningar och än mer stadgat erfarenheten till påtaglig visshet, att, under närvarande förhållande, ingen, eller åtminstone endast en mycket aflägs utsigt, för upkomst och förkofran kan äga rum. Under loppet af de 5 år, för hvilka denna Berättelse nu afgifves, /1832 – 1836 / och ända hitintills, hafva inga förändringar inträffat, som medgifva hopp om förbättring af den sorgliga belägenhet, hvari befinnas handel och sjöfart, - desse, nästan de ende källor, hvarifrån skulle, för Strömstads välfärd, kunna påräknas någon hufvudsaklig hjälp. På stället är numera snart sagdt intet lönande företag för hvarken Köpmän eller Skeppsägare, att entamera: inga export= eller import- artiklar finnas mera, som kunna föranleda till affärer af vidsträckt art: Handeln är inskränkt till utminuter af de mäst outhärliga hushålls= och nödenhetsvaror, (hvilka alla från Götheborg förskrifvas), för en del Stadens innevånare och

Sid 2
ett inskränkt antal af allmogen, sedan trafiken åt närmast belägne Stad i Norge (Fredrickshall) och åtskilliga Fiskelägen alltmer tilltagit, - och den i några år tillföre här förefallna spanmålshandel, för export åt utrikes orter, äfven numera upphört, i anseende till förlagda skördar, hvaraf ock högst menlige följer för detta Samhälle uppstått, då Fredrickshall på samma gång deraf profiterat, så att, i stället för det att allmogen här i orten i vanliga goda år tillför ej obetydligt quantum spanmål till Norge, (hvarigenom priserne dock för Strömstad upjagas), det hänt (sistlidet år), att en stor del af befolkningen här och i orten måst förse sig med spanmål från Fredrickshall. - Sjöfarten är, som tillföre, inskränkt till fragttourer med de få (vanligen 12 å 15, om cirka 300 läster tillsammans), för de mästa små fartyg, (det största är 54½ läster), här finnas; så att hufvudsakligen ingen annan förtjänst deraf kan uppstå, än till ett ganska knappt uppehälle för några Skeppare och sjömän; de flesta af de sistnämde här hemmavarande, taga vanligen hyra å fartyg från Fredrickshall. - Af näringar i öfrigt är föga eller intet att påräkna, såsom fördelbringande för Staden; Hummerfisket (deraf någon tolagsinkomst tillflyter Staden, vid export till England, äfven som någon liten förtjänst för commissionärer), har år efter annat här i orten alltmer aftagit, ither att hummern, under ifrågavarande 5 åren på det hela taget, decimerat så till storlek, som antal;

Sid 3
Ostronfisket inverkar ej det ringaste till direct fördel för staden, och något annat fiske idkas här ej heller, som öfverstiger stället behof för dagen, och fåfångt har man hittills väntat på sillens återkomst. Någon Bergmossa skrapas väl här i orten och går genom köparens hand äfven här i staden, men tillföres ej utländningen, utan afyttras till Götheborg; likaså någon handel med Kreatursben. - Fabriker finnas här ej. Handtverkerierne synas icke gifva hopp om vidare förkofran, utan inskränka sig endast till uppfyllande af stället behof, dock saknas ofta idkare af ett och annat slag deraf: Emedlertid har, i en ny branche, sistlidet år, tillkommit en handtverksman, nemligen färgare, hvars rörelse temligen betydligt tilltagit, och, då personen ifråga är en ordentlig, driftig och reell man, samt tillvunnit sig förtroende, synes bära sig väl. - Någon nybyggnad af fartyg har här ej ägt rum i senare tider och privilegier att (Aé: Det står så) Skeppsvarf finnes icke eller; ett och annat fartyg har emellanåt vid fordnas varfslöcaler undergått reparation. De Repslagarbana, som finnes invid staden, gagnas högst obetydligt och nästan endast till arbeten af mindre omfång för allmänhetens behof på stället, men ej till fartygsutredning.

I förra Berättelsen äro anledningarne antydda, och desamma kvarstå samt återopas än, hvarföre af de staden nådigst förunnade åtskillige privilegier, i afseende på nederlagsfrihet, m.m., icke kunnat och icke kan vara att,

Sid 4
under än fortfarande förhållanden, förvänta någon hufvudsaklig, eller på samhällets välfärd inverkan fördel. - Någon ny förmon i samma väg är ej sökt eller erhållen under loppet af ifrågavarande 5 åren. -

Hågen för jordbruk härstädes har fortfarit och deraf inträffat, att, då den staden tillegdande (Aé: Det står så) jord icke är särdeles betydlig till areal, värdet å stadsjord bibehållit sig och äfven något stigit, samt arrendebelopp i allmänhet ej så obetydligt ökats. Tabellen utvisar närmare förhållandet till siffran, i afseende på jordrymd, utsäde och skörd; hvarvid Magistraten bör fästa upmärksamheten der uppå, att åker-arealen sedan 1833 minskats och således mera igenlagts till äng; äfvensom att, efter all anledning, något misstag ägt rum vid införandet i Tabell-columnerne 1833 af utsäde och skörd. - Emedlertid uppstår den önskan, att tillfälle gifves att, i ökad jordrymd, vinna sysselsättning och utkomst för en större del af befolkningen, som, utan att vara rent af utfattig, dock eljest lider brist. - Skog finnes ej å Stadens område - och ej eller trädgårds-anläggningar af något större omfång.

Ännu har det för Strömstads samhälle icke lyckats, att vinna bifall till dess ofta framställda önskan och anhållan, att få en förbättrad allmän Skolinrättning. Behofvet i detta afseende för en stad, med

ungefär 1400 innevånare och deribland vid pass 4 å 500 barn under 15 års ålder, framstår så påtagligt, att tvifvel derom ej kan äga rum, särdeles då man tar i betraktande,

Sid 5

att skolor i stiftet finnas, med 2ne lärare och skäligen goda löner, i städer med vida mindre antal innevånare och barn, än här, och man ej bör suponera, att behovet der icke ansetts fordra så beskaffade eller bättre skolinrättningar. Men ännu fortfar den allmänna undervisningen, att här bestridas af en pædagog, till vars aflöning Staten består 15 tunnor spannmål, (den enda skärf, som detta samhälle åtnjuter till lindring i dess utgifter, till skola, prästerskap och kyrka), - och innehar pædagogen tillika befattning såsom Pastors här ständigt boende adjunct; staden består skollocal och rum för lärare, samt dessutom till denne 25. Rd Banco, sedan fordras tider anslagne såsom arfvode för aftonsångspredikningarne. Men en följd af den vanlottade belägenhet, hvari skolan här, från det allmänas sida, lemnats, uppstår ock, att, enär större delen af föräldrar icke kunna vara belåtna med den ringa undervisning för deras barn, hvilken Pædagogen är, efter skolordningen, skyldig att dem bibringa, en ej obetydlig uppoffring måste ske (hvilken i andre, med bättre organiserade skolor försedde städer, undgås) - till åpart arfvode åt skolläraren, för att kunna påräkna en, mot tidens kraf och den allmänna hägen, samt verkliga behovet svarande upfostran åt den upväxande ungdomen, hälst, utom den insedda fördelen af den allmänna undervisningen, framför den privata, denna dessutom blir ändock kostbarare.

Sid 6

Då framstegen bland Eleverne i denna allmänna skolinrättning, med så beskaffade uppoffringar, dem den nitiske och skicklige lärare, skolan från år 1832 ägt, och än äger, så rättvist förtjenat, emedlertid gifvit önskvärda och glädjande resultater, är det i sanning en nedslående företeelse, orsakerna hvartill man, ännu åtminstone, svårigen kan utreda, att, på samma gång, den här år 1826 inrättade vexelundervisningsskola funnits i senaste 2ne år mindre anlitad och således ej motsvarande den förhoppning, man gjort sig om det goda, den skulle medföra, ehuru, under senare tid, skolan icke bloitt varit försedd med en skicklig och nitisk lärare, utan ock njutit ej obetydliga bidrag af Stadsförsamlingen till jemväl verkställd komplettering af dess inventarier, böcker, tabeller &Ca

Staden har fortfarande haft och har egen Läkare, som njuter årlig lön af Staden, jemte subscription af arfvoden i de bättre husen; och är han tillika anställd Läkare och Intendent vid härvarande Brunns- och Badinrättningar. Den sistnämde af desse hälsoanstalter har fortfarande tillvunnit sig allmänt förtroende och anseende, såsom bland de bästa i Riket.- Äfven d.d.K.K.H.H. Kronprisen och KronPrinsessan, med d.d.K.K.H.H. Arffurstarne och Prinsessan, samt H.H. Hertig Maximilian af Leuchtenberg, har man ägt lycka att (1835) här få räkna bland Badgäster, hvilkas antal också, under loppet af ifrågavarande 5 år, tilltagit i allmänhet (och äfven år 1837; men

Sid 7

innevarande år har antalet varit mindre än vanligt) och tillskyndar denna inrättning Samhället mången redbar fördel. Brunnslocaln är förlidet år försedd med ny Salon, men denna inrättning har hittills varit föga besökt; I öfrigt har man sökt vidtaga flere arrangements, till Badgästernas nöje och bekvämlighet, hvaribland ett med stor kostnad, på Actier (likasom Badhus= och Brunnsinrättningarne), år 1835, nybyggt Societetshus.-

För öfrigt finnas här inga ständige publice sjukvårds-anstalter; under det Choleran, år 1834, härjade äfven här, måste provisoriska sjukhus inrättas, materielen hvartill likväl numera är försåld. - Hälsostillståndet är emedlertid vanligen ganska godt och har under ifrågavarande 5 åren varit det, med undantag af hemsökelsen af Cholera 1834, då ock mycke folk, äfven efter det nämde farsot uphört, här dog, så att folkmängden derigenom reducerades.- Veneriska åkommor hafva förekommit, äfven senare åren, mindre ofta, än fordomdags.-

Under de 5 åren ifråga, har ingen förändring ägt rum i den här förr brukliga principen, att handhafva fattigvården. Men då antalet af verkligen behöfvande fattige i senare åren tilltagit, har man ansett sig böra inskränka den förr bruklige utdelningen vid Midsommar och juhl af fattigCassans ränte medel (af småsummor till en större del, ofta ej rent af fattige, fast mindre

Sid 8

bemedlade personer), för att i stället användas, jemte de till ej obetydliga belopp hvarje år å församlingen taxerade mnedel, till underhåll och vård af sådane fattige, som inaccorderats &C:a. En ny organisation af fattigväsendet har innevarande år ifrågakommit och är under bearbetning, med den åsigt till basis, att, de fattige, som finnas i behof af allmänt understöd, må underkasta sig, att bortaccorderas och, att om de måga något arbeta, sådant verkställa hos den som mottager dem.

Folkmängden har, pr medium under de ifrågasatte 5 åren, härstädes varit 1366 personer, deraf 716 skattskrifne, 204 från mantal befriade och 446 underårige. Vid 1835 års mantalsskrifning, d.v.s. i slutet af år 1834 (efter Choleran) var folknumeren här ej mer än 1245.- Vid 1834 års mantalsskrifning (d.v.s. i slutet af 1833) var den 1415.

Strömstad den 10. October 1838

På Magistratens vägnar,

Joh. Hegardt

FEMÅRSBERÄTTELSE 1837-1841

Norrvikens fögderi

Ytterlig. Foton
SE RESUMÉ

Fem Års Berättelse från Norrvikens Fögderi för åren 1837,1838,1839,1840 och 1841.

Fögderiets Allmänna beskaffenhet

Någon förändring har häri icke inträffat sedan förra Berättelsen, hvilken alltså i allo åberopas.-
Jordbruket är fortfarande folkets hufvudnärning.-

Innevånare

Mantalsskrifne	11.078	
Mantalsfrie	12.734	23.812

Bildningen kan icke sägas hafva under dessa 5 åren framskridit; tvertom synes det, som Moraliteten minskats, åtminstone hafva flere brottmål än förr på lika tidrymd förefallit, och om begäret till Brännvin, just icke tilltagit, har det wist icke aftagit.- Arbets Classen är sig lik; arbetar sällan mer än halfva veckan och vill då förtjena så mycket, att den deraf kan i lätja lefva äfven andra hälften, men mången super då upp det mesta.- Någon besparing, att lefva af, när arbetsförtjänst upphört, är sällsynt att finna, hvidan hustru och barn måste ut i bygden och tigga föda för hela hushållet.- Dagsverkspriserne är wanligen 24 s? å 26 s? 8 r. b:o på egen kost.

Näringar

Jordbruket står på samma punkt, som då förra Berättelsen afgafs. Nästan all mark upptages till åker, så att ängen är i förhållande dertill
Sid 2

obetydlig. Jordmånen är i allmänhet god, hvidan? sädesafkastningen icke allenast är tillräcklig för fögderiets behof, utan lemna icke ringa öfverskott.- Hufvudsädet är hafra, der näst kom, blandsäd och Råg-, obetydligt Hvete, Erter och Bönor.- Potät- och Linodling tilltager med hvarje år. Med undantag af en och annan Tröskmaskin kunna inga nya redskap och mekaniska inrättningar, till besparande af arbetskraft uppgifvas.-

Boskapsskötseln har icke förkofrat sig sedan sista Berättelsen, emedan betet är magert och utfordringen mäst sker med halm.- Kreaturen äro således små och magra.- Om en bättre höstafvel synas dock både Ståndspersoner och allmogen hafva i sednare åren winnlagt sig, så att man här får se större hästar nu än förr, hvartill en här stationerad beskällare från Kongl. Stuteri Öfver Styrelsen mycket bidragit. Någon Boskapssjuka har under dessa 5 åren icke warit gängse.-

Skogarne wanvårdas och är mycket medtagne, emedan ingen annan återplantering sker än den Naturen åstadkommer.- Ved är egentliga producten, byggnads- och Sågtimmer obetydlig. Bergsrörelse och fabriker finnas här icke, men Tegelbruk 27 st., vid hvilka Circa 200 personer sysselsättas.- Tillverkningen uppgår till ungefär 1,400,000 st. Mur- och Taksten, hvaraf wärdet

Sid 3

öfver hufvud kan upptagas till 10 Rdr Bco pr 1000. Sågar finnas 17 st. skattlagde, alla enbladige, derå tillverkningen, i anseende till den ringa tillgången på Sågtimmer, icke kan skattas till mer än Circa 700 Tolfter Plankor och bräder tillsammans, till ett värde af 2 1/3 å 2 1/2 Rd Bco på Tolft öfverhufvud.

Skattlagde Mjölqvarnar äro 37 st, husbehofsqvarnar 281 st.- Tillverkningen kan utgöra emellan 70 å 80,000 Tunnor, som, i anseende till Sädersslagens olikhet, hvaraf hafra utgör det hufvudsakligaste, kan beräknas till värde af 4 Rd c:o Tunnan öfverhufvud.

Binäringar

Häraf intager fisket första rummet, i synnerhet af hummer, som årligen exporteras till England i stor myckenhet.- För öfrigt fiskas ostron, Torsk, Långor, helgflundror och Markill m.m. - Små så kallad loddssill har äfven wankat ett och annat år i mer och mindre mängd.-

Tjänöränning idkas här icke och kolning högst obetydligt, Pottaske och Saltpetter tillverkning
alls icke.

Tillverkning af Linne och Yllewäfnader sker af egne produkter och till egne behof, och kan skattas till 250,000 alnar af 18 s. 8 r. B:o värde per aln öfver hufvud.-

Sledforslor vintertiden, då slädföre, hvilket sällan är fallet, inträffar, sysselsätta sig nästan endast Bullarens härads Innevånare, och dessa bestå deruti Transport af Plankor och bräder från härads
Sid 4

egne sågar.

Vintersløjden består i Åker- och Körredskaps förfärdigande sedan tröskningen är slutad. Landtmannehandeln består i Spannemål, Ved, Tegel, obetydligt Timmer, Plankor och bräder, samt något Kreatur och Victualievaror.-

Vägarne förbättras och hvad särdeles angår stora vägen åt Norge emellan Gästgifvaregården Ejst och Svinesund, så blefvo medelst penningebidrag af Staten ock körslor af häradsboerne, 4 af de förr warande

aina andré

svåra backarne, deribland den farliga Svinesundsbacken blifvit kringgångne och alldeles nya vägar anlagts, och 2ne af de öfrige förändrats till mindre och jemnare slutning och större bredd, så att någon egentligt svår backe numera på denna väg icke finnes.

Någon marknad hålles icke inom fögderiet.

Gårdfarihandel idkas icke af allmogen här, men deremot besökes fögderiet mycket af

Gårdfarihandlande från andra trakter.

Politisk författning

Kammarverk:

Ånyo skattlagde, af öde upptagne eller i ödesmål förfallne hemman finnas ej här, icke heller upptagne Nybyggen.

Sjelfegande Jordbrukare utgöra 2209 till antalet. Arrendatorer och Brukare 147 st.

Posthemman äro $6\frac{1}{2}$ och ordinarie Gästgifvaregårdar 7 st.

Hemmanskylfningar gå till $\frac{1}{32}$, sällan derunder.

Sid 5

Enskiften pågå årligen till mycken gagn för jordbruket.

Bruks- och Vattenverksuppdämningar äro här icke till olägenhet eller hinder för odling.-

Någre andra anslag till fromma Stiftelser finnas här icke än Hvitfeldtska Stipendii Inrättningen tillhörande $2\frac{1}{4}$ hemman frälse och $\frac{3}{4}$ skatte.-

Statsbidrag

Härmed är förhållandet enahanda med hvad i sista Berättelsen omordas, med undantag, att Lagman och häradshöfdinge Rantan samt Mötes? pass..olancen?? med år 1840 upphört.

Politie

Äfven häruti har ingen vidare förändring inträffat än att här nu icke finnes någon tillåten krog.

Norrvikans Kronofogde- och häradsskrifvare Contor den 26te December 1842.

C.J, Hedenskog

s...? ..?Ahlenius

KOMPL. M. UPPGIFTER FR. MIN REDIGERING

Strömstads stad

Statistisk och ekonomisk femårsberättelse öfver Strömstad stad.

De näringar, hwaraf samhällets bestånd hufvudsakligen beror, neml:n handel och sjöfart, hafva, under de fem år (1837 – 1841), som denna Berättelse afser, icke medfört den verkan, att om stadens upkomst kan hysas någon förhoppning. I senast afgifne Femårsberättelsen är de egentliga orsakerna till detta nedslående förhållande redan antydda och en bitter erfarenhet har alltmer besannat rigtigheten deraf. De för öfrigt välgörande Följderna af Sverges och Norges förening hafva, i motsatt förhållande, genom den alltjämt ökade beröringen och, i följd af tillkomna författningar, utvecklade handelsgemenskapen mellan inånarna i de begge Riken, på annan än den, före föreningen vanliga väg? sjö menligt inverkat på Strömstads handel, att denna, i alla dess grenar, numera befinnes i högsta grad aftynande: och att återkommande sillfiske i Bohusläns skärgård synes, för det närvarande, utgöra det enda hopp om handelns här på stället återupplifvande. - Skeppsfarten från denna stad har wisseligen idkats med ett något ökad antal Fartyg, dessa dock i allmänhet af mindre lastetal, högst 50 å 60 läster, och ett betydligt antal sjöfarande har derwid haft sysselsättning och utkomst; men, då stället icke erbåder

Sid 2

tillgång på exportvaror och dess handel är, på sätt nämnt är, undergräfd, så inses lätt, att fragtfart är den enda utväg att sysselsätta Fartygen, hvilkas redare, enär conjuncturen för sådan fart, i allmänhet wanskelig nog, i senare tider icke varit god, emedertid icke kunnat skörda någon betydlig inkomst. De mindre Farkoster (däcksbåtar) gagnas vanligen till dels några fragttourer på Norge, dels ock afhämtning af de för den ringa minuthandeln här oundgängliga varor, från Götheborg. Hummerfisket i orten har icke ökats- och ej eller medfört annan, än den förr vanlige fördel, för denna stad, neml:n inkomst af tolag vid utskeppning deraf till England och någon förtjänst af commissionsprovision för en eller annan handlande i staden. En näringskälla, som äfven kunde, förr, bibringa någon inkomst åt den mindre bemedlade befolkningen, jemväl i staden, har numera, till följd af nyare upptäckter af surrogat, i andra länder, upphört, wänl:n skrapandet af Bergmossa, som wänligen tillföre och ännu år 1840 inbringade ej obetydliga penningesummor i landsorten. Handtverkerierne i staden stå ej på särdeles hög punkt, ehuru jemförelsevis, - bättre än handeln; de uppfylla i allmänhet staden och ortens behof.

Sid 3

Här finnes väl warfslägenheter; men i senare tider hafva de gagnats endast wid reparation af ett och annat fartyg, årligen, - icke till nybyggnad. Sådan har deremot ägt rum af flere goda Fartyg. (: Skoner, Galeaser och Slupar :) i närmaste sochn af skärgården, likasom i södra delen af länet. Dessa Fartygs behof af tågverke har ej kunnat fourneras från den mindre reparbana, som här vid staden finnes, och som endast förser orten, med de mest oundgängliga articular för dagligt bruk.

Under den förhanden warande conjuncturen på stället - och af orsaker, som jemväl äro närmare utvecklade i förra Berättelsen, hafva de staden i nåder förunnade åtskillige privilegier, med afseende på nederlagsfrihet o.s.w. icke, under ifrågavarande fem år, kunnat mer än tillföre medföra någon inverkan på stadens förkofran. Någon ny sådan förmon har ej eller, under sagde tid, blifvit sökt eller erhållits.

Hwad jordbruket beträffar, så fortfar idkandet deraf med så stor fördel, som kan väntas af det inskränkta jordområde, hvilket tillhör staden och åberopas härom vidare hvad tabellen utvisar i afseende på utsäde och skörd, - som i senare året ökats. Någon större trädgårdsanläggning finnes icke, och ej eller skog, å stadens område

Sid 4

Sedan det, med sistförflutne Riksdag, lyckats, att winna ett årligt anslag af Femhundrade Rd Bco för att, jemte de af ålder till pædagogen anslagne 15 tr spanmål, använda till aflöning åt 2ne Apologistlärare; så kan man, efter det åtskillige under tiden förekomne preliminaire åtgärderna n. årlig ra? hunnit på undan, nästkommande år, på grund af Kongl. Maj:ts derå jemväl i nåder gifna Beslut, måste organiserande af en Apologistskola härstädes i 2ne Classer. Man är ock betänkt, att, på ändamålsenligt sätt, tillvägabrinda ordnande af och förbättringar i den här befintliga dagel. underwisningsskolan; Och, med förutsättning af önskad resultat härutinnan, synes det alltså, för barnaundervisningen här på stället, numera wara väl besörjdt.

Efter år 1839 inträffad ledighet af stadsläkaretjensten härstädes, har denna förblifvit otillsatt och läkarevården besörjts af ortens i staden boende Provincialläkare intills nu; men en ny stadsläkare är numera antagen, hwilken njuter lön af staden, der han ock äger tillfälle till förtjänst af enskild practique, hvarjemte han är anställd såsom läkare vid Brunns-

Sid 5

och Badinrättningarna härstädes. Dessa hafva senare åren, varit, i allmänhet, liksom till före, ganska mycket besökte och anlitade af patienter från alla delar af riket. -

Någon offentlig sjukvårdsanstalt för staden i öfrigt, finnes här icke: hälsotillståndet är i allmänhet särdeles godt, hwartill i betydlig mohn torde få anses bidraga stadens sunda läge utmed hafskusten, å fast och något öfver hafsytan uphöjd grund.

Ännu har det väl ej lyckats tillwägabringa en länge önskad och af behovet påkallad förändring och förbättring i Fattigwården inom staden, hwarmed emedlertid än handhafves såsom tillförene, på sätt i förra Femårsberättelsen blifvit anfördt; dock är frågan nu under beredning änyo och torde, sedan åtskillige upkomne hinder väntas att snart blifva häfna, kunna komma att nästa år bringas till ett önskadtt slut.

Efter det Folkmängden genom cholerafarsotens härjningar år 1834 och större dödlighet än vanligt äfven af andra sjukdomar samma år och de näst påföljande —med hänsigt till den jemväl förr vanlige proportion mellan nativiteter och mortaliteter, blifvit temligen mycke reducerad, har, de senare åren återigen något förökats. Den har, i medeltal utgjort 1328 personer, deraf mankön 597 och qwinnkön 731; samt 671 skattskrifna, 657 från mantal befriade och 426 underårige.

Strömstads Rådhus d. 31 Dec. 1843

På Magistratens vägnar,

Joh, Hegardt.

BILAGA: SJÖRULLKAMMAREN

FEMÅRSBERÄTTELSE 1842-1846

SE MER I FÖRSLAG

Norrvikens fögderi

Fem Års Berättelse från Norrvikens Fögderi för Åren 1842, 1843, 1844, 1845 och 1846.

Fögderiets Allmänna beskaffenhet

Någon förändring har häri icke inträffat, hvadan föregående Berättelser i allo återopas.

Innevånare

Mantalskrifne	12,200	
Mantalsfrie	12,734	24,934

Enligt förra femårs Berättelsen utgjorde Folkmängden 23.812 och har således förökats med 1112 Personer, eller omkring 5 proCent.

Folkets Bildning har under de 5 År denna Berättelse omfattar framskridit mera än under något föregående qvinvennierna och att ytterligare framskridande torde vara att förvänta, sedan Folkskolorna nu i de fleste Socknarne blifvit organiserade, men tyvärr eger ett motsatt förhållande rum med sedligheten.- Många stölder och äfven rån hafva föröfvats, dock synes en minskning deri nu i synnerhet inom Qville Härad, der de fleste brotten begåtts, hafva inträdt sedan Cheferne för Tjuftbanden derstädes blifvit upptäckte, lagförde och straffade – Fyllerilasten synes ock hafva något aftagit.-

Med den starka förkofran af Jordbruket som inom Fögderiet egt rum har äfven behovet af Arbetare tilltagit, så att mången gång under Vår- och Höstarbetet brist deraf uppstår.- Dagsverksprisen än (Aé: Det står så) 24 s. å 26 s 8 rst på egen kost.-

Sid 2

Näringar

Jordbruk, som är Fögderiets hufvudnäring har förbättrats. Det för Allmänna Ensädesbruket uttränges mer och mer af Wäxelbruk och troligt är att det sednare blir det Allmänna brukningssättet, fastän Allmogen fruktar de förluster som alltid åtfölja första införandet deraf. Emedlertid iakttages ännu icke någon behörig proportion mellan den öppna Åkerjorden och Ången, hvilken Allmänt är allt för liten, såsom orsak härtill torde lära anses de höga spannemålsprisen och den lätthet till afsättning af spannemål som erbjudes genom Fögderiets läge vid hafvet.-

Hufvudsädet är ännu Hafre,- för öfrigt sås Råg, Hvete, Korn, Blandkorn, Ärtor och Bönor – Potäter odlas tillräckeligt för Fögderiets behof. Linodlingen tilltager icke serdeles oaktadt Jordmånen dertill i Allmänhet är passande. Några meckaniska Inrättningar till besparingar af Arbetskraft finnas ej med undantag af några Tröskverk.

Åkerbruksredskapen är desamme som förr.

Boskapsskötseln har icke förkofrat sig i samma proportion som Jordbruket, men öfvertygelsen om omöjligheten att drifva det sednare till någon större höjd med förbiseende af den förra, befäster sig mer och mer – Utfordringen verkställes till större delen med halm, i följd såväl? hvaraf, som af de i Allmänhet magra sommarbetena Kreaturen äro små.- Några anstalter till Kreaturs racernes förbättring, finnas icke, då man undantager att inom Fögderiet är stationerad en Landtbeskällare från Strömsholms Kongl Stuteri, men af något gagn för

Sid 3

förbättrande af arbetshästracen har den icke varit. Emedlertid finnas i synnerhet inom Wette härad utmärkt goda och ihärdiga hästar som fullt ut kunna ställas i bredd med dem, hvilka för såväl Bohus läns som Hallands Kongl. Hushålls Sällskaper blifvit i sednare åren i Norrige inköpte.-

Ladugårdsafkastningen är fullkomligt swarande emot Fögderiets behof, och äfven derutöfver ty en myckenhet Kreatur säljes härifrån ärligen till Norrige, men någon synnerlig Afsättning af smör och Ost utom Fögderiet eger ej rum.

Skogarne hafva betydligt förminskats, och någon ordentlig hushållning med den ringa återstoden är sällsynt. I synnerhet denna minskning egt rum inom Bullarens Härad som förr egt betydliga skogar, och den vårdslöshet hvarmed skogen der ännu behandlas är otrolig.- Visserligen är afsättningen af skogseffekter ifrån detta Härad en del af Innevånarnes hufvudsakliga näringsfång, hvari äfvensom deri, att de angränsande Tanums och Qville Socknar sådane alldeles skoglösa här måste söka sitt byggnadstimmer och Wed, någon orsak torde ligga till misshushållningen. De bäst vårdade skogarne finnas inom Wette Härad der också allmogen, som i allmänhet har sin rikeliga utkomst af Jordbruket, ganska sparsamt tillgriper den. - Betrackadt i sin helhet, eger Fögderiet knappt tillräckeligt skog för behovet, hvarom också afsättningen deraf åt andra orter icke är stor, och består endast i en och annan båtlast Ved till Götheborg.-

Det torde icke vara olämpligt att här anmärka det för några år sedan ett samfund inom Fögderiet bildades

Sid 4

under benämning "Norrvikens Landtmanna Samfund", och hvilket också? räknar talrika ledamöter af såväl Ståndspersoner som Allmoge, hvilket ökat? och efter all anledning kommer att betydligt inverka till ett bättre såväl Jordbruk som Boskaps- och Skogsskötsel. Täflingsplöjningar hållas årligen dervid premier utdelas och exposition af Landbruksredskaper m.m. eger rum; Premier äro äfwen utfästade för Skogsplantering m.m. Det är att hoppas att detta Samfund, då dess tillgångar blifwa större, skall hafva en högst förmånlig verkan på Jordbrukets och öfrige Näringsars förkofran.-

Bergsrörelse drivres här icke och några Fabriker finnas ej.-

Tegelbruk finnas 26 st., vid hvilka omkring 180 Personer sysselsättas.- Tillverkningen under de 5 åren för denna Berättelse har varit betydligare än under någon föregående tid och afsättningen juemn och god, hvadan en betydlig inkomst tillflutit Fögderiet genom denna Näring.

Sågar finnas 17 st. skattlagde alla enbladiga, derå tillverkningen i anseende till den ringa tillgången på Timmer är obetydlig.-

Skattlagde Mjölqvarnar äro 39 st. med 64 par skattlagde stenar

Husbehofsqvarnar 281 st. På desse Qvarnar förmales endast Fögderiets egen behofver, så att någon inkomst af dem genom Måldetillgång från andra orter ej eger rum.-

Binäringar

Fisket och Sjöfarten intaga härvid första rummet, isynnerhet som en stor del af Fögderiets Innevånare, eller alla vid Kusten och på de många Öarne boende uteslutande sysselsätta sig med desse näringar.-

Oaktadt man flere gånger trott sig ega säker anledning

Sid 5

att vänta sillens återkomst till Kusten, har dock hoppet härom hittills blifvit gäckadt, så att sillfisket, hvilket endast en och annan gång under Vintern lemnar någon fångst är af ringa betydenhet.

Hummerfisket tillskyndar den största inkomsten, emedan afsättningen deraf är jemn och säker, till de Engelske uppköpare, hvilka reguleri hvarje År här uppköpa hummer.- I medeltal har sålunda årligen till England utskiepts 160,000 st. hummer, som efter accorderade priset af 3 Rd 16 s Rgs? pr tjog lemnat en inkomst pr År af 26,666 2/3 Rd Rgs-, hvarförutan 4 à 5000 st. årligen efter samma pris afyttrats på inrikes orter.- Ostronfisket har lemnat 5 à 600 T:or? årligen hvarifrån Fiskare erhållit omkiring 5 Rd Rgs pr t:na?.- Fisket består för öfrigt af Makrill, Torsk, Långor m.m., och idkas uteslutande inom Skärgården.-

Sjöfarten idkas dels af flere större och mindre Fartyg äfven på utrikes orter och dels af en mängd däckade och odäckade båtar med frakter utmed Kusten och äfven på Wenern. År 1841 utgjorde antalet af de inom Fögderiet befintlige båtar 53 och Fartyg 29 af tillsammans 1206 Läster, m:n hade År 1846 stigit till 33 Fartyg och 63 båtar af 1596 Lst.- En betydlig inkomst har af denna Näringsgren tillskyndat Fögderiet-

Tjärubräkning nyttjas här icke och kolning högst obetydligt; Pottaske och Saltpetter tillverkning alls icke. Till verkningen af Linne. och Ylleväfnader sker af egne Producter och till egne behof, ehuru ännu på långt när icke tillräckeligt, hvadan betydligt Westgötha Wäfnader här

Sid 6

afsättes, men att uppgifva beloppet af Fögderiets egen tillverkning ens på ett ungefär, är icke möjligt.-

Landtmannahandeln består i Spannemål, hvaraf stora partier i sednare åren från Fögderiet exporterats, Ved, Tegel, obetydligt Timmer, Plankor och bräder, samt något Kreatur och Victualie varor.

I afseende på Communicationsanstalterne inom Fögderiet har icke någon annan förändring timat än att på en Gästgifwaregård, nemligen Tyft i Bullarens härad skjutsen beställes? på Entreprenad.

Någon Marknad hålles icke inom Fögderiet.

Gårdfarihandel idkas icke af Allmogen här, men deremot besökes Fögderiet mycket af

Gårdfarihandlande från andra trakter.-

Politisk Författning

Kammarverk:

Ånyo skattlagde, af öde upptagne eller i ödesmål förfallne hemman finnas ej, äfvensom icke heller upptagne Nybyggen.- Enskiften pågå ännu årligen och hemmansklyfningen tilltager, visserligen verkande till Jordbrukets fortfarande förbättring men också till en tilltagande obesutenhet.- Hemmansklyfningen går ofta under 1/32del.

Bruks och Wattenwerks uppdämningar äro här icke af någon märkbar olägenhet eller hinder för odling.

Några andra anslag till Fromma Stiftelser finnas här icke än Hvitfeldtska Gymnasii Stipendii Inrättningen tillhörande 2 ¼ hemman frälse och ¾ Skatte.

Statsbidrag

Härmed har ingen annan förändring skett än att Bevill-

Sid 7

ningen efter 1sta Art: blifvit nedsatt till? 12 s? för man och 6 s. för qvinna, hvaremot? ett lika belopp, som? nu utgives till Folkskolorne i Tabellen innefattas? under Rubriken "Diverse Onera och Allmänna besvär".

Politi.

Den enda Förändring som i afseende härpå egt rum är SockneNämndernes bildande.
Norrvikens Kronofogde- och Häradsskrifvare Contor d. 27 april 1848.

..? N.s?

L. Hedenskog

sr? ; ..? ; Ahlenius

KOMPL. N. TABELL FR OLYMREDOGÖRNING

Strömstads stad

Statistisk och economisk Femårs Berättelse öfver Strömstads Stad.

Förhållandet med de näringar, nemligen Handel, Sjöfart och Handtverkerier, som utgöra hufvudsakliga villkoret för detta Samhälles bestånd, har, sedan sista Femårsberättelsen afgafs, eller under den tidsrymd, från och med år 1842 till och med 1846, hvaröfver sådan berättelse nu afgifver, förändrat sig i större mohn, än man då hade hopp att förwänta, till Stadens förkofran, särdeles hvad Sjöfarten och Handtverkerierne angår. Wisseligen äro de sistnämnda ännu icke komne till någon utmärkt höjd; men deras idkare hafva till största delen, genom en jemnare verksamhet och wunnen högre skicklighet börjat komma i någorlunda wälstånd, hvarjemte ett och annat här tillförene okänt yrke finnes, numera bära sig bra, såsom Färgerier, Spegelfabrik osw. Till Handtverk har Magistraten härvid hönfort Färgerier, ehuru dessa, 2ne till antalet, egentligen borde räknas till fabriker; Men, jemte det, att deras innehafware äga burskap å yrket, äro dessa de enda såkallade fabriker, här finnas, med undantag af en Uhrfabrik, der dock endast reparation af äldre uhr förehaftes.

Sjöfarten har deremot wunnit en större utsträckning och, synnerligast de sednare 2 å 3 åren, bibringat såwål Rederier, som Skeppare och Sjöfolk, bättre inkomster, än tillförene på längre tid. Också hafva flere fartyg, under dessa 5 åren, blifwit nybyggde i orten, samt ett och annat äldre inköpt från andra orter, för Stadsboers räkning, någon gång i Bolag med en och annan närboende af den förmögnare och sjöwane allmogen. Äldre tillförene gagnade, för närvarande aldeles nedlagde Varfslägenheter, å Stadens grund, har man dock äfven nu saknat anledning

Sid 2

att ånyo begagna. För Handelens rätta lif och förkofran qwarstå wäl än de i sista femårsberättelsen antydde hinder, härrörande hufvudsakeligen från localförhållanden, med hänsigt till de, efter Sverriges och Norriges förening, tillkomne författningar, rörande Handels och Sjöfartsgemenskapen mellan desse begge Riken; Men Handeln här på stället, för det mästa detaille handel med Stadens och Ortens innewanare synes dock, de sednare åren hafva lemnat en och annan af dess idkare en mera säker utkomst, än tillförene. De serskildte Författningar, gifne, med afseende på handelns upphjelpande här, såsom Nederlagsfrihet i wiss mohn, m.fl. d?, kunna emedlertid ej anses hafva deruppå inverkat till någon synnerlig fördel, under sednare perioden.

Beträffande Jordbruket, som idkats å den förutvarande areal af Staden tillydande jord, utan tillökning i odlad mark; så kan man anse hägen derföre hafva stigit hos en stor del af Stadens Innevanare, i samma mohn, som jordens producter innom Riket i allmänhet, och i orten här omkring i all synnerhet, wunnit ~~akadt~~ wärde under loppet af några år; Lättheten att anskaffa gödningsämnen i Staden medverkar ock till odlingens förkofran, och hvad angår utsäde, afkastning m.m., åberopas derom de uppgifter, som Tabellen innehåller. Värdet af odlad jord har ock stigit härstädes så, att man icke sällan får erfara, att ett Tunneland deraf betalas med 200 å 300 Rdr Banko, till och med någon gång derutöfver, ehuru dryga skatter ofta widlåda sådan jord.

Någon Skog eller Trädgårdsanläggning finnes ej å Stadens område, dock en och annan mindre Trädgård finnes.

I enlighet med Kongl. Majsts Nådiga Stadga om Folkundervisningen i Riket af den 18e Junii 1842, är nu mera, sedan den 1ste Mars 1844, Folkskola, i förening med här förutvarande vexelundervisningsskola, i gång.

Sid 3

Läraren derstädes är tillika Församlingens klockare. Sedan förberedande åtgärderne ägt rum för den lägre Apologistskola, som, efter det vid 1840-41 årens Riksdag wunna Statsanslag, här borde upprättas; så har undervisningen i samma Skola, försedd med tvenne Lärare, ägt rum sedan höstterminen 1843.

År 1842 antogs här särskild Stadsläkare, men då denne hösten 1846, sökte sig härifrån, och ingen mera sökande till samma befattning sig anmälte, är (Aé: Det står så) den här stationerade Prov. Läkaren; så blef denne förordnad, att Läkarewården äfven i Staden bestrida. Han är äfven anställd såsom Läkare vid härwarande Brunns- och Badinrättningar, hvilka, efter det år 1844 nybyggdes ytterligare ett större och i allo fullständigare Badhus, fortfarande åtnjuta ett wälförtjent förtroende, och warit, de sednare åren, ganska mycke besökt af Badgäster från alla orter inom Riket. Hälsotillståndet här på stället har fortfarande wisat sig alla år wara i allmänhet det bästa, såsom orsak hwaritil man må anse ställets utmärkt sunda läge utmed hafskusten. Någon serskild offentlig Sjukwårdsanstalt, finnes icke här i Staden inrättad.

Fattigwården, som fortfarande warit bestridd på förr öflige, efter i sista femårsberättelsen antygge sätt, ända till förledit år, är numera inrättad i enlighet med Kongl. Majsts Befallningshafwande faststälde Reglemente.

Folkmängden har icke betydligt ökats, men dock tilltagit något under de ifrågavarande 5 åren, så att den i medeltal utgjort 652 Personer, deraf Mannkön 324 och Qvinnkön 328 samt skattskrifne, 657 från mantal befriade och

aina andré

Sid 4

minderårige. Rörande Bewillningsbelopp med flere dylika förhållanden åberopas Tabellen.

Strömstad d. 30 December 1847

På Magistratens vägnar,

Joh. Hegardt

FEMÅRSBERÄTTELSE 1847-1850

Norrvikens fögderi

FLER KAPG. I RESUMÉ

Fem år berättelse för Norrvikens fögderi till och med år 1850

Fögderiets allmänna beskaftenhet.

Här förekommer berg och fjäll i mängd, dels med dels utan trädväxter.- Skogar finnas egentligen i Wette och Bullarens härader samt Lurs Socken af Tanums härad, men äro numera i allmänhet så uthuggna, att byggnads Timmer är sällsynt och Sågtimmer ännu sällsyntare.- Ved är således egentliga produkten, och med huggning deraf iakttages ingen sparsamhet eller urskillning, så att, emedan ingen återplantering sker, Fögderiet troligen inom icke många år blir nära skoglöst- också hafva kolbränningar uti svedjande förorsakat mycket skogsförödelse, särdeles genom deraf uppkomne skogseldar, och Enskiften vålla mycken skogsuthuggning.-

Några större Insjöar finnas här icke.-

Till aftappning af Mossar och Kärr har odlingsfliten redan sträckt sig ganska långt, så att många sådana numera icke finnas, och dessa egentligen bibehållas för Torftägt.

Stora öppna Slätter finnas här och der, särdeles i Tanums och Qville härader, men hvilka, såsom endast bestående af brännsand, äro till odling otjenlige, ock såsom ljung- och Tufbevuxne begagnas till bete.

Jordmänen i Fögderiet är mycket olika, den rådande af Lera och Lermylla. I fjellbygden består den egentligen af sand- fjell- och myrjord, som är litet gifvande.

Jordbruket är Invånarnes hufvudnäring.

Sid 2

Invånare

Folkmängden, som varit i jemt stigande utgör

Mantalskrifne

Mankön	6595	
Qvinkön	6578	13173

Mantalsfrie

Mankön	6816	
Qvinkön	7258	14074

Summa	27,247	
-------	--------	--

Folkets bildning och sedlighet gå småningom framåt, men välmågan synes icke följa med, en följd troligen af en mer och mer tilltagande fäfänga i klädsel m.m. och consumption af utländska öfverflöds artiklar, samt äfven deraf, att hemmanen här i allmänhet äro små och det oaktadt vanligen klufne i många delar, såsom 1/4, 1/8, 1/16 och derunder, men hvilka hvardera dock skola föda omkring 8 å 10 personer, samt bestrida skatter och andra utgifter.- Tillgången på arbets- och tjenstefolk motsvarar icke folkmängdens tilltagande, emedan en stor del af arbetsklassen utvandrar åt Norge.

Dagsverkspriserne äro vanligen 24 å 26 s. 8 r b:o på egen kost.

Näringar

Jordbruket är, såsom förut nämndt, Fögderiets hufvudnäring, och har på de sednare decennierne så förkofrats, att äfven i medelmåttiga år spannemålsafsättningen härifrån icke är obetydlig- hufvudsädet är hafre och blankkorn, dernäst stridt korn och Råg. Hvete, Erter och Bönor odlas här icke mycket . Potät-

Sid 3

odlingen är ganska stark, och Linodlingen har ock betydligt tilltagit, så att på några år mycket penningar tillflutit Fögderiet för Linfrö. - Hampodling är ganska ringa.-

Boskapsskötseln går ringa framsteg, emedan all odlingsbar mark upptages till åker, obetydligt lägges till äng och utfordringen för det mesta sker med halm.- Kreaturen äro således i allmänhet små, bestående af hästar, Kor och ungboskap, Får och Svin. - Oxar uppfödas och brukas mest endast af Ståndspersoner, emedan Allmogen sköter sin jord med blott hästar.- Ladugårdsafkastningen är emedlertid icke allenast tillräcklig, för Fögderiets behof, utan lemnas äfven en del till afsalu, mest åt Norge, hvilket egentligen härleder sig deraf, att allmogen i visst hushåll användes ganska litet kött. Någon Boskapssjuka har icke på flere år varit gängse, och icke eller Rofdjur gjort någon synnerlig skada.-

Om Skogarne, hvilka mest bestå af furu och gran, obetydligt Ek, björk och Ahl, är redan ordadt.-

Byggnadssättet har mycket förbättrats. De man förr sett små, dåliga hus, liknande kojor, finner man nu rymliga, vackra och solida boningshus, men att detta icke mera allmänt är förhållandet, måste tillskrifvas liten tillgång på byggnadsvirke.-

Bergsrörelse och Fabriker finnas icke i Fögderiet. Här äro 34 st. Tegelbruk med 40 kranar, vid hvilka efter 8 Man vid hvarje kran, 320 personer sysselsättas ungefär 6 månader af året.- Tillverknin-

Sid 4

gen uppgår till Circa 2,015,000 st. mur- och Taksten, hvaraf värdet öfverhufvud kan tagas till 11? Rd bco pr 1000.

Sågar finnas 17 st skattlagde, alla enbladige, hvaraf 4 skötas af riktiga Sågdrängar, sysselsätter 12 personer och gå vanligen 2 å 3 månader af året; de öfriga, som äro af obetydighet, skötas af egaren sjelf, och gå på sin höjd 3 å 4 veckor. - I anseende till obetydlig tillgång på Sågtimmer, har tillverkningen i sednare åren varit ganska ringa; och kan på sin höjd uppskattas till endast 800 Tolfter Plankor och Bräder till ett värde af 2 Rd 16 s bco pr tolf öfver hufvud.-

Skattlagde Mjölqvarnar ro 41 st med 72 Stenar. Af dessa qvarnar skötas 6 st. af ordentliga Mölnare; de öfrige jemte 281 st. husbehofsqvarnar äro af obetydighet, gå endast några veckor, höst och Vår, och skötas af Egarene sjelfve.- Tillverkningen utgör omkring 80,000 tunnor, som, med afseende på Sädslagens olikhet, hvaraf hafra är det hufvudsakliga, kan beräknas till värde af 4 Rdr b:o pr tunna öfverhufvud.

Binäringar

Häraf är Fisket den väsentligaste, särdeles af hummer och ostron, af hvilka det förra väl i sednare åren aftagit, men dock renderat fiskaren mycket penningar och det sednare, ehuru äfven minskadt, afkastar icke så obetydligt.- Sedan det stora Sillfisket upphörde, har små så kallad Loddsill fångats, några år i betydlig mängd, men äfven detta fiske synes nästan vilja upphöra, emedan fångsten deraf i sednare åren varit ganska ringa, några 100 tunnor, då deremot år 1817

Sid 5

eller första året, som denna Sill gick till, fångsten besteg sig till flere 1000de tunnor, och det i åtskilliga påföljande år- Vidare fiskas hufvudsakligen Torsk, Långor, Heljflundror, Sej och Markill.

Tjårubräddning idkas här icke och kolning höst obetydligt. Pottaska- och Saltpetter tillverkning alls icke.

Tillverkningen af Linne. och Ylle väfnader idkas af egna produkter och till egne behof, och kan skattas till omkring 220,000 alnar af 20 s b:o värde pr aln öfver hufvud.

Med forslor Vintertiden, då före, hvilket sällan är fallet, inträffar, sysselsätter sig nästan endast Bullarens härad, och dessa bestå då uti transport af Plankor och bräder från häradets egne skogar.-

Wintersløjden består i Åker- och Körredskaps förfärdigande, sedan sädeströskningen är slutad.- Sjöfart idkas mest på inländska platser med Spannemål, Ved och Tegel, men äfven på utländska i fraktväg?

Landtmanna handeln består egentligen i Spannemål, Ved, Tegel, obetydligt Plankor och bräder, samt något Kreatur och viktualievaror.-

Landsvägarne hafva på de sednare decennierne blifvit mycket förbättrade, svåra och vådliga backar afhjelpste; så att mycket i detta afseende icke återstår.

Sedan Grebbestöds marknad år 1837 blef indragen, finnes ingen marknad inom Fögderiet.

Gårdfarihandel idkas icke af allmogen här, men den besökes deremot ganska mycket af Gårdfarihandlande från andra orter.-

Sid 6

Politisk författning.

Kammarverk: Ånyo skattlagde, af öde upptagne och eller i ödesmål förfallne hemman finnas ej här, icke eller upptagne Nybyggen,

Enskiften pågå årligen, likaså hemmansklyfningen, visserligen till förkofring af jordbruket, men också till en tilltagande obesutenhet då hemmansklyfningen går ofta under 1/32 del.-

Bruks- och wattenverks uppdämningar äro här icke till olägenhet eller hinder för odling.-

Några andra anslag till fromma Stiftelser finnas här icke ännu Hvitfeldtska Gymnasii Stipendii Inrättningen, tillhörandes $3\frac{1}{4}$ (Ae: Det tycks stå så här) hemman Fräöse och $\frac{3}{4}$ Skatte-

Statsbidrag

Sedan Kronotionden numer får lönas? med penningar efter Markegångspris utan forlön, i stället, att den förr mest lefvereras in natura, ock sålunda forslas flere mil, har ett känbart onus upphört.

Af onera är Soldatunderhållet det mest tryckande, emedan hemmanen här i allmänhet äro små och hvarje Soldat Rotehall endast består af ett hemman; deremot består en Båtsmans Rote af 2 och för det mesta af 3 hemman, hvilket anmärkes såsom en stor ojemnhet i tyngden inom ett och samma Fögderi.- Beträffande för öfrigt Knektehållet eller Kostnad för Rustning och Roterung så är på Kongl. Bohus Läns Regemente af ordinarie Rantan anslagne 5834 Rd 19 s 9 r b:o.

Hästvacance afgift utgår icke här.

Gästgifveriskjutsningen är fördelad på de närmast

Sid 7

Gästgifvaregårdarne belägne hemman, och kan endast under svår foderbrist och under arbetstiderna med jordbruket anses betungande.- Hållskjuts finnes ej här.

Kronobrefbäring har visserligen varit besvärlig, men anses numera icke så, sedan betalning derför erlättes. Kronoskjutsningar påkomma sällan, likaså Inqvarteringar.- De sednare utgöras endast vid

marcher af de inom Fögderiet förlagde Compagnier af Kongl. Bohus Läns Regemente; samt af Beväringsskicket till och från öfningsmöten å Backamo.-

Diverse onera, såsom Kyrko- Ränthe- och Tingshusbyggnad, Curhus afgift m.m. kunna anses per medium till 10 Rd b:o årligen på hemmanet.

Politie

För ordningens och sedlighetens vidmakthållande äro ordningsmän, försedde med Konungens Befallningshafvandes Instruktion, tillsatte inom hvarje Socken.

Socken Magasiner finnas ej inom Fögderiet.

I Strömstad har innevarande år inrättats en Sparbank för denna Stad samt för de i närheten belägne Socknar.-

Ambulatoriska Skolor finnas en inom hvarje Socken.

Någre undervisningsverk för allmänna Slöjder finnas här icke.-

Helsovården besörjes af en Provincial läkare, som har sin Station i Strömstad.-

Fattigförsörjningen utgöres här sålunda, att de fattige dels äro fördelte på Rotar, och dels erhålla ett visst quantum mjöl? af hemmanet.

För Rofdjurs utödande vidtagas inga andra utvägar än Varggropar och Räfsar, ty Skallgångar hållas aldrig, och ludring, som för flere år sedan brukades, har öfvergifvits såsom ej svarande mot ändamålet.

Norrvikens Kronofogde och Häradsskrifvare Contor den 20? Oktober 1851.

C.J.? Hedenskog

s...? ..? Ahlenius

KOMPL. M. TÄMKE PR. VOLENREDDO

Strömstads stad

Statistisk och ekonomisk Femårsberättelse för Strömstad Stad.

Handel, Sjöfart och Handverk, de sysselsättningar, hvilka hufvudsakligen utgöra medlen för detta Samhälles tillvaro hafwa från och med 1846 till och med sistlidne år, eller den tid, som denna berättelse afser, om just icke så mycket till de idkandes antal, som ju mera till sjelfva rörelsen, förändrat sig till ställets förmån, enär flera nya fartyg af härwarande Rederier blifvit inköpte, samt Handlande och Handtwerkare haft en flitigare afsättning på deras waror och tillverkningar.

Beträffande jordbruket, som idkats å den förut warande areal af Stadens tillydande gård, utan tillökning i odlad mark, så har dermed, sedan sista berättelsens afgifvande, någon väsendtlig förändring ej inträffat, om icke att wärdet på jorden och utsädet derå samt afkastningen möjligen något ökat.

Med undervisnings anstallterna är jemväl förhållandet oförändradt, hwaremot Läkarewården numera beställes af särskild från och med detta års början antagen StadsLäkare, hvilken i förening med här boende provincial Läkaren anlitas med de få sjukdomsfall, hvilka, i an-

Sid 2

seende? till ställets sunda belägenhet, åtminstone af swårare art, sällan inträffa hvilket förhållande betydligt minskar? saknaden af en offentlig sjukwårdsinrättning.

De begge här warande badhusen äfven som en för kalla bad inrättad bassin? fortfar att wara begagnade af främlingar och härboende, genom hvilka förstnämndas wistande härstädes, samhället tillskyndar en ej obetydlig fördel i hyresafgift m.m.

Fattigwården har bestridts på wanligt sätt med arrendemedel för fattig cassans jord och räntor af dess contante tillgångar, så att någon taxering de sednare åren icke erfordrats.

Till arbetsklassens nytta har en sparbank blifvit inrättad, sedan hjälpfond, genom enskildtas bidrag bildats.

Folkmängden, som år 1846 utgjorde 1309 har sistlidne år uppgått till 1348, deraf ... (Aé: Ett tomrum) män och ... (Aé: Tomrum) kvinnor samt ... (Aé: Tomrum) mantalsskrifne och ... (Aé: Tomrum) mantalsfrie. Rörande bewillningsbeloppen med flere dylike förhållanden åberopas Tabellen.

Strömstad i September 1851.

På Magistratens wägnar

F?M? Åhlund

FEMÅRSBERÄTTELSE 1856-1860

FLER UPPGIFTER I
RESUMEN
+ Ytterl. Foton

Norrvikens fögderi

Berättelse om tillståndet i Statistiskt och Ekonomiskt hänseende inom Norrvikens Fögderi, för åren 1856, 1857, 1858, 1859 et 1860.

(Aé: Vid bearbetningen av berättelsen på länsstyrelsen har man gjort markeringar i kanten och försett de olika styckena med lodräta streck och paragrafnummer- Jag tar inte med dessa tillägg här)

Fögderiets allmänna beskaftenhet:

Norrvikens fögderi är indeladt uti 12 Socknar, 5 pastorater, 4 härader, 4 tingslag, 1 domsaga och 4 Länd(s)mäns districter.

I afseende på fögderiets Kamerala författning anmärkes, att hemmans utskylderne utgöras efter de grunder, som gälde för Bohus Län, innan det lades under Sveriges Krona.

Hafvet bildar många vikar, som flerstädes omgifva landsträckor, såsom större delen af Tjernö socken; och förekomma åtskilliga större och mindre sjöar samt vattendrag, af hvilka endast förtjäna nämnas:

Bullaresjön, 3 mil lång, allmänt känd för dess natursköna stränder.

Idefloden, som till en del genomgår fögderiet, och utfaller i hafvet, norr om Strömstad

Kärr och mossar finnas temligen talrikt, men med uttappning och odling deraf går långsamt.

I afseende på jordmånen äro lera och lermylla de rådande jordarterne; dock förekommer i

Bullarens härad och en del af Vette och Tanums härader, som gränsa derintill,

Sid 2

svagare jord, såsom fjell- och myrjord.

Mergel finnes till myckenhet i den jord, som ligger närmast hafvet samt på öarne i skärgården.

Innevånare:

Enligt mantals- och skattskrifningslängderne utgjorde fögderiets folkmängd

År 1856,	mantalskrifne:	mankön	6832	
		quinkön	6731	
	mantalsfria:	mankön	7597	
		quinkön	<u>8029</u>	29,189
1860,	mantalsskrifna:	mankön	7142	
		quinkön	7089	
	mantalsfria:	mankön	8321	
		quinkön	<u>8614</u>	31,166

och således en tillökning under sednaste fem års perioden af 1977 personer.

Folkets bildning är, utan tvifvel, framskridande och tilltager i den mohn gagnet af folkundervisningen hinner sprida sig till det upprättande släktet, och hvad sedligheten angår, så, att dömma af det obetydliga antal brott som begås och äro föremål för domstolarnes pröfning, kan med säkerhet antagas, att densamma går i bredd med bildningen och likaledes, såsom den frodas af folkundervisningens välgörande verkningar. Fyllerilasten synes likväl icke vara serdeles i aftagande, och framträder den synbarligast i den ort, som gränsar intill Strömstad, samt der hvarest utskänknings ställen underlättar tillfredsställandet af begärelsen för

Sid 3

desamma.

Näringsfliten inskränker sig till jordbruk samt sjöfart och fiske. Landtmanna slöjder, för hvilka allmogen icke eger någon särdeles fallenhet, idkas föga utöfver behovet för egen del.

Tegeltillverkningen är dock uti icke obetydlig mohn utsträckt, så att densamma kan antagas uppgå till flera millioner mur- och taktegel.

Allmänna välmågan har under sednaste fem års perioden, tyvärr, varit i aftagande, hvilket hufvudsakligast visar sig af det betydligare antal utmätningsmål, som under sednare åren uti perioden handlagts, och äfven derutaf, att allmänna utskylder med mycken svårighet utgått. Orsaken till ett sådant ogynnsamt förhållande härleder sig förnämligast derifrån, att af periodens fem år, 2ne gifvit missväxt och de öfrige ganska klen afkastning, så att spannemåls försäljningen, hvilken eljest utgör fögderiets egentliga inkomstkälla, till följe deraf, mot åren i föregående perioden, varit betydligt ringare. Likaledes har sjöfarten och fisket, hvilka båda delar dernäst utgöra ortens näringsfång, icke eller utfallit fördelagtigt, och då härtill må läggas att, oaktadt nämde missgynnande förhållanden lyxen i allmänhet, i betänklig mohn tilltagit, samt begärelsen för densamma framför allt måste tillfredsställas, är det naturligt, att med sådane sammanverkande orsaker, den ekonomiska ställningen i fögderiet icke kan befinnas annorlunda än ofördelagtigt.

Någon förändring i byggnadssättet har under sednaste fem års Perioden icke inträffat, utan uppföras åbyggnaderna, nu som förr, manhusen af timmer, i 1 à 2 våningar, samt uthusen, dels af timmer, dels af Korsvirke

Sid 4

täckte med dels tegel, dels bunden halm, ofta rödmålade, ja ! manhusen understundom oljefärfade. I skogstrakten uppföres stängseln mest af träd, på skoglösa orter deremot allmännast af sten.

~~K~~läde dräkten visar nu mera ingen egendomlig pregel, utan lämpas den efter hvar och ens tycke och smak. Bomuls tyger, sitser och till och med siden och halvesiden brukas af quinkönet och männen bära för det mästa dräkter af Kläde.

De allmännaste födoämnen äro, utom hafrebrödet, sill, potäter, fisk och mjölkmat. Kött begagnas obetydligt.

I afseende på rusgifvande dryckers förtärande är nu bränvinet till någon del utträngt af Öhlet, som mycke begagnas; men bränvinet försmås icke eller, der det åtkommes; dock har hos den förmögnare delen af allmogen smaken för finare drycker under sednare åren gjort sig mera gällande.

Emot omtanken för renlighet är i allmänhet icke att anmärka; dock är denna omtanka högst stegrad i skärgårdarne och på öarne, hvars lätta Kommunikationer med andra orter och bekandskap med des rådande bruk, torde bidra till ett sådant företräde framför fastlandet. Det är emedlertid icke alltid der, hvarest byggnadernes yttre prydnad utlofvar renlighet, sådan får sökas.

Hvad allmogens tillgodogörande af bekvämlighet vidkommer, så är det icke utan att omtanken derföre allt och mer stegrad. Synnerligast visar sig detta förhållande i det nu rådande byggnads sättet.

Några andra folknöjen än så kallade lekstugor förekomma här icke och visar allmogen icke eller serdeles benägenhet för dylike.

Sid 5

Socken biblioteker finnes mig veterligen icke på annat ställen än i Nafverstads pastorat; och lärer vara ganska mycket anlitadt, och har uti Skee socken hundskatten?? anslagits för anskaffande af ett socken bibliotek derstädes.

Någre föreningar till öfning i vapnens bruk äro ännu icke komna någonstädes till stånd.

Näringarne

Jordbruket och Boskapsskötseln:

Jordbruket är fortfarande ortens hufvudnäring och sädes odlingen lemna numera, äfven vid medelmåttiga skördar, icke obetydligt öfverskott utöfver ortens egna förbrukning, men af skäl ofvan blifvit antydda har deta öfverskott under sednaste fem års perioden blifvit betydligt nedsatt.

Otvifvelaktigt kan i framtiden motses vida större afkastning, sedan en bättre skötsel af jorden och en lifligare håg för jordbruket allt mer och mer synes göra sig gällande.

Boskapsskötseln: Förkofrar sig långsamt. Orsaken dertill ligger förnämligast deruti, att all odlingsbar mark upptages till åker och obetydligt nedlägges till äng, så att utfordringen till det mästa sker med halm. Så länge landtmannens omtanka ensamt? rigtas på uppbringandet af sädes afkastningen och icke inses, att densamma är beroende af en väl ordnad boskapsskötsel, finnes ingen förhoppning för synnerliga framsteg i denna näringsgren. Kreaturen äro derföre i allmänhet små och ladugårdarnes afkastning inskränker sig mäst till egna behof; dock

Sid 6

eger någon försäljning af dess lefvande Kreatur, dels ock Kött och fläsk rum på Norrige.

Bönor och andra skidfrukter odlas föga likaså hampa, deremot Lin kan antagas odlas till husbehof, och odlingen af Klöfver har sednare åren betydligt tilltagit.

Hafre utgör ortens hufvudsäde och äfwen blandkorn / Korn och hafre / förekommer temligen allmänt.

Trädgårdsskötseln och fruktträdsodlingen anser jag mig knapt böra nämna, emedan någon håg derföre och icke finnes hos allmogen, utan är det endast ståndspersonerne, som deråt lemna någon omtanka.

Plog och jernharf utgöra ortens förnämsta åkerbruksredskap, och börjar allmogen alltmer och mer att tillägna sig de förbättringar som deruti uppkommit.

Tröskmaskiner äro nu temmeligen allmänt anlagda.

Tillgången på arbetare för jordbrukets behof har, i anseende till de högre arbetspriser, som i Norrige erbjudas och hvilka dit lockar här från orten en mängd arbetare, derföre varit knapp, hvilket, förhållande ock haft till följd en betydlig stegring i arbetspriset.- Det synes ock så som jordbrukaren, hellre än att underkasta sig de af tjenare alltmer och mer ökade pretentioner på högre löner, antaga gård- och statorpare, och sålunda söka göra sig oberoende af befarade omvexlingar i nämde afseende.

Dagsverkspriset har per medium under perioden utgjort 83 öre à 1 Rd per dag och kost.

Höskörden, som under nästan alla åren i fem års perioden utfallit ofördelagtigt, har alltså varit otillräcklig för Kreaturens framfödande, så att Kreaturens antal måst minskas. Genom tillfället till afsättning på

Norrige hafva dock följderna af ett sådant missgynnande förhållande lyckligtvis ganska mycke mildrats, enär de kreatur som jordbrukaren nödgats afyttrat, blifvit temligen högt betalde.

Någon djurläkare finnes för närvarande icke och någon Kreaturs sjukdom har icke sig yppat.

Någon utmärktare infödd race af husdjur finnes icke.

Skogarne, bestående mäst af fur och gran, obetydligt af Ek, björk och ahl, äro ytterst vanvårdade. Likväl uppfylla de ortens behof, ehuru ett sådant förhållande icke länge är att påräkna, synnerligast som hvarken skogssådd eller trädplantering företages.

Som angående de uppgifter Den vid förslaget till förändradt formulär för Konungens Befallningshafvandes fem års berättelser fogade tabell No 4 "Skogshushållning" afser, några sådane upplysningar icke kunnat erhållas, att jag ansett den ega det värde, att de förtjenat plats i denna

Sid 8

berättelse så får jag, hellre än att göra mig saker till anmärkning öfver missledande uppgifter i nämnde afseenden, förbigå denna afdelning och sådane orsak dertill uppgifva, att de flesta boställenn i fögderiet icke äro uppmätta och att det således, åtminstone för närvarande ligger utom möjlighetens gräns, att, ens approximativt, beräkna de förhållanden tabellen upptager. Upplysningsvis får jag dock nämna att några härads eller sockne allmänningar icke finnas, och att skogseld icke uppstått.

Bergsrörelse och fabriker finnas icke, men såsom näringsutvägar äro begagnade,

	Antal	Värde	st	Värde
		1856		1860
Tullmjölquarnar	51.	48,808	52.	54,385
Tullsågquarnar	14.	7,650	13	19,075
Stampverk	3	375	1.	150
Tegelbruk	34	124,575	32	114,280

Fisket är näst efter jordbruket väl ännu ortens betydligaste näringsgren- Fiskslagen äro ostron, hummer, sill, torsk, långa, helleflundra, makrill och grå sey, men det klagas allmänt deröfuer att fisken allt mer och mer aftager, hvarföre ock priserne derå i samma mohn ökas. Orsaken till ett sådant förhållande torde väl icke så mycke böra uppsökas i fiskens aftagande som icke fast mer uti otjenliga fiskredskap för fångsten deraf.

Sjöfarten utgör ock en vigtig näringsgren för Kustboarne den tid af året, yr-

Sid 9

ket kan bedrifvas och idkas mäst på Venern. Utom riket befragtas fartyg vanligast på Norrige och Dannemark och äfven på åtskilliga andra Europas handelsplatser.

Båtbyggnad utgör ock en binäring; och äro de så kallade Kosterbåtarne af serdeles god och vacker construction samt derföre mycket eftersökte.

Tjeru tillverkning öfvas icke och ej heller fabriceras pottaska eller Salpeter.

Landtmanna handlen består egentligen af spannemål, ved, tegel, plankor och bräder samt något Kreatur och viktualievahror.

Med forslar vintertiden sysselsätter sig hufvudsakligen allmogen i Bullarens härad, och dessa bestå uti transport af plankor och bräder.

Af quinnornas handaslöjder må endast nämnas ylle- och linne väfnader till husbehof.

Jagt utöfvas obetydlig.

Biskötseln likaledes.

Brännerier har under femårsperioden funnits ett på Säteriet Blomsholm och tillhörigt J. Nilsson. Genom det afverkade bränvinets afyttrande i Göteborg har tillverkningen icke medfört något menligt moraliskt inflytande på orten, deremot denna vunnit genom afyttrande af de materialier, som för bränneriets bedrifvande erfordrats.

Sid 10

Kommunikationes anstallter och varubyten.

LandKommunikationer:

Landsvägarne samt härads och Socknevägarnes tillstånd är i allmänhet oklanderligt och synnerligast äro de förstnämde i godt skick. Några andra åtgärder till deras förbättring än de årligen förekommande väglagningarne hafva icke erfordrats.- Dessa väglagningar hafva uti Tanums härad blifvit bestämda att företagas vår och höst såsom mera ändamålsenligt än om sommaren, då vägarne icke äro så mottaglige för fyllnadsämnet.

Några nya vägar äro icke under femårsperioden fulländade eller afsynade vidare än tabellen om vägar antyder, deremot 2ne betydliga välfde broar af sten uppförts neml. Vettelanda bro i Vette härad och Rylands bro i Tanums härad, båda å allmänna landsvägen, och hvilka ensamt bekostats af Kommunerne.

Antalet färjor äro 2ne, neml. vid Svinsund och Helle, båda för öfverfart till Norrige, och från gästgifvaregården Florö i Quille skärgård öfverfart till angränsande orter med båtar besörjes mot serskildt fastställda afgifter.

Grindarne å allmänna landsvägarne äro undanröjda, men å häradsvägarne ~~Quar~~stå ännu en del, hvilket, då allmänna trafiken der icke är betydlig, icke åstadkommer något serdeles hinder i communicationerne. Gästgifvarnernes antal utgöra 23 st. och någre nya äro icke anlagda. Någon skjutsentreprenad finnes icke.

4
GG 23

Gästgifveri skjutsningen är fördelad på de närmast gästgifvaregårdarne belägna hem-

Sid 11

man och kan nu mera endast under svår foderbrist och vid andtiderne vara något betungande synnerligast som skjutslegan någorlunda motsvarar besväret.

Krono skjutsningar påkomma sällan lika som inkuarteringar. De sednare endast vid marcher af de inom fögderiet förlagde Kompanier af Kongl. Bohus Läns regemente samt med beväringens manskapets afgång till öfningsmöte å Backamo.

Krono brefbäringen verkställes dels med ordinarie Posterne, dels ock af dertill serskildt anslagne hemman, hvilka derföre af Kommunen åtnjuta ersättning i penningar, och kan nu mera icke anses såsom något onus.

Sjö Kommunikationer: Kustfarten sker mäst med Segelfartyg och endast ett ångfartyg, neml. "Strömstad" gör om Sommaren reguliera turer emellan städerna Göteborg och Strömstad, med anlöpande af strandplatserne Fjellbacka och Grebbestad.

Några egentliga kushamnar, der fartyg under storm kunna finna skydd, finnas icke, men ofvannämde strandplatser anlöpas esomoftast af både större och mindre fartyg, dels för lastning af spannemål, dels ock med vahrer från Göteborg, för ortens behof.

Sjöfart och handel förut vidrört; men får jag tillägga, att landthandeln öfver Riksgränsen icke är obetydlig, bestående mäst i försäljning af lefvande Kreatur och viktualie vahrer, mot utbyte af specier och andra förnödenheter.

Inom orten sker varubyten mäst med spannemål och skogsproducter, mot de

Sid 12

förnödenheter hvaraf allmogen kan vara i behof, och allmänna afsättnings orterne äro Strömstad, Grebbestöd, Fjellbacka och Fredrikshall.

Gårdfarihandlare, som här i orten icke obetydligt bedrifves af kringvandrande så kallade Vestgöthar, inverkar så mycket mera skadligt som det är mäst den tjänande klassen som är offer för gårdfarihandlans spekulationer. Genom ett utvidgadt Kredit system florerar denna handel så mycke mer hvilket icke blifve förhållandet, deräst vahrer Contant skulle beälas.

Tvenne marknader hållas i Strömstad om året, men inom fögderiet finnes inga sådane.

Utskänkning af spirituösa drycker utöfvas å fyra ställen i fögderiet, neml. å Grebbestödh, Hede, Rabbalshede och Florö gästgifverier

Kamerala förhållanden:

Sedan sist afgifne berättelsen har hvarken någon tillökning i hemmantalet förekommet eller hemman kommit i ödesmål.

Hemmansklyfningen fortgår i proportion till folkökningen, utan att några olägenheter deraf försports.

Skiftesverket, som likaledes pågår till förkofran för landets uppodling, vinner allt mer och mer framgång.

Några andra anslag till fromma stiftelser finnes icke än Hvitfellska Gymnasii stipendiiinrättningen tllhörande 3 mantal.

Grundskatterne utgå efter jordeboksvärdi (Aé: Det står så) utan förvandling, och äro således lindriga, jemförelsevis med de orter, hvarest desamma utgöras efter markegångs pris.

Sid 13

Af de onera som svårare tynga jordbruket är rustnings- och roterings besväret, synnerligast det förstnämde, som vanligast endast åligger 1 mantal, deremot det sednare delas af 2 men mäst af 3 mantal.

Politi

För ordningens och sedlighetens vidmakthållande äro ordningsmän tillsatta rotvis, försedda med Konungens Befallningshafvandes förordnande och Socken Nämnderne handhafva de bestyr Kungl. Maj:ts Nådiga förordning den 29 Augusti föreskrifver.

Folkundervisningen bestrides genom ambulatoriska skollärare, deremot fasta skolor icke vunnit förtroende.

Sparbank finnes i Strömstad så väl för staden, som landet och är ganska mycket anlitad.

Hälsövärdn besörjes af en provincial Läkare, med station för närvarande i Strömstad, men sedan bostad blifver för honom uppfördt i Tanums härad, sedermera derstädes.

Fattig försörjningen utgöres sålunda, att de fattige dels äro fördelade på rotar och dels erhålla spannemål och penningar med mera af hvarje hemman, och är detta onus högst betungande för Kommunerna.

För rofdjurs utdödande vidtagas inga andra medel än Varg gropar och räfsaxar; ty skallgångar hållas icke och ludring, som för flera år sedan brukades, har nu öfvergifvits, sedan densamma visat sig icke svara mot ändamålet.

Det tillägges, att någon skogseld under 5 års

Sid 14

perioden icke uppstått.

Att priserne å spannemål varierat, å Hvete 18 å 24 Rd, Råg 14 å 18 Rd, Korn, 10 å 14 Rd, Hafre 6 å 10 Rd, Blandkorn 9 å 12 Rd, Ärtor 12 å 16 Rd och potatis 4 å 6 Rd.

å Ladugårds producter

1 Oxe 90 å 100 Rd, 1 ko 50 å 70 Rd, 1 Lb? färskt fläsk 4 å 5 Rd, 1 Lbt? saltadt dito 6 å 7,50, 1 Lbt? färskt kött 2,50 å 3,50, 1 mark smör 50 å 67 öre, 1 mark ost 25 å 42 öre.

I afseende på stängselväsendets? tillstånd och inflytande på jordbruket torde Länets Hushållnings Sällskap derom kunna gifva bästa belysningen.

Vettelanda i Norrvikens fögderies Krono Fogde Contor den 17 Februari 1862

And:s Th. Halldin

SE ÄVEN VÅR MEDDELÖRE

FÖR JÄMFÖRELSENS SKULL

INTAS HÄR, DE DELAR, SOM JAG SKRIVIT AV FRÅN KRONOFOGDENS EXEMPLAR AV FEMÅRSBERÄTTELSEN.

Blad 6 hos kronofogden

Landskommunikationen:

Landsvägarnes samt härads och sockenvägarnes tillstånd är i allmänhet oklanderligh och synnerligast vid Landsvägarne i godt skick. Någre andre åtgärder till deras förbättring än de årligen förekommande väglagningarne hafva icke erfordrats.

Någre nya vägar är icke under.....? fulländade eller afsynad deremot....? vägar a....? 2ne sten? broar äro byggde neml Vettelanda bro i Vette härad och Rylandsbro i Tanums härad, hvilka bekostats ensamt af Ka...? ev. Kammereren??? Antel..? Färjor äro 2ne, neml. ved Svinsund i Hogdals socken och Helle i Lommelands socken, båda för öfuer Post till Norrige, hvar...? från? gästgifvaregården Florö i Qville socken öfversätter?? mot serskild fastställd afgift.

Grindarne å allmänna landsvägarne inom fögderiet äro borttagne, men å häradsvägarne quarstå ännu en del, hvilket då allmänna trafiken der är icke betydlig icke åstadkommer något serdeles hinder.

Communicationer.

Gästgifvarnes antal utgöra 23 st och någre nya äro icke under ...äden? anlagd. Någon skjuts...sinnad? fanns icke.

Hvad **Postskjutsen** vidkommer fortfar den samma der den utgöres af dertill antagne hemman med afseende i den låga skjutslegan ett tryckande? ...s?

Krono brefbäringen verkställes dels med ordinarie posterne dels ock af der till anslagne hemman, hvilcka derföre af Kammaren? åtnjuta serskild betalning.

SjöKommunicationer: Kustfarten sker mäst med segelfartyg och endast ett ångfartyg, neml. " Strömstad" en om? Sommaren? gör reguliere turer mellan Göteborg och staden Strömstad med anlöpande af strandplatserne Fjellbacka och Grebbestad.

Några egentliga **kusthamnar** der sjöförande under storm kunna söka skydd finnes icke, men ofvannämnde strandplatser anlöpes esomoftast af både större och mindre fartyg, dels för lastning af spannemål dels ock med vahrer?? från Göteborg och andre ställen för ortens behof.

Blad 7

Utskänkning utöfuas å fyra ställen i fögderiet, neml. å Grebbestad, Hede, Rabbalshede och Florö gästgifverier.

Strömstads stad

Till
Kongl. Majest.
Häga Befallningshafvande
Götheborg

Jemte det Magistraten, enligt meddelad föreskrift, härmed aflämnar Tabeller, hörande till de fem årsberättelser, som skola ingå för perioden 1856 – 1860, för Magistraten derjemte i ödmjukhet bifoga nedanskrifne uppgifter, angående de statistiska förhållandena här i staden under nofvansagde tidsrymd.
Sid 2

Angående stadens folkmängd, utwisar Tabl. No 1, att innevånarnes antal närligen ökats, en följd deraf, att på sätt uppgiften No 1 innehåller, de föddas antal årligen öfverstigit de dödas, samt att de personer, hvilka till Staden inflyttat hwarje år under perioden varit flera, än de som derifrån utflyttat. Något anmärkningsvärdt för denna afdelning förekommer i öfrigt icke.

Widkommande afdelningen #”Näringarna” så omordas jordbrukets beskaffenhet i Tab. No 2 och boskapsskötseln i Tab. No 3, begge desse näringsgrenar äro inom staden af ringa betydenhet, i följd af den obetydliga jordrymd, bestående endast af två mindre hemman, som är åt staden uplåten- dock torde afkastningen å stadens jord, på sätt hufvudtabellen utwisar, pr Tld öfverstiga den wanliga i orten; hvilket fördelaktiga förhålland bör härledas dels från den rika tillgången på gödningsämnen och dels från den större omsorg, hwarmed det lilla jordområdet brukas.

Å stadens ägor finnas icke några skogar.

Sid 3
bränsle hämtas till en del från en å det staden donerade hemmanet Bojars, utmark befintliga torfmåsse, men upköpes till största delen från angränsande skogshemman.

Jagt å rofdjur äger icke rum å stadens område der några husdjur icke eller blifvit af rofdjur dödade.

Om bergs och brukshandteringen, samt fabriker, manufacturer och handtwerk inom staden uplyser Tab. No 7 – det enda werk, som här finnes är en mjölquarn, anlagd wid den staden genomflytande ström; deraf fallet tillhör staden, men sjelfwa werket enskild person; wed quarnen användas wanligen tre personer – den äger jemn måldtillgång de tider af året, då watten i tillräcklig mängd för dess drifvande finnes – transporten till quarnen af säd skjer dels landwäg, dels sjöwäg från angränsande öar- någon olyckshändelse med samma quarn har under de ifrågawarande fem åren inte inträffat.

Sid 4

Något bränvinsbränneri finnes icke inom Staden eller å dess område.

Husslöjder i allmänhet idkas till Stadens behof men icke till afsalu. Ett mindre skäppswarf finnes och äges af enskild person.- tillfälle till nödige reparationer å fartyg är föranstalladt inom Stadens hamn.

För fjerde afdelningen ”Kommunikations anstallter och warubyten” bifogas Tab. No 8 och No 8a samt uppgiften No 8b och No 9.

Wägarna till Staden en åt norr och en åt söder äro i allmänhet goda – några nya wäganläggningar hafwa icke ägt rum.- Alla grindar äro i sednare tiden borttagne- Staden äger ett gästgifveri, från hwilket skjuttens utgöres, af det Staden donerade hemmanet Bojar, med des hästar dagligen – de intill staden belägne gästgifvaregårdar, till hwilka från staden skjuttas, äro Kollekind och Eigst på $\frac{3}{4}$ mils – Hogdahl på $1\frac{1}{4}$ och Östby

Sid 5

på $1\frac{7}{8}$ mils afstånd från staden.

Postskjuts och kronobrefbäring älligger icke Staden.

Kustfarten härifrån werkställes hufvudsakligen med däckade båtar af till och med tio lästers dräktighet, samt under månaderna Maj – Oktober af Ångfartyget Strömstad, som då två gånger i weckan går regelbundna tourer emellan Staden och Götheborg samt en gång i weckan emellan Staden och Fredrikshall i Norige.

I Staden finnes ett postkontor.

Telegrafstation anlägges härstädes nästa Juli månad- arbetet med Stations huset är redan påbörjad.

Några sjöskador inom Stadens område kunna icke gerna? förekomma – sådana olyckshändelser inom Stadens Tullkammare district äro för hwarje år till Konungens Befallningshafvande inrapporterade.

Sid 6

Landthandel idkas icke i Stadens närhet. Warubytet utgöres hufvudsakligast af Spannemål och andra lifsförnödenheter, samt wed och timmer, som hitföres af angränsande allmoge, hwilken derför af Stadens innewånare emottager dels contante penningar, dels köpmannawaror.

Gårdfarihandlen är, utom å marknaderna, deraf två årligen inom staden hållas, ringa.- Salutorg finnes ett och torgdagar hållas å onsdagar och lördagar- priskurant å då torgförde waror och persedlar insändas månadtligen under wintertiden till Konungens Höga Befallningshafvande.- Starka drycker utskänkas å två källare och tre krogar samt utminuterar å sex ställen inom Staden – Stadens inkomst deraf går till fattigwårdsinrättningen.

MAREN
KROGAR

Sid 7

Tab. No 10 torde utwisa antalet af Staden tillhöriga hemman, hwilka äro, Bojar, af Krono Skatte Båtsmanshålls natur och Österöd, som är skattefritt. Desse hemman äro af Kongl. Majest. donerade till Staden; Österöd, att användas till muhlbete och Bojar till odling af tobak, hwilken mäst likwäl aldrig i sednare tiden här planterats. Utom dessa två hemman har Staden för dess bestånd icke åtnjutit något bidrag af Staten, såwida icke dertill må hänföras ett lån å Femton Tusen Riksdaler Riksmünt, hwilket när 1857 års Riksdag bewiljades till arbetena med Stadens hamn, hwars nuwarande förträffliga skick likwäl hufvudsakligen under de sednaste 10 – 12 åren, likasom flere andre anläggningar till innewånarnes och resandes bequämlighet och trefnad åstadkommit med Stadens egne medel.

Sid 8 Aé: Fotot på sidan är tyvärr suddigt, så detaljerna kanske inte blir rätt tolkade.

Öfver Stadens inkomster och utifter m.m. bifogas särskild tabell.

Underwisningen inom Staden uprätthålles med ett lägre elementar lärowerk med två lärare, en gymnastik. en rit- och en sånglärare- en folkskola med en lärare samt fyra enskildta skolor för gossar och flickor.

Om härvarande Sparbanks werksamhet bifogas särskild Tabell- någon annan låne eller kredit inrättning finnes icke i staden.

Staden tillhörige fartyg försäkras wanligen hos assurance bolag utom Riket – Fastigheterna äro försäkrade i Städernas Allmänna Brandstodsbolag i Stockholm och lösören i Jönköping – en eldswåda ägde rum 1858 då sju hus nedbrunno och en 1860, då endast det hus der elden utbröt, förstördes.

Sid 9

Alla åbyggnader äro upförde af träd, endast ett stenhus finnes i staden.

Byggn.

Läkarwården bestrides af en Stadsläkare samt den här stationerade provincial Läkaren – sjukligheten är aldrig betydlig och någon farsot har icke ägt rum sedan 1834. Staden äger en hälsobrunn, två badhus för warma och tre bassiner för kalla bad.

Fattigkassans inkomster 1860 utgjorde Fyra Tusen Twå Hundra Åttatietwå Riksdaler 64 öre Rmt, deraf Ett Tusen Tre Hundra Sextio Rd 90 öre utlånades och lades till Kapital fonden, samt Tre Tusen Tretton Riksdaler 44 öre nämnda sedeslag?? användes till understöd åt

6 män
27 quinnor
11 barn
44 personer,

Sma

hwilka hafva full försörjning, samt 45 personer, som njuta tillfälliga bidrag; af

Sid 10

desse behöfvande äro

barn till och med två år	2 st.
från 2 till 8 år	13 "
från 8 till 15 år	11 "
personer från 15 till 30 år	3 "
---30---60	38 "
---öfver 60 år	22
Sma	89 personer

af de barn, som underhållas äro nio af äkta och 26 st. af oäkta säng.

Arbetsinrättning finnes icke – icke eller fattighus. – Fattigkassan äger flera små hus, i hwilka behöfuande inlogeras. För öfrigt hyras de in hos andra personer

Rättswäsendet och Stadens styrelse werkställes af Stadens Rådstufwe Rätt och Magistrat, hwilken utgöres af en ordförande och två ordinarie ledamöter och under hwilka myndigheter lyda; en StadsKassör- en tolagsbokhållare- en wågmästare –en hamnfogde – en fiscal – en waktmästare och sex waktkarlar, för-

+

Sid 11

utom en mätare ålderman och fyra mätare, hwilka alla af staden aflönas.

Strömstad i Februari 1862
På Magistratens wägnar
F.M. Åhlund

FEMÅRSBERÄTTELSE 1851-1855

MER UPPGIFTER!
RESUME

Norrvikens fögderi

Berättelse om tillståndet i Statistiskt och ekonomiskt hänseende inom Norrvikens Fögderie för åren 1851, 1852, 1853, 1854 och 1855.

Fögderiets allmänna beskaflenhet.

Det är indelt i fyra häradar: Wette, Tanums, Qville och Bullarens och 12 socknar. Ut i statistiskt hänseende anmärkes, att hemmansutskylderne utgå efter den method, som var gällande för Bohus Län innan detsamma kom under Sveriges lydno.

Hafwet bildar många wicar, som flerstädes omgifwa landssträckor, såsom större delen af Tjernö Socken.- Af floder förtjenar ingen att nämnas, mer än Idefloden, hvilken, till en del, genomskär Fögderiet och utlöper i hafwet norr om Strömstad. Många smärre insjöar finnes, och af större må nämnas Bullare sjön, emellan Bullarens och Tunge häradar, om 3 mils längd, samt allmänt känd för dess natursköna stränder.

Fögderiet är i allmänhet bergigt med emellan bergen varande dalar; dock finnas uti Tanums och Qville häradar, till vidden icke obetydliga slätter, men desse, såsom till största delen ljung. och tuvbevuxna, äro endast begagnade till bete.- Dock är troligt att dessa ödemarker, hvilka undergå laga skifte, komma, sedan detsamma blifvet fastställt, att förvandlas till fruktbärande fält.

Sedan fisket, som fordom utgjorde ortens hufvudsakliga näring, de sednare åren i allmänhet betydligt aftagit, har annat näringsfång i stället måst uppsökas som, på samma gång det lemnade ersättning för en osäker födkrok, jemväl beredde framtida säker bergning; och sålunda har jordbruket nu blifvet

Sid 2

det föremål, hvaråt allmogen nu företrädesvis egnar sin omtänka och sin arbetskraft.

I afseende å jordmånen, består densamma uti Bullarens härad och en del af Wette och Tanums häradar, som gränsa derintill, af sand-, fjell och myrjord, men i den öfrige delen af Fögderiet af lera med swartmylla till matjord; och på åtskilliga ställen, närmare (Aé: Det står eg. närmare) och invid hafvet befinnes mergel grund.

Innewånare

Enligt mantals och skattskrifnings längderne utgjorde folkmängden

År 1850	Mantalsskrifne: Mankön	6643		
	qvinkön	6607	13,250	
	Mantalsfrie: Mankön	6768		
	qvinkön	7229	13,997	27,247
År 1855	Mantalsskrifne: Mankön	6809		
	qvinkön	6713	13,522	
	Mantalsfrie: Mankön	7434		
	qvinkön	7916	15,350	28,872

Och har således folkmängden åren 1851, 1852 & 1853, 1854 och 1855 ökat med 1625 personer.

Folkets bildning är utan tvifwel framskridande, och tillager i den mohn gagnet af folkundervisning hinner sprida sig till det växande släktet- och hvad sedligheten angår så, att dömma af de obetydliga antal brott som begås och äro föremål för Domstols pröfning, kan med säkerhet antagas, att densamma går i bredd med bildningen, och likaledes såsom den, frodas af folkundervisningens välgörande verkningar.-

Sid 3

Då den tid är inne att åt dryckenskapslasten egnas det förakt den förtjenar och hvilken tid icke torde vara så långt aflägs, att dömma efter en stor del af det upväxande släktets återhållsamhet derifrån, så skall folkets moraliska omskapelse, frigjord från de band ifrågavarande last densamma hittills pålagt, icke vidare möta några hinder, utan med dess fortgående välmåga och trefnad samt inre och yttre frid blomstra bland folket.-

Näringsfliten inskränker sig till jordbruk samt sjöfart och fiske.- Landtmanna slöjder, för hvilka allmogen här i orten icke eger någon serdeles fallhet, idkas föga utöfver egna behovet.

Tegeltillverkningen är dock uti icke obetydlig mohn utsträckt, så att densamma kan antagas uppgå till flera millioner mur och taksten.

Då man någorlunda bör kunna bedömma den allmänna välmågan efter antalet af de utskänningar som förekomma och beloppet af de rester utaf kronoutskylderne som inestå, och så väl de förre som de sednare under flera tillbakagående år i högst betydlig mohn aftaget, så tveka wi icke att uttala den öfvertygelsen, att välmågan är märkbart framskridande.

Visserligen är fattigförsörjningen inom kommunerne ännu ganska betungande, men ett sådant förhållande må icke bevisa motsatsen af välmågens tilltagande, utan torde en icke obetydlig orsak dertill få

uppsökas i den öfverflödande frikostighet Kommunerne ådagalägga uti anslåendet af fattig understöd, derigenom att arbetsföre personer deraf komma i åtnjutande, hvilket har till följd, att de fattiges antal ökas, på samma gång lättjan understödjdes.

Sid 4

Som såväl tjenstehjons- som arbetslönerne äro vida högre i Norge än här, har ett sådant förhållande till följd, att den arbetande klassen der hellre söka arbetsförtjenst, derigenom tillgång på arbetskrafter här allt mer och mer minskas och, der de äro att finna, åsätta sig ett öfverdrifvet värde.-

Dagsverks priserne äro wanligen 32 /. banco, på egen kost och deröfver.

Näringar

Jordbruket är, såsom förut är nämndt, Fögderiets hufvudnäring, och har på sednare åren så förbättrats, att äfven i medelmåttiga år spannemåls afsättningen är ganska betydlig. Hufvudsädet är hafre och blandkorn dernäst korn och råg- Potatis- och lin-ordlingen tilltager, och försäljningen af linfrö har derföre sednare åren inbringat icke obetydlig penninge inkomst.-

Hampodlingen är deremot ringa.-

Ortens åkerbruks redskap är plog och jernharf.

Boskapsskötseln fortfar att vara försummad, men uppfyller dock landtmannens egna behov.-

Orsaken till boskapsskötselns ringa framgång ligger deruti att all odlingsbar mark upptages till åker och obetydligt nedlägges till äng, så att utfordringen till det mästa sker med halm.- Så länge landtmannens omtanka ensamt rigtas på uppbringandet af sädesafkastningen och icke inses, att densamma äfven är beroende af en väl ordnad boskapsskötsel finnes ingen förhoppning för denna närings grens ändamålsenliga behandling.

Kreaturen äro derföre små och bestå af Hästar, Kor, Får och Svin samt ungboskap.- För jordens skötsel begagnas hästar och oxar användes endast af Ståndspersoner.

Sid 5

Någon utmärktare infödd race af husdjur finnes icke. Som boskaps sjukdom icke under ifrågavarande år sig yppat, har djurläkare icke behöft anlitas.-

Skogarne, bestående mäst af Furu och gran, obetydligt af Ek, Björk, Ahl, äro ytterst vanvårdade- likväl uppfylla de ännu i det närmaste ortens behof, ehuru ett sådant förhållande icke länge är att påräkna.-

Byggnadssättet har under sednare åren betydligan förbättrats. Boningshusen äro uppförde af timmer och täckte med tegel samt i allmänhet rödfärgade. Ladugårdarne äro dels timrade, dels uppförde af Korsvirke och bräder, sällan af sten, täckt ömsom af tegel, halm och torf- På många ställen förete sig bondgårdar, hvilka med beqväm och prydlig inrättning, förenas ett vackert yttre utseende.-

På slätten uppföras gärdesgårne af sten och i skogsbyggden till det mästa af träd.-

Bergsrörelse och Fabriker finnas icke, men såsom näringsutvägar äro begagnade

		År 1850		År 1855
		värde		värde
Tullmjölqvarnar	41 st	35,940	st 43	30,789
Tullsågqvarnar	17	2890	17	2890
Stampverk	4	450	4	450
Tegelbruk	34	174.966	36	60,082

Fisket är, näst jordbruket, väl ännu ortens betydligaste näringsgren, särdeles af hummer och ostron. dernäst Torsk, Långor, Helleflundra och Gråsej- Men det klagas allmänt deröfver, att fisket allt mer och mer aftager, hvarföre ock priserne å alla fiskslag i samma mohn ökas.-

Större delen af kustboarne, som icke idka fiske sysselsätta

Sid 6

sig med sjöfart den tid af året sådan kan bedrifwas inom rikes mäst på Wenern . utom riket befragtas fartyg vanligast på Norrige och Danmark, men äfven på åtskillige andra Europas handelsplatser.

Båtbyggeriet utgör ock en binäring, och äro de såkallade Koster båtarne af serdeles god och wacker construction samt derföre mycket eftersökte.

Tjäru tillverkning öfvas icke och icke heller fabriceras Pottaska eller saltpeter.-

Landtmannahandel består egentligen af Spannemål, Ved, tegel, plankor och bräder, samt något Kreatur och Viktualie varor.-

Med forslor vintertiden sysselsätter sig hufvudsakligen allmogen uti Bullarens härad och dessa bestå då uti transport af plankor och bräder.

Såsom förut är nämndt, visar allmogen icke serdeles fallenhet för handaslöjder, utan inskränka sig desse, med få undantag, till hvad dess eget behof fordras.

Landsvägarne förbättras årligen, så att Kommunikationerne allt mer och mer underlättas.-

Politisk Författning.

Kammarverk: Sedan sist afgifne berättelse har hvarken någon tillökning i hemmantalet inträffat, eller hemman kommit i ödesmål- Hemmansklyfningen fortgår proportionaliter till folkökningen, utan att några olägenheter deraf förmärkes.-

Skiftesverket, som likaledes fortgår till förkofran i landets uppodling vinner allt mer och mer framgång.

Några andra anslag till fromma stiftelser finnas icke än Hvitfeldska Gymnasii Stipendie inrättningen tillhörande 3 mantal.

Fråga om sänkning af Insjön Strömsvattnet har uppstått och Sid 7 hafva redan förberedande åtgärder dertill vidtagits.- Genom detta företag komma omkring 300 tunneland vattenränkt mark att förvandlas till fruktbärande fält.

Statsbidrag. Grundskatterne utgå härefter jordeboksvärde utan förvandling, och äro således lindriga, jemförelsevis med de orter der densamma utgöras efter markegångspris.-

Af de onera som svårast tunga jordbruket är rustnings. och roterings besväret synnerligast det förstnämnde, som vanligast endast åligger . helt mantal, deremot det sednare delas af 2. men mäst 3 hemman.

Gästgifvare skjutsningen är fördelad på de närmast gästgifvaregårdarne belägne hemman och kan endast under svår foderbrist och vid ondhtiderne? vara betungande.

Kronobrefbäringen kan nu mera icke eller räknas till något onus?, sedan den till stor del eger rum genom allmänna posterne, dergenom? den betalning, som af de till brefbäring andtagne hemman, erhålles af brefbäringsskyldigheten åliggande hemman betydligt inskränkes.

Kronoskjutsningar påkomma sällan likasom inquarteringar. De sednare endast vid marcker af de innom fögderiet förlagde kompanier af Kongl. Bohus Läns Regemente samt vid Beväringsmanskapets öfnings möten å Backamo.

Väghållnings besväret är och mindre betungande enär vägarne, genom de år från år skedde förbättringar, fordra mindre underhållskostnad.

Politi . För ordningens och sedlighetens vidmakthållande äro ordningsmän tillsatta, försedda med Konungens

Sid 8

Befallningshafvandes förordnande, och Sockne Nämnderne Landhafva de bestyr Kongl. Maj:ts Nådige förordning den 29 Augusti 1843 föreskrifwer.-

Folkundervisningen bestrides genom ambulatoriska Skollärare, deremot de fasta Skolorne icke vunnit förtroende.

Sparbank finnes uti Strömstad så väl för staden som för landet, men är åtminstone af landet föga anlitad.-

Hälsovården besörjes af en Provincial Läkare med station i Strömstad.

Fattig försörjningen utgöres sålunda, att de fattige dels äro fördelte på rotar, och dels erhålla spannemål och penningar med mera af hvarje hemman.

För rofdjurs utdödande vidtages inga andre medel än Varggropar och räfsaxar, ty skallgångar hållas sällan och ludring, som för flere år sedan brukades, har nu öfvergifvets, sedan detsamma visat sig ej svara mot ändamålet.

Norrvikens Kronofogde och Häradsskrifvare Contor den 16 Juli 1856

And:s Th. Halldin

ENI? G F? Traneus

KOMPL. M. TABELL FR LAGYMPEROGÖR.

Strömstads stad

Statistisk och Æconomisk berättelse från Strömstads Stad för Åren 1851 – 1855.

Handel, Sjöfart och Handtwerk, de sysselsättningar, hwilka jemte härvarande badinrättningar, utgöra medlen för detta samhälles tillvaro, hafva från och med år 1851 till och med sistlidne år, eller den tid, som denna berättelse afser, såväl till de idkandes antal, som till sjelfva rörelsen, förändrat sig till stället förmån, enär flera nya fartyg, i stället för försålde och förolyckade, blifwit dels inköpte, dels i orten byggde för härvarande Rederiers räkning, samt Handlande och Handtverkare, ehuru till antalet i någon måhn ökade, haft en flitig afsättning på deras waror och tillverkningar, kunnande wälståndet bäst bedömas deraf, att utmätningar sällan och under flera quartaler, ingen gång förekommit.

Beträffande jordbruket, som idkats å den förut warande areal af staden tillydande jord, utan tillökning i odlad mark, så har härmed, sedan sista berättelsens afgifvande, någon wäsentligare förändring icke inträffat.

Med underwisnings- anstallterna är jemwäl förhållandet oförändradt.- Lekarwården bestrides af en stadsLäkare och den härstädes stationerade Provincial Läkaren, hwilken, då swårare sjukdomsfall, i anseende till sällets sunda belägenhet, dess bättre sällan inträffa, medhinna sjukwården; i följe hwaraf saknaden af en offentlig sjukwårdsinrättning är mindre kännbar.

De begge härvarande badinrättningarna äfwensom tre för kalla bad inrättade bassiner, fortfara, att wara flitigt besökte och har de badandes antal närligen ökat.

Fattigwården bestrides af arrende medel för fattigkassans jord, räntor a fdess contanta tillgångar samt för hvad som deraf icke förslår, genom uttaxering å stadens innevånare; så att allt bettlande i husen och å gatorna numera är afskaffadt.

Insättningarne i den år 1851 härstädes inrättade sparbank hafva betydligt ökat.-

Folkmängden, som år 1850 utgjorde 1348, har sistlidne år uppgått till 1420 personer, deraf 617 män och 903 quinnor, samt 718 mantalsskrifne och 702 mantalsfrie.

Rörande bewillningsförhållanden med flere andre, åberopas närslutne tabell.

Strömstad i Juni 1856.

På Magistratens wägnar

F.M? Åhlund

BILAGA TABELL

FEMÅRSBERÄTTELSE 1861-1865

Norrvikens fögderi

Aè: Femårsberättelsen för denna period för Norrviken har jag skrivit av i sin helhet från kronofogdens material. (E XIV:1) Innehållet kan troligen skilja sig något från det original, som insändes till Länsstyrelsen. Båda är i alla fall på 12 sidor, så det är troligt att de inte kan skilja sig så mycket. Jag tar in den redan avskrivna texten här.

Femårsberättelsen är prydligt skriven. Den omfattar 12 foliosidor. Jag skriver av hela och markerar med fetstil på vissa ställen för att göra texten mera lättåtkomlig.

Berättelse om tillståndet i statistiskt och ekonomiskt hänseende inom Norrvikens fögderi för åren 1861, 62, 63, 64 och 1865.

Första afdelningen

Fögderiets allmänna beskaffenhet.

Fögderiet indelas i 12 socknar, 5 pastorater, 4 härader, 4 tingslag, 1 domsaga och 4 Länsmansdistrikter.

Hafvet bildar många vikar, som flerstädes omgifva landsträckor, såsom större delen af Tjernö socken och förekommer åtskilliga större och mindre sjöar och wattendrag, af hvilka endast förtjena nämnas. Bullaresjön, 3 mil lång, allenast känd för dess natursköna stränder och Idefloden, som till en del genomgår Norrvikens fögderi och utlöper i hafvet norr om Strömstad. Kärr och mossar finnas talrikt, men med uttappning och odling deraf går långsamt, dock har inom Bottna socken, Qville härad, uttappning af Skogbyvatten egt rum, dervid omkring 30 tunnland förvandlats till äng och 30 tunnland blifvit fritt från vatten.

I afseende på jordmånen äro lera och lermylla de rådande jordarterna; dock förekommer i skogstrackterna svagare jord, såsom sand=fjell- och myrjord. Mergel finnes till myckenhet i den jord, som ligger närmast hafvet och på öarna i skärgården.

Andra afdelningen

Innewånare

Sid 2

Enligt mantals och skattskrifningslängderna utgjorde fögderiets folkmängd.

År 1861 mantalsskrifna	mankön	15716	
" " "	qvinkön	16223	31939
" " Mantalsfria	mankön	8326	
" " "	qvinkön	8901	17227 49266
År 1865 Mantalsskrifna	Mankön	16178	
" " "	Qvinkön	16736	32914
" " Mantalsfria	Mankön	8039	
" " "	Qvinkön	8886	16925
	Sa	49,839	

och har således **folkmängden** under ifrågavarande fem års period ökats med 975 personer.

Folkets bildning är utan tvifvel framåtskridande och tilltager i den mån gagnet af folkundervisningen hinner sprida sig till det uppväxande släktet, och hwad sedligheten angår så, att döma af de obetydliga antal brott, som begås och äro föremål för domstolars behandling, kan med säkerhet antagas, att densamma går i bredd med bildningen och likaledes, sålunda den frodas af folkundervisningens välgörande verkningar.

Fylleribrotten synes likväl icke hafva serdeles aftagit och framträder den synbarligast i de trackter inom hvilka utskänkningsställen finnas och underlättar begärelsen dertför.

Näringsfliten inskränker sig till jordbruket samt sjöfart och fiske. Landtmanneslöjder, för hwilka allmogen icke äger någon fallenhet, idkas föga ut-

Sid 3

öfver egna behovet.

Tegeltillverkningen är dock uti icke obetydlig mån utsträckt, så att densamma antages uppgå till flera miljoner mur och taktegel.

Allmänna välmågan har under sednaste fem årsperioden tyvärr varit i aftagande, hvilket hufvudsakligast visar sig dels af det betydliga antal utmätningar och -Aé: Här följer ett tomrum -mål som derunder förekommit, dels ock af den tröghet hwarmed allmänna utskylder utgå. Orsaken till ett sådant ogynnsamt förhållande härleder synnerligast derifrån att flera år varit i afseende på sädesafkastningen, ofördelagtiga, dels

ock af dåliga conjuncturer, hwartill kommer att sjöfarten och fisket lägges att, oaktadt nämde missgynnande förhållanden, lyxen i allmänhet i betänklig mån tilltagit samt begärelsen för densamma framför allt måste tillfredsställas, så är det naturligt, att med sådana sammanverkande orsaker, den ekonomiska ställningen i -Aé: Här följer ett tomt rum.

Någon förändring i **byggnadssättet** har under sednaste perioden icke inträffat, utan uppföres åbyggnaderna nu som förr.: Manhus i 1 a 2 tvåningar (Aé: Det står så) af timmer samt uthusen, dels af timmer dels resvirke, täckt med tegel och på många ställen rödmålade, ja till och med oljefärgade, och ganska prydliga.

Klädesdräkten visar numera ingen för orten egendomlig prägel, utan lämpas den efter hwars och ens tycke och smak. — Bomullstyger, sitser och till och med siden

Sid 4
och halfsiden brukas af qvinkönet och männen bära för det mästa dräfter af kläde.

De allmännaste **födoämnen** äro, utom hafrebrödet, sill, potatis, fisk och mjölkmat. Kött begagnas obetydligt.

I afseende på **rusgifvande dryckers** begagnande är nu bränvinet till någon del utträngt af Öhlet, som i myckenhet förtäres, men bränvinet försmås icke eller der det åtkommes; dock har hos den förmögnare delen af allmogen smaken för finare drycker gjordt sig under sednare åren gällande.-

Emot om tanka för **renlighet** är i allmänhet icke att anmärka dock är denna omtanke högst stegran i skärgårdarna och på öarna, hwar lättare communication med andra orter och bekantskap med der rådande bruk, torde bidraga till ett sådant företräde framför fastlandet, och hvad omtanken för bekvämlighet vidkommer, framstår den mest i byggnadssättet.

Några **andra folknöjen än så kallade lekstugor** förekomma icke och visar allmogen icke heller särdeles benägenhet för dylika nöjen.

Sockenbibliotheken finnas mig vetterligen endast i Skee och Nafverstads socknar och anlitas ganska mycket.

Skarpskytteföreningar äro komna till stånd i Skee, Hogdahl, Tanum och Qville socknar hwilka föreningar, ställda under särskilda chefer under sommarmånaderna som oftast företaga vapenöfningar.

Sid 5

Näringarne

Jordbruket och Boskapsskötseln.

Jordbruket, är fortfarande fögderiets hufvudnäring och sädesodlingar lemna numera äfven under medelmåttiga år icke obetydligt öfverskott utöfwer ortens egen förbrukning. Otvifvelaktigt skall dock afkastningen blifva vida betydligare, sedan Allmogens håg för jordens bättre skötsel genom föredömen betydligt lifvats.

Hufvudsakliga sädet är Hafrokorn? (Aé: Bokstäverna i slutet är ändrade) och dernäst blandkorn.

Lin odlas numera ganska mycket, sedan tillgången på bomull under flera år varit knapp eller nära oåtkomlig.

Hemmanens i allmänhet inskränkta ägorymd och den nog långt utsträckta hemmansklyfningen medgifva ej i någon större mån byggandet af trädesjord eller odling af vintersäd, hvilken tarfvar starkare gödning; men sedan allmogen nu funnit den stora fördelen Klöfverodlingen för ladugården medföra är skäl förmoda att odlingen af vintersäd kommer att tilltaga.

Trädgårdsskötseln odlas föga, undantagandes å ståndspersonernas egendomar.

Grunddikning förekommer förnämligast å de större egendommarna, men äfven börjar nu allmogen begagna sådan, sedan de funnit den nytta nämde egendomar deraf tillgodokomma.

Plog och jernharf utgöra ortens **förnämsta åkerbruks-**

Sid 6

redskap. Till dragare begagnas nästan uteslutande hästar. Tröskmaskiner äro numera allmänt begagnade.

Prisen å de förnämsta jordbruksalster hafva varit i medelpris för perioden: Hvete 25 Rd, Råg 18 Rd, Korn 12 Rd, blandsäd 10 Rd, Hafra 8 Rd pr Tunna samt Hö 50 öre och halm 12 öre pr 20 lispund (Aé: Det är tecknet för lispund, som står i texten)

Tillgången på arbetare för jordbrukets behof har i anseende till de **högre arbetspriser som i Norge erbjudas** och hvilka dit locka en mängd arbetare här från orten, därför varit knapp, hvilket förhållande dock haft till följa en betydlig stegring i arbetspriset.- Det synes också som jordbrukaren heller än underkasta sig de af tjenare allt mer och mer ökade pretentioner på högre löner, dels antaga jordtorpare, dels ock statfolk och sålunda söka göra sig oberoende af befarade växlingar i nämnda hänseende. **Dagswerksprisen** har per? medium under perioden utgjort 1 Rd rmt för karl per dag.

Hemmanens **inskränkta egovidd** utgöra ett allmänt hinder för ladugårdens utvidgande och äfven enligt hvad förut är anmärkt, för åkerjordens vaxelbruk.

Halmen utgör ännu det **hufvudsakligaste foderämnet** och stallfodring förekommer icke. Det förmärkes dock, sedan klöfverodlingen nu blifvit mera allmän, en fordelagtig verkan deraf på boskapsskötseln. Den afsättning på Norige af Kreatur

Sid 7

som en längre tid med fördel egt rum, föranleder dock la(n)dtmannen till utvidgande af sin ladugård. Priset för ladugårdsprodukter har i medeltal varit smör 12, fläsk 6, Talg 10 Rd per 20 lispund, Oxe 100, ko 60 och får 6 Rd pr stycke.

Brännerier har under perioden funnits ett, nemligen å Säteriet Blomsholm tillhörigt J. Nielsen.- Genom bränvinets afyttrande på Göteborg och Strömstad har tillvärkningen icke medfört något menligt inflytande på orten, deremot denna vunnit genom afyttrande af de materialier som för bränneriets bedrivande erfordrats.

Skogarne bestående mest af Furu och Gran och obetydligt af Ek, björk och Ahl äro ytterst vanvårdade, likväl oppfylla de ännu någorlunda behovet, ehuru ett sådant förhållande icke kan vara att länge påräkna.

Som angående de uppgifter den vid förslag till förändratt formulär för Konungens Befallningshafvande för årsberättelser fogade tabell No 4 Skogshushållning, afser några sådana upplysningar icke kunnatvinna, att jag ansett dem ega sådant värde, att de förtjena plats i denna berättelse, får jag, hellre än att göra mig saker till anmärkning öfver vilseledande uppgifter i nämnde afseende, förbigå dessa uppgifter och såsom orsak dertill angifva att, de flesta boställen i fögderiet icke äro uppmätta och att det således, åtminstone för närvarande ligger utom möjlighetens gräns, att ens approximativt uppgifva de förhållanden Tabellen upptager.- Upplysningsvis får jag dock meddela, att några härad eller sockenall-

Sid 8

männingar icke finnas i fögderiet.

För **skogodling** visar allmogen icke särdeles benägenhet, oagadt de premier Hushållningssällskapet för sådan utfäst. Tillgång på **bräntorf** finnes ännu temligen allmän.

Grinder öfver allmänna vägarne har numera försvunnit till betydlig lättnad i Communicationen. Allmogen widblifver den gamla åsigten om **stängsels outhärlighet**, hwadan den nya stängselförordningen hittills vunnit föga eller ingen tillämpning här i orten. I skogstrackterna uppföras stängseln endast af träd och på skoglösa orter af sten.

Jagt idkas föga, men sedan densamma genom utkomna författningar blifvit skyddad, och hvars verkningar redan äro synbara, kan med säkerhet antagas, att jagten framdeles skall tillskynda orten en god biförtjenst.

Biskötseln af föga betydenhet.

Trädgårdsväxter odlas nästan uteslutande endast af jordegande ståndspersoner.

Handaslöjder öfvas endast för eget behov.

Båthyggeriet utgör också en näringsgren. Synnerligast eftersökas de båtar som byggas å Koster.

Fisket är näst efter jordbruket fögderiets betydligaste näringsgren, serdeles af ostron och hummer dernäst sill, makrill, torsk, långa, helgeflundra och gråsej – men det klagas deröfver att fisket allt mer och mer aftager, hvarföre priserna å alla fiskslag i samma mån ökas. Orsaken till ett sådant förhållande torde väl icke så mycket få uppsökas i fiskens aftagande, som icke fast mer i begagnandt af otjenliga fiskredskaper för fångsten deraf.

Kommunikations-anstalter, Sjöfart och handel.

Lands- samt häradsvägarnas tillstånd är i allmänhet oklan-

Sid 9

derligt, och äro synnerligast landsvägarna i godt stånd, med undantag under tjellossningen då några brister derå kunna uppkomma.

Några nya vägar äri icke nu der perioden fulländade eller afsynade, men så väl i Tanum som Qville härad är fråga om åtskilliga bya och sockenvägars upptagande till landsvägar fastställd och början dermed redan gjord.

Antalet färjor äro 2ne vid Svinesund och Hälle för öfverfart till Norige, hvarförutan vid Florö gästgifvaregård Qville skärgård, öfverfarten till åtskilliga ställen besörjes med båtar, alla med behörigen fastställda taxor å färjeafgiften.

Gästgifveriernas antal utgöra 23 st och någon skjutsentrep(r)enad finnes icke.

Hvad **postskjutsen** vidkommer fortfar den, der den utgöres af dertill anslagna hemman, att med afseende å den låga skjutslega vara ett tryckande onus, hvilket oakadt allmogen ej önskar förändradt.

Kronobrefföringen verkställes dels med ordinarie posterna och dels af dertill särskildt anslagne hemman, hvilka sednare derföre af Kommunerna åtnjuta särskild ersättning.

Emellan Göteborg och Strömstad har Ångfartyget Strömstad gjort tvenne resetourer i veckan under sommarmånaderna och likaledes "Halland" året 1865, båda anlöpande Strandplatserna Fjellbacka och Grebbestad.

Några egentliga **Kusthamnar** finnes icke der sjöfarande under storm kunna söka skydd, men ofvannämnde strandplatser anlöpas ofta af vinddrifna fartyg.

Sjöfarten utgör en vigtig näringsgren för Kustboarna och sysselsätter en icke obetydlig folkmängd den tid af året, som yrket kan bedrivas, mäst på Wenern.- Utom riket befragtar Sid 10

fartyg mäst på Danmark och Norge, men äfven på åtskilliga andra Europas handelsplatser.

Handeln å landet består egentligen af spannemål, linfrö, fisk, ved, tegel, plankor och bräder.

Gårdfarihandeln som här bedrives af kringvandrande så kallade Vestgöttar inverkar så mycket mera skadligt som det är mäst den tjenande Klassen som är offer för deras spekulationer.- Genom ett utvidgad Credit system florerar denna handel så mycket mera, hvilket icke blefve förhållandet derest varor skulle contant betalas.

Utskänkning utöfvas å 4 ställen i fögderiet nemligen: Gästgifvaregårdarne Hede, Grebbestad, Rabbalshede och Florö och är serdeles vinstgifvande. *KROGAR*

Kameral förhållanden.

Sedan sist afgifna berättelse har hwarken någon tillökning i hemmanstalet inträffat eller hemman kommit i ödesmål, Hemmansklyfningen fortgår i proportion till folkökningen, utan att några olägenheter deraf förspörjas.

Skiftesverket har inom fögderiet haft synnerlig framgång, men är nu i aftagande och omfattar nästan endast hemmansklyfningar.

Några andra anslag till fromma stiftelser än Hvitfeltska Gymnasii stipendii inrättningen tillhörande 3 hemman finnes icke.

Under perioden har Fru Emeli Carlén donerat, under namn af "**Rutger Smiths donation**", en gåfva hwaraf rätten skall fördelas emellan fattiga fiskare i skärgården och ställd under Domarens i orten förvaltning.

Grundskatterna utgå efter Kronowärde utan förvandling och äro således lindriga jemförelsevis mot de orter hvarest

Sid 11

desamma utgöras efter markegångspris.- Af de onera som svårast tynga jordbruket är rustnings och roteringsbesväret, synnerligast det förstnämnde, som vanligast endast åligger 1 helt mantal, deremot det sednare af 2 a 3 mantal.

Gästgifveriskjutsningen är fördelad på de närmast gästgifvaregårdarna belägna hemman och kan mera endast under swår foderbrist och vid andtiderna blifva betungande, synnerligast sedan skjutslegan blifvit höjd till någorlunda proportion mot besväret.

Kronoskjutsningar påkomma sällan, liksom inqvarteringar.- De sednare endast vid marcher af de inom fögderiet förlagda Kompanier af Kungl. Bohus Läns Regemente samt vid Beväringsmanskapets öfningsmöte i Backamo.

Wäghållningsbesväret har under sednare åren ganska mycket lindrats till följe af den mindre trafiken å allmänna vägarna som ångfarten och jernvägarna åstadkommit.

Politi

För **ordningens och sedlighetens bevakande** äro ordningsmän af Konungens Befallningshafvande tillsatta och Kommunalnämnden handhafver de bestyr Kungl. Maj:ts nådiga förordning den 21 Mars 1862 föreskrifver.

Uti Näsing, Lur och Qville socknar hafva **nya kyrkor** under ifrågavarande fem års period blifvit uppförda och hafver kostnaden för den sednare uppgått till omkring 80,000 Rd Rmt och torde också vara en af de prydligaste landskyrkor i riket.

Folkundervisningen bestrides genom ambulatoriska skollärare, deremot de fasta skolorna icke vunnit förtroende, kanske torde ock kostnaderna för dylika sko-

Sid 12

lors uppförande åstadkommer obenägenhet för desamma.

Sparbank finnes i Strömstad, så väl för staden som för landet, och är ganska mycke anlitad.

Några **socken magasin** finnes icke.

Hälsovården besörjes af en Provincial Läkare vid station i Tanums socken och är särskild prydlig bostad åt honom af Kommunen uppförd.

Fattigförsörjningen utgöres sålunda, att de fattige dels äro fördelade på rotar och dels erhålla spannemål och penningar; ock är detta onus af de mäst tryckande för hemmanen.

aina andré

För rofdjurs utödande vidtagas inga andra medel än varggropar och räfsaxar samt ludring, ty skallgångar hållas icke.- Ett verksamt medel för vinnande af nämde ändamål torde likväl hafva beredts genom de höga skottpenningar som Kungl. Maj:ts Nådiga Jagtstadga den 24 Oktober 1864 tillerkänner för dödade rofdjur.

Norrvikens Kronofogdekontor den 30 Augusti 1866
Axel Wangson ?

SE MER I KRFs DOCUMENT

□ Uppgift om **gästgiverier och skjutsning** i Norrvikens Fögderi (Ett ifyllt formulär med nr 8 btill H) Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelse.)

I detta formulär skall upptagas **antalet gästgiverier** samt utgångna hästar dels till kungs-och kronoskjuts , dels till gästgiveriskjuts.

Antalet gästgiverier i fögderiet uppges vara 7 vid allmän landsväg- se även nedan
15 vid häradsväg
1 vid sjöväg

Kungs och kronoskjuts uppges ha varit	1861	86
	1862	172
	1863	7
	1864	104? <i>Aé: En streck finns över antalet.</i>
	1865	50

Antalet till gästgiveriskjuts uppges vara	1864	240 7
	1865	219 4

”Antalet hästar utgångne till gästgiveri skjuts kan ej uppgifvas i saknad af dagböckerne utom f. 1864 o 1865.”

Aé: Detta tillägg verkar tveksamt för bland handlingarna finns separata uppgifter från varje härad och däri finns uppgifter från både Vette, Bullaren och Kville om antalet gästgiveriskjutsar. Däremot saknas uppgift för Tanum för åren 1861-1863.

Jag skriver av häradernas redovisningar men sätter alla i samma tabell.

Gästgiveriers	antal vid periodens slut	Antal hästar, utgångne		
		År	till kungs-och kronoskjuts	till gästgiveriskjuts
Wette Härad		1861	-	1265
vid allmän landsväg	4	1862	-	1959
” häradsväg	2	1863	123	974
” sockneväg	1	1864	-	841
i städer	-	1865	-	751
(Deraf med skjutsentreprenad (finns ej)				
Tanums Härad				
vid allmän landsväg	2	1861	13	
” häradsväg	4	1862	172	
” sockneväg	0	1863	7	
i städer	0	1864	44	805
(Deraf med skjutsentreprenad)	0	1865	10	730
Bullarens härad				
vid allmän landsväg		1861	-	200
” häradsväg	5	1862	-	195
” sockneväg		1863	-	185
i städer		1864	-	165
(Deraf med skjutsentreprenad ingen)		1865	-	150
Kville härad				
<i>(Aé: De hade inte tillgång till blanketten och har lämnat uppgifter på vanligt papper och med något annorlunda uppställning)</i>				
vid allmän landsväg	1	1861	73	-
		1862	80	
		1863	10	
		1864	60	456
		1865	40	359
” häradsväg	3	1861		
		1862		
		1863		
		1864		140
		1865		204
” sockneväg		1861-1865	-	-

- Ett dokument som uppger ”**utmätte hemmansdelar**”

De uppräknade är

Hogdals socken

3/8 mtl Lilla Hogdahl- Hans Anderson

1/16 do Torgesb.- Niklas Eriksson

1/16 do Stufveröd- Carl Eriksson

Näsiinge Socken

1/16 Mällegården- Anders Hansson

1/8 Wahlbäck- Anders Dahlberg eller August Olsson

Tjernö Socken:

1/9 mtl Daftö- Hans Simonsson

1/12 do do – Andreas Corneliusson

1/32 Elgö Lorents Andersson

Skee Socken

5/24 mtl Övre Högstad, C.B. Mattisson

¼ Sör Buar –Hans Sörenson

¼ Strängen- Carl Anton Andreasson

1/6 Lifveröd- Carl Simonsson

½ Hjeltsgård- Hans Berntsson

1/16 Treije- C. P. Larsson

¼ Herrslätt- Carl Hansson

¼ L:a Baggeröd- Otto Berntsson

¼ Allemarken- Mattis Nilsson

- Förteckningar betr. **fattigvården**

Redogörelser i belopp eller antal för hur många som fått hjälp
uppdelade på äldre och barn och män och kvinnor

- Förteckningar avseende **boskapsskötsel**

Sockenvis redogörelse för antal hästar, tjurar, oxar, kor, Ungnöt,
Får, Getter och Svin och om fodertillgången

- Förteckningar betr. **jordbruket**

Redogörelse för utsäde och skörd uppdelat på vete, råg, korn,
havre, blandsäd, ärtor, bönor, potatis, andra rotfrukter, bohvete,
vicker, lin och hampa samt raps

Aé: Kolumnerna för bohvete och raps var inte ifyllt någonstans.

Strömstads stad

Till
Kongl. Majest.
Höga Befallningshafvande i
Götheborg

Jemte det Magistraten, enligt meddelade föreskrift, härmed i all ödmjukhet aflämnar tabeller, hörande till den femårs berättelse, som skall ingå för tidsperioden 1861- 1865, får Magistraten derjemte i lika ödmjukhet bifoga nedanskrifne uppgifter, angående ställningen och förhållningen här i staden under ofvansagde tidrymd.

Angående stadens folkmängd bifogas tabellen No 1, utvisande, att innevånarnes antal ökats med 105 personer – något anmärkningsvärdt för denna afdelning finnes icke
Sid 2

Uti kommande afdelningen näringarna, så omordas jordbrukets beskaffenhet i Tabellen No 2 och boskapsskötteln i tabellen No 3- begge dessa näringsgrenar äro inom staden af ringa beskaffenhet, i följd af den obetydliga jordrymd, endast två små hemman, som är åt staden upplätne, dock torde afkastningen, på sätt tabellen deröfver utvisar, öfverstiga den man i Länet wanliga; (Aè: Det verkar stå så) en följd af den rika tillgång på gödningsämnen, i förening med den stora omsorg, hvarmed det lilla jordbruket skötes.-

Till staden hörer icke någon skog; bränsle hämtas till en del från en å stadens område befintlig torfmosse, men upköpes till största delen från angränsande skogshemman. – Förbrukningen af stenkol har under sednare åren bra?? allmänt tilltagit.

Jagt å rofdjur äger ej rum å stadens område, der några husdjur icke eller blifvit af rofdjur dödade.

Bergs- och brukshandteringen idkas icke inom staden, med undantag af en tullmjölkvarn, som är anlagd ved den staden genomflytande ström. Fallet är upplåtet till ägare af werket, så länge dessa det widmakthåller, men tillfaller staden i motsatt fall. Den skötes af två å tre personer och har jemn tillgång af mald dels från staden och dels från tillgränsande ort.

Några olyckshändelser vid samma qwarn

Sid 3
hafva ej inträffat.

Husslöjden är icke af den beskaffenhet, att några tillverkningar kunna å fremmande ort afsättas. På härwarande, enskildt person tillhörigh skeppswarf har under sist förflutne fem år endast ett fartyg blifvit nybyggdt, hwaremot flere fartyg undergått förbyggnad? och tillfälliga reparationer.

Bränvinsbränneri finnes ej i staden eller i dess område, men deremot ett Bayerskt Öhlbryggeri med temligen god afsättning. BV

För fjerde afdelningen: Kommunikationsanstalt bifogas tab: No 8 och No 8 b såväl den till denna afdelning hörande tab. No 9 som ock No 7 komma att insändas då höggungstig påfordran derom framdeles hitkommer.

Wägarna till staden, en åt norr och en åt söder, äro i allmänhet goda och utan grunder- Nya väganläggningar å stadens grund eller kringliggande häradhafva ej ägt rum. Staden äger en gästgifvaregård, från hvilken skjuttens utgöres med sex hästar dagligen af intressenterna i det till staden donerade Ett mantal Boyar. De närmast belägna gästgifvaregårdarna äro Kollkind och Eigst på $\frac{3}{4}$, Hogdahl på $1\frac{1}{4}$ och Östby på $1\frac{7}{8}$ mils afstånd från staden. GG

Postskjutt och Kronobrefbäring utgöres icke af staden.

Kustfarten utgöres huvudsakligen med däckade Jagter och båtar af omkring fem ...läkter? dräktighet- Under månaderna Maj – Oktober underhålles.

Sid 4
underhålles communication mellan Götheborg och Staden med ångfartyget Strömstad två gånger i weckan och under badtiden 2 å 3 månader med ett annat ångfartyg, hvilka derjemte en gång i weckan hwardera göra en tur till Fredrickshall.

I staden finnes postkontor samt telegrafstation af andra klassen eller tjenstgörning hela dagen.

Några sjöskador inom stadens område hafva icke förekommit. De man i Tullkammare districtet timade hafva för hwarje år blifvit till Konungens Befallningshafvande inrapporterade.

På en mils afstånd från staden idkas icke någon landthandel och de inom tre mil aflägsne äro af så obetydligt omfång, att de ej inverka menligt på rörelsen här i staden.

Waru utbytet utgöres hufvudsakligast af spannemål, som, hwad hafre angår, till största delen utföres då veete till England sant andra lifsförnödenheter likasom med och byggnadswirke som angränsande allmoge hit för och hwarför stadens innewånare lemna penningar eller köpmanna waror.

Gårdfarihandlandes afsättning med tyger har under sednare åren betydligt minskat, sedan de Handlande sälja sådana waror billigare. Under oktober månad hålles här en marknad, synnerligast för kreaturs handel, derwäl Norrmännen göra betydligare upköp. MARKN

Staden äger ett salutong och två fisktorg. Onsdagar och lördagar äro bestämda till torgdagar, men rörelsen? då är icke särdeles betydligare än de öfrige helgfria dagarne i weckan.-

Sid 5

Wintertiden insändas månadliga uppgifter å torgposter?? till Konungens Befallningshafvande.

Starka drycker utskänkas å gästgifvaregården, å Stadskällaren och å tre krogar, samt under sommartiden å ett utvärds hus, samt utminuteras på sex särskildte ställen inom staden. KROGAR

Tab. No 10 utwisar antalet i staden tillhörige hemman, som äro Boijar af Krono skatte natur och Österöd, som är skattefritt. Dessa hemman äro af Kongl. Majest. till tobaksplantering, hvilken växt likwäl i sednare tiden alldrig har odlats.

I öfrigt har staden för dels bistånd och förkofran icke åtnjutit något understöd af Staten, såwida icke dertill må kunna hänföras det lån å 15000 dr Rmt, som vid 1857 års Riksdag bewiljades till bidrag för förbättring af stadens hamnbryggor, hwarå största delen i kostnaderna warit utgjorda med stadens egna medel under flere föregående år. För trefnad och bequämlighet äro större summor under sednare åren använda på planteringar och planering af promenad och andra allmänna plattser.

Undervisningen inom staden uprätthålles med ett lägre Elementar Läroverk med två klasser, en folkskola och två småskolor för gossar och flickor gemensamt, likasom två å tre privatskolor, hufvudsakligen för flickors undervisning.- Till materiel och lärare aflöning till så folkskolan som de två småbarnsskolorna lämna Staten anwisadt? bidrag, men hwad till skolornas behof derutöfver erfordras sedan inskrifningsafgifterna blifvet använda,

Sid 6

utgifves från Stadens Cassa efter behof och efter förslag af Stads Styrelsen för hwarje år.

Om härwarande Sparbanks verksamhet bifogas särskild tabell. Wid sistlidne års början har Örebro Enskildte Bank här förlagt ett afdelnings Contor, som der fått? kreditiv?? rörelse, emottager penningar på deposition samt upp- och afskrifning, samt verkställer wexling- denna Bankanstalt har redan wisat sig hafva verkat fördelagtigt på ottens penninge rörelse, men kan dess verksamhet, såsom nyss börjad, ej till dess omfång bestämmas.

Stadens fartyg hafva tillföre sedan Norra Bohus Läns Assurance Förening upphörde, måst söka sin säkerhet dels i inländska och dels utländska assurancebolag, men sedan Kongl. Majest. den 4 Maj innewarande år fastställt Reglemente för Götheborgs och Bohus Läns Sjö Assurance Förening, hafva Stadens Skeppsredare för små fartyg, med högst få undantag, deri beredt sig inträde. Lösegendom och warulager finnes till största delen försäkrad i Städernas bolag i Jönköping, men en och annan har såwäl fast som lös egendom försäkrad i Bolaget Scandia i Stockholm

Eldswådor hafva icke timat under redogörelsetiden.

Läkarewården i Staden bestrides numera endast af en Stadsläkare, sedan provincial Läkare Stationen förflyttades härifrån till gården Hoghem i Tanums Socken. Sjukligheten här är ringa och har någon farsot härstädes icke ägt rum sedan 1834; med undantag af några

Sid 7

fall af koppor år 1864 och Cholerafall denna höst.

Staden har två badhus och tre bassiner för kalla bad samt en hälsobrunn. Dessas begagnande Sommartiden har wäl icke ökats, men ej eller i widare måhn minskats och utgöra dessas begagnande en god inkomst för Staden och orten.

Tabellen No 14 utwisar fattigkassans inkomster och utgifter under tidsperioden.

Strömstad den 24 Oktober 1866

På Magistratens wägnar

J, M, Åhlund

FEMÅRSBERÄTTELSE

1866-1870

Norrvikens fögderi

Fler uppgifter i
RESUMÉN

Uppgift till femårsberättelsen för Norrvikens fögderi åren 1865 med 1870

1:o

Fögderiets beskaffenhet och indelning.

Fögderiet, utgörande nordligaste delen af Bohus län, är indeladt uti 4 härader, tingslag och länsmansdistrikter samt 5 pastorater, 12 kyrkosocknar och kommuner, utgör en domsaga. Dess gränser utgöras i wester af Kategatt med betydlig skärgård, synnerligast utför öfre delen eller Tjernö socken, i norr och öster af Idefjorden vidare Enningedalen af Norge, vidare Dalsland vidare Tunge härad af Sunnerviken samt i söder Sotenäs härad. Af sjöar och wattendrag förtjena endast nämnas Bullaresjön, som delar häradet af samma namn i 2ne delar samt Kornsjöarne, hvari delvis gränsen är till Enningedalen och Dalsland samt vidare inom Wette härad Lången, Färingarne och Strömswattnet, hvilket sednare wid Strömstads stad utmynnar i hafvet. Högsta bergsspetsarne äro Björneröd pik i Wette härad samt Ejdebratta i gränsen mellan Tanums och Bullarens härader. En mängd kärr och mossar finnas, men någon betydligare wattenuttagning har under perioden ej företagits, än någon ringa genom enskild företagsamhet skedd sänkning af södra Bullaresjön genom upprepning

Sid 2

af dess utlopp till Norra Bullaresjön.

Jordmånen är mycket skiljaktig, mest lera och lermylla på lerbotten, men äfven sandmylla och i skogstrakterna än svagare såsom sand, fjell och myrjord. Mergel finnes riklig på öarne samt på fastlandet synnerligen inom Qville och en del af Tanums härad.

2:o Invånarne

Folkmängden, hvilken enligt mantals. och skattskrifningslängderna wid 1865 års slut utgjorde 32,914 personer, har såsom af widliggande tabell Litt. H synes, wid 1870 års utgång stigit till 32,991 personer. Den betydliga minskningen från år 1869 till 1870 torde wara att söka uti afföring från mantalslängden af sådana personer, som flera år varit borta.

Klädedräkten hos allmogen upphör allt mer och mer att förete något för orten egendomligt, till densamma begagnas föga hemmagjorda tyger, hvaremot den så till stoff som snitt ådagalägger bemödande att likna det allmänna modet hos ståndspersoner.

Några nämnvärda egendomliga sedwänjor äro ej att omnämna.

Boningshusen äro i allmänhet af timmer under tegel ej sällan efter allmogens smak och wanor prydligt och bequämt inrättade. - Stall- och ladugårdsbyggnaderna äro i allmänhet af timmer, men ehuru mera omsorg än tillföre synes egnas åt kreatursskötseln

Sid 3

föga wälförsedde och med otillräckligt utrymme. Dessa såväl som ladubyggnaderna för grödans herbergerande, hvilka sednare allmännast äro af bräder på resvirke, täckas wanligast med halm. Under sednare åren har så kallade sticktak börjat begagnas och befunnits ändamålsenliga.

Sedan Wette härads skarpskytteförening, hvilken utgjort en del af Strömstads stads derifrån utgått och upplöst sig samt äfven Tanums skarpskytteförening förklarar sig upplöst, finnes icke någon sådan förening inom fögderiet.

3:o Näringar

Angående jordbruket och boskapsskötseln har årligen inom fögderiet insamlats uppgifter till Kongl. Hushållningssällskapet, hvadan dessa ej här torde böra ordas.

Angående dödade rofdjur och af dem fälde husdjur återopas widliggande tabeller. N:ris 5 och 6.

Någon ordnad skogshushållning finnes ej och då i allmänhet hvarken boställs. eller enskildes skogar äro uppmätte, har någon ens någorlunda tillförlitlig uppgift angående dessa icke kunnat erhållas. Årligen uthuggas skogarne betydligt för afsalu utan att, så vidt jag wet, annan återplantering skett, än den af Kongl. Hushållningssällskapet föranstaltade å för dess räk

Sid 4

ning? (Aé: Har inte fått med översta raden på fotografier, men det har knappast stått något väsentligt där)

Fortfarande synes folket i allmänhet widblifva den gamla åsigten om stängsels nödwändighet, så att på mycket få ställen öfverenskommelse skett om stängsels borttagande. Utom skogsbygden ser man dock ingenstädes uppföras nya hägnader af störr och skid utan i mån som dessa blifva odugliga, nöjer man sig med glesare stängsel af så kallad slänge med endast 2 å 3 stockar i höjd på störr för hägnad mot större djur.

Jagt idkas ringa, men tillgången på nyttigt willebråd anses hafva blifvit betydligt ökad under den tid skottpenningar för dödade rofdjur utlemnades; hvaremot sedan detta upphörde, man klagat öfver större härjningar synnerligast af räfven, utan att dock då fråga warit om insamlande af tabellariska uppgifterna, sådant wunnit bekräftelse.

Biskötselns är synnerligen allmän, men har under de torra somrarna 1869 och 1870 visat sig mycket gifvande.

Af handaslöjden förtjena enast omnämnas förfärdigande af åkdon och åkerbruksredskap samt fiskredskap, hvilket dock ej skett i större mängd än för allmogens eget behof.

Kustbefolkningens smärre båtar byggas äfven inom orten och berömmas serdeles de från Koster i Tjernö socken.

Sid 5

Angående fabriks och manufakturverks åberopas widliggande tabeller. Nro 7 och 7 b.

Näst jordbruket är ortens näring fiske det wigtigaste och sysselsätter jemte sjöfarten en ej ringa del af den manliga befolkningen. Insjöfisket är af ringa betydenhet, dock har under femårsperioden stadga blifvit fastställd för fiskens bättre fredande i Bullaresjöarne, der äfven på Kongl. Hushållningssällskapets föranstaltande en lax kläckningsanstalt blifvit inrättad.

Någon brännvins bränning har under perioden ej idkats inom fögderiet.

4:o Kommunikationsanstalter och warubyten

Angående landväga kommunikationerne som afser allmänna farvägarne, gästgifverier och skjutsningen, åberopas widliggande tabeller No 8 a och 8 b.

Frågan om en del byavägar inom Tanums härad upptagande till sockne. och häradswägar har under femårsperioden blifvit af Kongl. Majt slutligen pröfvad, men åtgärden för nödige ansedde vägarne instandsättande först under innevarande år 1871 widtagits.

Genom den af Qville och Bullarens härader till häradswäg upptagne nya väg mellan gästgifvaregårdarne Rabbalshede och Grimmeland har samfördseln dessa härader emellan betydligt underlättats.

Sid 6

Ehuru allmänna vägarne under största delen af året torde kunna sägas wara i ganska godt skick och lättkörda, torde de dock kunna betydligt förbättras genom användande af slagen sten på ställen med mindre fast botten, men uppmaningar härtill hafva ej hörsammats.

Färjplatser med fastställda taxor finnas 2ne, ena wid Svonesnad för öfverfart af sundet med samma namn till Norge och andra från Hälle för öfverfart öfver Idefjärden till Fredrikshald. Enda båtskjutsstationen är å Florön i Qville härads skärgård utan för Fjellbacka.

Hållskjuts finnes icke, utan ombesörjes gästgifveriskjutsningen af dertill anslagne reservskjutslag samt wid periodens slut af entreprenörer wid 5 ställen. Något gästgifveri har under perioden ej tillkommit eller upphört.

Till följd af de täta ångbåtskommunikationerne har gästgifveriskjutsningen föga anlåtats annat än under vintermånaderna och då mest af hemkommande och utfarande sjömän.

Postbefordringen har under femårsperioden verkstälts dels af dertill anslagne hemman dels med gästgifveriskjuts.

Kronobrefbäringen verkställes dels med ordinarie posterna dels ock mot godt-

Sid 7

görelse af breffbäringsskyldige hemmansinnehafvare antingen af dertill indelade hemman eller af entreprenörer.

Ångbåtarne Strömstad samt under åren 1859 och 1870 äfven Eugenia hafva med anlöpande af Fjellbacka och Grebbestad tidtals en och tidtals 2ne gånger i weckan underhållit regulär Kommunikation emellan Göteborg och Strömstad.

Utom de 2ne fyrarne på Koster har under perioden en ny fyr inrättats på holmen Wäderöbod i Tanums härad.

Under perioden har elektrisk telegrafstation blifvit öppnad i Fjellbacka.

Om sjöfartens utsträckning åberopas widliggande tabell No 9 a likasom angående handeln tabellen No 9 b.

Allmänt klagas öfver det intrång ångbåtarne nu än lagligen går till skada för kustfart idkande befolkningen, hvilket jemväl winner erkännande wid de årliga bevillnings öfveringsförrättningarne, der allt förre och färre af kustbefolkningens mindre båtar eller de hwarmed kustfarten egentligen idkas anses kunna beskattas.

Handeln å landet är mest med spanmål, skogsprodukter, kaffe, socker samt det ganska betydliga antal lefvande kreatur samt äfven slagade svin, som årligen till stor fördel från orten afyttras till Norge dels genom Svenskar, som kringående hos allmogen uppköpa krea-

Sid 8

turen dels Norrmän, som för samma ändamål synnerligast wid marknaderna i Strömstad och de under perioden efter serskild pålysning inom fögderiet anordnade så kallade kreatursmöten wid Hede och Ejgsts gästgifvaregårdar.

Äfven andra landtmannaprodukter betinga högre priser i Norge och afsättas derför i betydlig mängd dit från denna ort. Synnerligast handeln med ägg inbringar ej ringa åt den mindre jordbrukaren.

De 2ne sista årens goda skördar hafva betydligt förbättrat allmogens ställning, hvarpå o..faktiga? bevis äro de få konkurser, som under perioden inträffat, samt de få och mest blott små summor angående utsökningsärenden, hvarför underexekutors åtgärd påkallats.

5o Kammeral förhållanden

Under perioden har hvarken något hemman kommit i ödesmål eller tillökning i hemmantalet wunnits.

Hemmansklyfningen kan ej heller sägas hafva tilltagit, dock inträffar ej sällan att torpare frigöra sig från dagverksskyldigheten genom lägenheternas inköpande för alltid eller på wiss tid, utan att likväl köparne till sin säkerhet söker fastställelse å afgälden eller lagfart, om ej lägenheten är af den betydenhet att hypotekslån eller annars inteckning ifrågakommer.

Då det sedan många år tillbaka på-

Sid 9

började laga skiftet i Tanums så kallade Stora Hamnlag, hvarmed under förra året ytterligare påbörjats hinner afslutas, torde laga skiftesförrättningarna kunna sägas, i hwad de i frågakomma inom detta fögderi wara afslutade.

Regleringen af presterskapets löneinkomst hafva under perioden blifvit af Kongl. Maj:t fastställda för Näsinga, Nafverstads och Qville pastorater, hvaremot wederbörande Nämnds förslag för Skee och Tanums pastorater ännu ej wunnit Nådig pröfning.

Af Kongl. och Hvitfeldtska Gymnasiefondens hemman finnas inom fögderiet 3ne och är i öfrigt Rutger Smitska fonden, gifven af Fru Emeli Carlén för räntans användande till understöd åt fattige fiskare i skärgården och ställd under Domarens i orten förvaltning, den enda fromma stiftelse inom fögderiet.

Rustnings- och roteringsbesväret är jemte fattigwården ortens mest tryckande pålaga.

6:o Politi

Folkundervisningen har under perioden om än ringa dock något gått framåt, ity att flere småskolor än förut blifvit inrättade.

Byggnader för fasta skolor hafva under perioden blifvit uppförde inom Näsinga och Lommelanda socken.

Sid 10

Sockenbiblioteker finnas endast inom Nafverstad och Skee socknar.

Sockenmagasiner hafva under perioden blifvit inrättade inom Skee, Tanum, Qville och Bottna socknar, hvarjemte Nafverstads stfcb beslutat sammanskjuta kontanta medel för att användas i samma ändamål, som med soockenmagasinerne afses.

Länslazarettor hafva under perioden blifvit uppbyggde och för begagnande upplåtna i Strömstad för nordliga delen af fögderiet, hvaremot Qville härad hänvisats till nya lazarettet i Uddevalla.

Provincialläkaren för fögderiet är boende i Tanum (af Kongl. Hushållningssällskapet aflönad djurläkare fanns wid periodens början blott en hvaremot nu äro 2ne, en med station i Strömstad för Wette härad, den andre för Tanums, Qville och Bullarens härader med station wid landbruksskolan å Wrem i Quille härad).

Under år 1870 (den 25 Augustii) nedbrann badhuset wid Grebbestad, som under sednaste åren varit mycket besökt. Gamla bolaget är upplöst men nytt under bildande medelst aktier, hvaraf dock ännu ej så många äro tecknade att bolaget konstituerat sig.

Angående enskilda brandstods bolag torde få återopas widliggande tabell Litt 2.

Angående fattigwården återopas widliggande bilaga No 14, upprättat så fullständigt det

Sid 11

varit möjligt erhålla uppgifterna dertill, dock anser jag mig ej böra förtiga, det wederbörande kommunalordförander ej varit i tillfälle meddela så fullständiga upplysningar, att uppgifterne äro fullt riktiga. Kostnaderna för fattigwården äro med all säkerhet högre än tabellen utvisar, dock torde böra nämnas att wid auktioner för fattighjonens bortackordering inträffat, att hjon öfvertagits utan någon godtgörelse alls af kommun, hvilket skulle synas oförklarligt, om man ej kände den oförsynthet, hvarmed kommunernas lagbundne hjälpsamhet tages i anspråk såväl som den understödsgifvandes liknöjdhet att skaffa sig den för landtmannen lika nyttiga som nödvändiga hjälp af mindreåriga barn och ålderstigne personer samt att den hemmansegare, som ej på utackorderingsauktionen tillförsäkras sig så stort antal hjon, som efter hans gårds storlek jemförd med hela kommunen motsvarar hans del af hela socknens helförsörjningshjon – honom af fattigwårdsstyrelsen och efter denna lemnadt bemyndigande tilldelas sådana hjon, som ingen welat öfvertaga till det af styrelsen bestämda maximum för utackordering.

De barn och ålderstigna som kunna göra tjänster motsvarande sitt uppehälle bry sig antingen icke om eller kunna icke erhålla platser. De som kunna begagna sig af deras tjänster

Sid 12

låta å sin sida saken wara till fattigwårdsutackorderingsauktionen och åtaga sig åd de hjälpbehöfvande ofvanberörde barn och äldre, som ofan sagts någon gång utan någon godtgörelse af kommunen.

Förordningens och sedlighetens bevakande äro, utom länsmän med underlydande fjerdingsmän samt kommunalnämnder, af Konungens Befallningshafvande tillsatte ordningsmän. Serskildt har antagits fiskerifogdar och tillsyningsmän för bevakande efterlefnaden af författningarne samt de efter sammanträden nästlidne år gjorde bestämmelser för fiskets idkande i Idefjorden som vidare wid kusten intill Hafstenssund ni Tanums härad.

Wid öfverlemnande af uppgifter om kommunernes inkomster och utgifter anser jag mig serskildt böra nämna att oaktadt upprepade erinringar något fullständigare ej kunnat erhållas, än hvad uppgifterna wisa.

Norrvikens kronofogdekontor den 4 September 1871.

Joh. Ad. Ringius

Strömstads stad

Till
Kongl. Majest.
Häga Befallningshafvande i Göteborg

Jemte det Magistraten, enligt meddelade föreskrift, härmed får i all ödmjukhet aflämnas tabeller, hörande till de femårsberättelser, som skola ingå för tidsperioden 1866 – 1870, får Magistraten derjemte i lika ödmjukhet bifoga nedanskrifne uppgifter, angående ställningar och förhållanden här i staden under sagde tidrymd.

Sid 2

Angående stadens folkmängd bifogas tabellen No 1, utvisande, att innevånarnes antal ökat med 212 personer.- Något annat anmärkningsvärdt med denna afdelning förekommer icke, än att en mängd afsigkommet folk från angränsande socknar i sednare tiden inflyttat till staden; der de mången gång efter några års förlopp komma fattigvården till last.

Widkommande afdelningen näringarne, så äro jordbruket och boskapsskötteln af ringa beskaffenhet; en följd af den obetydliga jordrymd, endast två små hemman, som är åt staden uplåten, dock torde afkastningen wida öfverstiga den inom Länet wanliga – en följd af den rika tillgång på gödningsämnen, som finnes i förening med den större omsorg hvarmed det lilla jordområdet skötes.

Till staden hörer icke någon skog – bränsle hämtas till en del från en å stadens område befintlig torfmosse, men upköpes till största delen från angränsande skogshemman – förbrukningen af stenkol har under sednare åren tilltagit.

Sid 3

Jag å rofdjur äger ej rum å stadens område, så wida icke dertill hänföres mindre roffoglar och hafva icke eller några husdjur blifvit af rofdjur dödade.

Bergs- och brukshandtering idkas icke inom staden med undantag af en tullmjölkvarn, som är anlagd wid den staden genomflytande strömmen – fallet är af Konung Carl XII uplåtit till ägaren af werket, sålänge han detsamma wed makthåller, men återfaller till staden då sådant försummas – denna qvarn skötes af två å tre personer; har i sednare tiden blifvit mycket förbättrad och har genom tillgång på mald från staden och angränsande öar sammt tillräckligt watten med undantag af den torraste årstiden - någon olyckshändelse med samma qvarn har ej inträffat.

Bränvinsbrännerie finnes icke i staden eller i dess område, men deremot ett Bayerskt ölbryggeri med god afsättning.

Husslöjden är icke af den betydenhet, att någon afsättning till fremmande orter ifrågakommer – på härwarande, enskild person tillhöriga, skeppswarf har endast och fartyg blifvit nybyggdt; hvaremot flera derå undergått större och mindre reparationer.

Sid 4

Till afdelningen Kommunikationsanstaltter bifogas tabellerna 8a och 8b, hvarjemte meddelas, att wintertiden uprätthålles kommunikationen emellan staden samt Göteborg och Fredrikshall, så länge hafvet är öppet, med ångfartyget Strömstad, hvilket, jemte ångbåten Eugenia under sommarmånaderna, två gånger i veckan hvardera färdas emellan nämnde ställen.

Wägarne till staden, en åt norr och en åt söder, äro i allmänhet goda och utan grindar. – Nya wäganläggningar å stadens område hafva icke ägt rum

Staden äger en wälförsedd gästgifvaregård med flera rum och god restauration; derifrån skjuttjas dagligen med sex hästar, af intressenterna i det staden donerade hemmanet 1 mtl Boyar till de närmast belägne gästgifvaregårdarne, Kollekind, Eigst $\frac{3}{4}$, Hogdahl $1\frac{1}{4}$ och Östby $1\frac{7}{8}$ mil aflägsse från staden – Postskjuts och kronobrefbäring utgöres icke af staden, hvarest finnes ett post Contor och telegrafstation af andra klassen med tjenstgöring från kl: 7 om morgonen till 9 om aftonen.

Några sjöskador inom stadens område hafva icke förekommit; om dem, som inträffat inom

Sid 5

tullkammaredistrictet har berättelse för hvarje år blifvit till Konungens Befallningshafvande insänd.

På en mils afstånd från staden idkas icke någon landthandel och af de inom tre mil aflägsse äro af så obetydligt omfång, att de icke minska menligt på rörelsen i staden.

Waruutbytet utgöres företrädeswis af spannemål, som huad hafre angår direkte utsändes till England. Lifsförnödenheter i öfrigt samt wed och byggnads wirke tilföres af angränsande allmoge och hvaremot stadens innevånare lämna penningar och köpmannawaror.

Gårdfarihandlandes afsättning med deras waror har på sednare åren betydligt minskat, enär stadens handlande hålla sådana waror till salu billigare. Under Oktober månad hålles här en marknad i två dagar, synnerligast för handel med kreatur, deraf Norrmännen göra betydliga uppköp.

Staden har ett salutorg och två fisktorg – onsdagar och lördagar äro bestämda till torgdagar, men är rörelsen då icke betydligare än de öfrige dagarne i weckan.

Sid 6

Starka drycker utskänkas å gästgifvaregården, en stadskällare och tre krogar samt under sommaren å ett utvärdshus och i Societeten äfwensom å ångbåtarne Eugenia och Strömstad; utminuterung hålles å sex ställen, förutom året 1869 – 1870, då denna rörelse innehades af ett bolag med fyra utminuteringsställen.

Tabellen 10 utvisar antalet af staden tillhörige hemman, som äro Boyar, af Kronoskattenatur och Österöd, som är skattefritt. Dessa hemman äro af framförne Konungen donerade till staden. Österöd till muhlbeta och Boyar till tobaksplantering, hvilken wext likväl i sednare tider alldrig här odlats.

I öfrigt har staden för sitt bestånd och sin förkofran icke åtnjutit något bidrag af staten, såwida icke der till må kunna hänföras det lån å 15000 Rd, som wid 1857 års Riksdag beviljades till bidrag wid förbättring af stadens hamnbryggor; hwarå likväl största delen af kostnaden warit utgjord med stadens egne medel under flera år derförinnan. För trefnad och beqvämlighet äro större summor med? sednare åren använda på planering af promenad plattisar och planteringar.

Sid 7

Undervisningen inom staden uprätthålles med ett lägre elementar läroverk om två klasser, en folkskola och tre småbarnsskolor – liksom med en privatskola för flickor. Till materiel samt lärares och lärarinns aflöning lämnar staten bidrag, men hvad till skolorne? i öfrigt erfordras, bekostas af stadens kassa efter behof.

Om härwarande sparbanks verksamhet bifogas särskild tabell. Örebro Enskilda Bank, som år 1865 här inrättade ett afdelnings Contor fortsätter rörelsen med kreditivlån – upp och afskrifning deposition samt wexling och har denna bankinrättning wisat sig för orten särdeles gagnelig.

Stadens fartyg, som wed 1870 års slut utgjorde 23 st om 803 Nyläster? samt ett ångfartyg om 70 hästkrafter äro till största delen försäkrade i Bohus Läns Sjö assuranceförening. Hus och Åbyggnader äro i allmänhet försäkrade i Städernas Allm. brandstodsbolag och lösegendom samt warulager i bolaget i Jönköping. De stora utgifter, som wållats af de under perioden inträffade eldswådorna hafva föranledt mången, att utgå ur dessa bolag och försäkra nu sin egendom i bolagen Scandia och Svea?, hvilka begge hafva agenturer på stället. Någon eldswåda? (Aé: Jag har inte fått med hela texten vid fotograferingen) af nämnvärd beskaffenhet har ej inträffat under de sistförflutna fem åren, enär

Sid 8

endast ett, en Handtverkare tillhörigt mindre hus år 1867 nedbrunnit.

Läkarewården bestrides numera endast af en stadsläkare, sedan provincial läkarestationen i början af 1860 talet förflyttades till Tanums socken. Stadsläkaren är jemväl Badintendent och läkare wed det härstädes sistlidne år öppnade Läns lazarettet för tjugo sängar. Sjukligheten är dess bättre ringa och har någon egentlig farsot ej inträffat sedan år 1834, dock insjuknade man i staden år 1868 27 personer i nervfeber, deraf 1/3 afledo. Sistledne år dogo flera mindre barn i scharlakansfeber.

Staden har två badhus för warma och två basiner för kalla bad – desse begagnas af ett stort antal främlingar, utom stadens och ortens innevånare samt medföra en betydlig inkomst.

Af wälgörenhets inrättningar finnas här två sådane: den såkallade Crusellska fonden stiftad af directören Crusell, hvars afkastning används till understöd åt fattiga badbesökande och Coalssons?? fond, stiftad 1856 af MedicinalRådet A.G. Coalsson²², deraf räntorna användas till pensionering af badhustrur. Fonderna äro tillkomne genom tillskott af badgäster och förvaltas den förstnämnda af Kyrkorådet och den sednare af en af staden?

Sid 9

utsedd Direktion. Om begge fondernas ställning bifogas härmed tabeller.

Tabellen No 14 utvisar fattigkassans inkomster och utgifter under perioden. Kostnaderna för fattigwården hafva under sednare åren betydligt nedgått, sedan en del af de ständiga underhållstagarne aflidit; dock äro utgifterna ännu för detta lilla samhälle ganska betungande.

Stadens oekonomiska ställning wisar sig af närlagde från drätselkammaren infordrade uppgift; hwaraf synes, att äfwen detta samhälle tyvärr oafbrutet framgår på den olyckeliga skuldsättnings banan; enär utgifterne årligen öfverstiga inkomsterna med tre till och med femtusen Riksdaler. Härå kan också följden blifwit, att då staden, innan sjelfstyrelsen inträdde hade en skuld af 14037 Rd / det bemärkes, att denna skuld tillkommit för förbättring af Hamnen, men icke till betäkande af löpande utgifter / hafva de nuvarande maktinnehafvarne bringat skuldsumman upp till 44,257 Rd 20 .. Rmt

Sid 10

ett resultat af stadsfullmäktiges, verksamhet, som egnas? wara temligen betecknande såväl på deras förmåga, att sköta stadens angelägenheter, som för stadens framtida bestånd.

Strömstad i Maj 1871

På Magistratens wägnar

F.M. Åhlund

FEMÅRSBERÄTTELSE 1871-1875

FLER UPPGIFTER!
RESUMÉN

Norrvikens fögderi

Uppgifter från Norrvikens fögderi till femårsberättelsen för 1871-1875

Fögderiets indelning och allmänna beskaffenhet.

Norrvikens fögderi eller Bohus Läns nordligaste del, begränsadt i vester af Skagerack, i norr af Svinesund, öster af Idefjorden, Dalsland och Sunnervikens fögderi, hvilket sistnämnda jemväl är södra gränsen, innehåller 28,503 tunnland deraf 9271 vatten och 274,231 fastland, öar, holmar och skär, innefattande tillika en domsaga för sig, är fortfarande indeladt till 12 socknar uti 4 härader, hvarför sig innefattande tingslag och länsmansdistrikt, Tanums eller Tanums och Lurs socknar, Qville eller Wville, Svenneby och Bottna sopcknar och Bullarens eller Nafverstads och Moo socknar, äfven särskilde pastorater, hvaremot Wette härad är deladt i 2ne pastorater, Näsinge eller Hogdals, Näsinge och Lommelanda socknar och Skee, omfattande jemte Strömstads stad, socknarne Skee och Tjernö.

De högsta bergen äro Björnerödspik i Skee socken, Dragonkullen i Hogdals och Ejgdebratta i Lurs socken.

Största insjöarne äro Norr och Södra Bullaresjöarne i häradet med samma namn, Strömsvattnet och Färingen i Wette

Sid 2

härad, Nedra Bolsjön i Tanum, Öfra Bolsjön och Långvattnet i Bullarens härad samt Kornsjöarne, Nedre och Mellan. i gränslinien mot Sörbygden och Dalsland samt Norra-, hvarest mötas gränslinierna mellan Dalsland, Bullaren och Norge.

Wettelanda elfven, kommande från Blötvattnet i Bullaren med flere mindre sjöar och tjernar i Wette härad, är i sig obetydlig men fögderiets största vattendrag och utfaller genom Strömsvattnet i hafvet vid Strömstad.

Någon sjösänkning eller större odling har under femårsperioden icke skett.

Jordmånen är vid kusten och allmännast lera och lermylla på lerbotten och af god beskaffenhet, men i inre delen eller skogstrakten af fögderiet äfven sand och myrjord eller fjellera af svagare beskaffenhet. Särdeles vid kusten är rik tillgång på mergel och till och med rena snäcklager, hvaraf dock till jordens förbättrande ringa användes.

Innevånarne som enligt mantals och skattskrifningslängderna

	mankön	qvinkön	Summa
hösten 1875 voro	16,352	17,132	33,484
utgjorde vid mantalsskrifningarne hösten 1870	16,125	16,866	32,991
således en tillökning under åren 1871-1875	227	266	493

Jemför man åter siffrorna angående dem

Sid 3

som äro från mantalspenningar befriade utgöra dessa

	mankön	qvinkön	summa
hösten 1870	8084	9238	17322
och hösten 1875	7664	8771	16,435
således minskning under femårsperioden	420	467	887,

hvilken minskning torde hafva sin orsak ej allena i bättre skördar utan äfven i högre arbetslöner och kanske äfven i bättre ordnade fattigvårdsåtgärder. Detta är åtminstone förhållandet inom Skee socken sedan samma, som förut utgjort en kommun, med 1874 års ingång blifvit delad i 19 så kallade fattigvårdsrotar.

Widkommande folkets bildning och sedlighet saknas anledning till annat yttrande än att den förra fortfarande är i framåtskridande och ökas i samma mån åt folkundervisningen årligen egnas större omsorger och kostnader samt att man torde kunna säga sedligheten, hvad beträffar befolkningen i skärgården vara större och i öfriga delen af fögderiet lika stor som å andra delar i riket. Wisseligen har under femårsperioden ökta födde barn af mödrarne blifvit afdagatagne (7 stycken) ett under särdeles grymma omständigheter, men då tjufnadsbrotten varit högst få och våld mot person likaledes få samt begåna nästan uteslutande af kringvandrande s.k. skojare och öfriga förseelser inskränkt sig till öfverträdelser af författningarne om försäljning af spritdrycker

Sid 4

vin och öl samt den omständigheten att vid domstolarne förekommande tvistemål betydligt minskats, så, äfven om orsaken härtill i någon mån får tillskrifvas de för jordbrukaren goda åren och förhöjda arbetslönerna, tror jag mig dock hafva skal finna folkets moraliska känsla såsom ej ringa grund till det bättre. Om än fylleriförseelser förekomma torde de dock ske mindre sällan i samma mån som tillfällen till rusgifvande dryckernas erhållande under perioden minskats. Särdeles välgörande har visat sig under perioden upphörda lofliga försäljningen i Bullaren der till och med den olofliga försäljningen synes hafva helt och hållet upphört, och åklagarnes nitiska bemödanden för lönkrögarnes nopsande synes mot periodens slut helt och hållet hafva utrotat den så mycket

föregelseväckande olofliga försäljningen å stränderna Fjellbacka i Qville härad och Sannäs i Tanums härad. Wette härad har i detta fall varit lyckligare än fögderiets öfriga delar ty fastän åtal mot bränvinsförfattningarne med den felandes fällande här förekommit, har inom detta härad någon oloflig försäljning af nämnvärd utsträckning, icke förekommit mer än på ett par ställen i nordligaste delen under fisketiden och dessa upphörde ganska snart till följd af anställda åtal.

Sid 5

Af folknöjen finnes intet för orten eget eller anmärkningsvärdt och klädedräkten, hvilken sedan min hitkomst åtminstone icke haft något för orten betecknande, närmar sig allt mer och mer den i städerna vanliga.

Sedan Fjellbacka skarpskytteförening upphört, finnes icke någon sådan inom fögderiet. Såsom vid beväringmönstringarne visat sig har en och annan yngling, genom att vara medlem af ännu existerande föreningen i Strömstad, vunnit befrielse från första årets öfningsmöte, men det torde ej vara vågadt påstå att endast detta mål och icke skarpskytteföreningarnes högre uppehåller ens sagda förening.

Byggnadssättet har under perioden icke undergått någon nämnvärd förändring men stigande välmågan har medgifvit landtmannen att beträffande boningshusen göra dem prydligare och, der nybyggnad skett, rymligare och bättre försedde, likasom beträffande uthusen jordbrukets framåtskridande och genom högre priser å kreatur och ladugårdsprodukter den ökade hågen för ändamålsenligare byggnader visat sig i ej ringa nybyggnader med ändamålsenligare inredning och mera utrymme. De äldre ladugårdsbyggnaderne voro allmännast af Timmer, men minskad skogstillgång och högre priser hafva gjort att dessa byggnader

Sid 6

nu uteslutande uppföras af resvirke och bräder. För kreaturen uppföres byggnaderna ännu af timmer, högst sällan af sten. Halmtak bortläggas mer och mer och ersättas mest af tegel samt under slutet af perioden äfven här och der af spån.

Näringarne

Jordbruket, ortens hufvudnäring, har under perioden otvetydigt varit i framåtgående. El allena de under hela perioden, öfver hufvud bedömdt, goda åren hafva lifvat landtmannens håg för utan äfven satt honom i tillfälle verkställa förbättringar vid jordens skötsel dertill han äfven vinner ledning gnom mer och mer i ämnet spridda skrifter om rön från trakter der joredbruket och dermed sammanhängande näringar rationellt skötas. Ortens landtbruksmöten hafva i sin mån härtill bidragit och visat framåtskridandet särskildt med hänsyn till boskapsskötsel och bättre jordbruksredskaper.

Några betydligare odlingar hafva väl ej skett, men deremot begagnandet af artificiella gödningsämnen tilltagit och mera ren träda samt deraf följande höstsädsådd i rätt tid kommit i allmännare bruk. Täckdikning sker visserligen på högst få ställen fullständigt, men är deremot ej sällsynt för att göra ett och annat sankare jordstycke tjenligare till brukning.

Endast högst få af allmogen hafva fullständigt wexelbruk, itty att visserligen numera

Sid 7

träda allmänt begagnas och derefter samt på den jord som burit potatis (andra rotfrukter odlas ej nämnvärdt) utlägges höstsäd och deri gräsfrö för 2 å 3 åriga vallar, men derpå följande vårsädesskördarne blifva, till följd af trädans ringhet i förhållande till öfriga åkerjorden ofta allt för många der ej genom tillskott af artificiell gödsel fyllnad sker till hvad ladugården lemnar för trädans läggande tillräckligt stor.

Hafren är ortens hufvudsäde och har hvarje af periodens år sålts mycken sådan, hvaremot af öfrig vårsäd, såväl som trinnsäden ~~och~~ och potatis, föga utöfver fögderiets behof producerats. Dernäst är rågen, hvaraf från de större gårdarne något säljes, men den mindre jordbrukaren icke producerar mer än för eget behof, serdeles om under femårsperioden allmogen mera än förut bör jag använda råg till bröd.

Öfver den odlade jordens användning, utsäde, skörd och underhållne kreatur såväl som öfver fodertillgången vidfogas särskilde tabeller.

Linodlingen är ringa och knappt till ortens behof.

De under perioden till ungefär dubbelt mot förut uppdrifne hästpriserna hafva förorsakat att oxar vida mer än förr begagnats vid jordbruksarbetet.

Arbetslönerna hafva under perioden stigit

Sid 8

så mycket som lefnadskostnaden eller med andra ord hvad vid periodens början betaltes för dagsverke på arbetarens kost, har under sednaste 2 åren betalts för dagsverke på arbetsgifvarens kost. Detta angående tillfälliga arbetare. För lagstadde tjenstehjon voro lönerna vid periodens slut ungefär 50 procent högre än vid dess början. Orsaken härtill torde vara att söka i de vuxne arbetarnes allt mer och mer tilltagande utvandring till Norge och de höga arbetslöner som vintrarne 1873-74 samt 1874-75 erhöles i Norges och mellersta Sveriges skogstrakter, dit arbetarne då drogo. En följd häraf har varit brist på dugliga arbetare ithy att de, som i hemorten varit tillgängliga under tid jordbruket bäst behöft dem, flertalet varit ålderstigne eller minderårige.

Genom omordade tillfälle till hög arbetsförtjenst i skogarne, synnerligast för dem som hade att disponera dragare utfärdas från denna ort hästar hvilka betaltes med priser utöfver dubbla dittills varande och då äfven priserna å nötkreatur ej ringa stegrades, har åt boskapsskötseln och till landtmannens stora fördel egnats mera omsorg äfven af den mindre jordbrukaren, hvarpå bevis erhållits vid årlige landbruksmötena och är det en tillfredsställelse finna hurusom flertalet prisbelönade djuren härstamma från de af Hushållningssällskapet utstationerade afvelsdjur af ädlare racer

Sid 9

Något mejeri eller anmärkningsvärd omsorg för mjölkhushållningen kan icke sägas hafva egt rum, oaktadt de år från år stegrade priserna å ladugårdsprodukter. Likasom kreatur och landtmannaprodukter från denna ort fördelaktigt afyttras till Norge, har utförseln af en så liten artikel som ägg åt samma håll lemnat orten ej ringa inkomst.

Åt trädgårdsskötseln egnas fortfarande ringa omsorg.

Genom försäljningar vid landbruksmötena har en del bättre redskaper utkommit till en och annan bland allmogen som kanske icke själf kommit sig före skaffa sådane och derigenom blifvit i tillfälle erfara nyttan deraf.

Wid periodens slut funnos till och med en skördemaskin och en kombinerad slåtter- och skärdemaskin inom fögderiet.

Skogarne hafva till följd af höga priser å virket mycket anlitats serdeles under periodens mellersta år till mycken skada genom afverkning till grufstötar och ingen nämnvärd återplantering har skett. Enda åtgörandet i sistnämnde fall inom fögderiet är Kongl. Hushållningssällskapets plantering å Underslös.

Då undantagande Häradshöfdingebostället Kragenäs icke några skogar äro så uppmätta att uppgifterna till formuläret ...? 4 kunnat erhållas ens i någon mån tillförlitlige och beträffande detta förut fastställda planen uphörde med år 1874 och handlingarne,

Sid 10

för uppgörande af ny plan bortlemnade, icke varit tillgänglige samt boställshafvaren tillkännagifvit sig icke kunna lemna upplysningarne serdeles om afverkningarne hufvudsakligen använts till husbehof och alltid långt understigit hvad äldre planen upptagit, torde det tillåtas mig ytterligare blott nämna att inom fögderiet icke finnes häradsllmanning, sockenallmanning, ekplantering, mulbärsplantering eller flygsandsfält.

Oaktadt den äldre delen af jordbrukarne vidhålla stängselns oumbärlighet och insedda nyttan af barnens ordentliga skolgång förminska tillgången på vallhjon, erfar man dock huru den i nya stängselförordningens grundtanka för hägnadernas borttagande vinner insteg hos de yngre och har tillföljd deraf hägnaderna här och hvar borttagits, der den varit af trä, som i skogstrakterna är allmänast.

Jagten är ej af betydighet

Skottpenningar hafva utbetalts af skattemedel endast för 3ne lodjur, fällde ett 1873 i Lur, ett 1874 i Tanum och ett 1875 i Nafverstad samt af landstingsmedel för år 1875 dödade 207 räfvar.

Under perioden hafva 3ne elgar olofligen döddats, en i Qville härad derför laga ansvar följde, en i Tanums härad derför oaktadt anställt åtal de vållande icke kunde till ansvar fällas samt en i Bullaren derom sådane upp-

Sid 11

lysningar icke erhöles att åtal kunde anställas.

Under perioden gällande förbud mot jagt af elg tillskrifves att flere sådane djur varit synliga på gränsen mot Norge.

Allmogen förfärdigar sjelfva åkdon, åkerbruks- och fisk-redskaper men icke utöfver ortens behof och finnes ej heller någon nämnvärd annan handaslöjd.

Några egentliga fabriker finnas ej mer än Ångsågen på Skogars egor vid Svinesund, Hogdals socken och denna har under perioden ej heller varit i full gång. För året 1875 uppgifves tillverkningsvärdet till blott 15000 Kronor. Måhända böra omnämnas tegelbruken 10 stycken med tillverkningsvärde under samma tid 31,675 kronor.

Handtverksidkare, som med annat biträde än hustru och barn sysselsätta sig, voro under samma år endast 10 män och 1 qvinna jemte hos dem anställde 12 arbetare.

Likasom jordbruket för landtbefolkningen är fisket jemte sjöfarten för kustbefolkningen hufvudnäring.

Under periodens sista år utgjorde fögderiets fartyg utöfver 3 nylästers dräktighet 83 stycken deraf på utrikes fart 66 med lika många skeppare och 171 mans besättning samt hållande i dräktighet 1856,89 Nyläster eller 5830,63 Registertons samt till blott inrikes fart 17 med lika många skeppare och 21 mans besättning, hållande i dräktighet 117 Nyhläster eller 367,35 Registertons.

Något så kalladt storsjöfiske idkas ej från

Sid 12

denna ort, men väl inträffar att en och annan person härifrån med fartyg från annan ort deltagar deri.

Ehuru ständigt klagas deröfver att fiske allt mer och mer aftager, tillskyndar det dock orten ej ringa fördelar genom såväl den betydliga del hvarmed det bidrager till skärgårdsbefolkningens dagliga föda, derutöfver ej ringa för afsalu till höga priser i såväl orten som åt Norge.

Laxfisket i Idefjorden har år 1874 varit mer gifvande än under periodens andra år, men äfven då ej nämnvärdt vid svenska sidan.

Sötvattensfisket är ej af betydighet.

Båtbyggeriet är äfven af skärgårdsbefolkningens näringar, men endast mindre farkoster byggas här och hvad som kan öfverstiga dem för eget behof utgör en obetydlighet mot hvad från orten utbetalas för inköp af större fartyg.

Kommunikationsanstalter och varubyten.

Under perioden har nya vägar tillkommit endast inom Tanums härad der byvägar uppräjt och iordningstälts 0,7 mil såsom häradsväg till underhåll af Tanums och Lurs socknar samt 3,6 mil till sockenvägen för Tanum allt för en gemensamt betingad kostad af 7,500 Kronor.

Färjeinrättningar vid Svinesund i Hogdals socken och Hälle i Lommelanda socken, finnas fortfarande med fastställda taxor för öfverfart till Norge likasom gästgifveriet å Florön (i Qville skärgård) med båtskjuts.

Sid 13

Gästgifverierna å landet äro samma 22 som under förra femårsperioden.

I sammanhang med kronobrefbäringens öfvertagande af Kongl. Postverket hafwa poststationer tillkommit.

"Nälinge" på Nälinge prestgård,

"Skee" på Wettelanda

"Tjernö" om söndagarna på Tjernö vid kyrkan, öfriga dagar på Rundö

"Lur" på Kragenäs

"Qville" vid Qville kyrka och

"Bottna" å Gerlesborg.

Emellan Strömstad och Göteborg har, under den tid hafvet varit isfritt kommunikationen underhållits med 2ne Ångbåtar, under sommarmånaderna 4 och under öfriga tiden 2 gånger i hvarje vecka fram och åter, anlöpande dock endast 2ne gånger i veckan vid upp och negåendet Fjellbacka och Grebbestad hvarförutan tillfälle varit beredt att vid Hafstenssund i Tanum och Florön i Qville få medfölja eller afgå från fartygen. Dessutom hafva fartygen fortsatt norrut ena till Kristiania och andra till Fredrikshald.

Fyrinrättningar finnas inom fögderiet å Koster i Tjernö socken och på Wäderöbod i Tanums socken.

Handlanderna inom fögderiet voro vid periodens slut 65 män och 5 kvinnor med en betjening af 28 män och 1 kvinna, deraf dock handeln för 16 stycken så ringa att deras årliga inkomst ansetts icke utgöra 400 Kronor

Sid 14

hwaremot öfriga 54 blifvit påförda 322 Kronor 16 öre bevillning.

Undantagande hafrehandeln, hvilken dessutom i nordligaste delen af fögderiet eller Wette härad sker genom Strömstad och hvilken under perioden varit ganska stor, inskränka sig handlandernas uppköp till obetydligt annan spannemål, smör och ägg, sistnämnda för återförsäljning till Norge. Handlandernas försäljning består mest i att förse landtmannen med dess behof af specerier, sill och salt samt under sednaste tiden äfven mjöl, synnerligast af råg som allt mer börjar uttränga hafrebrödet. Någon timmerhandel kan ej sägas ega rum utan säljas skogarne från rot till Norrmännen och hemtar orten, särdeles kuststräckan, sitt största behof af bräder från Norge.

Strömstads marknad, den enda i orten, har med periodens sista år upphört.

Undantagandes säden, för landtmannen sjelf största delen af sina produkter till Norge, särdeles från fögderiets nordligaste del, der så äfven är förhållandet med höstsäden.

De goda åren hafva äfven varit särdeles gynnsamma för handlanderna ithy att allmogen i samma mån som den kunnat afsätta mera från sina gårdar fått större behof till dyrbarare lefnadssätt såväl i kläder som föda och tyckes kanske allt för mycket tillfredsställa detta.

Kameralförhållanden.

Hemmansklyfningen fortgår såväl som

Sid 15

afsöndringar, bådadera dock ej till nämnvärd myckenhet.

Hvarken någon tillökning i hemmantalet eller något ödesmål har under perioden inträffat.

Grundskatterna såväl som kronans öfriga utskylder hafva under perioden ordentligt influtit.

Kronoskjuts och inqvartering förekomma uteslutande för bevaringsmanskapet, afdelningar ur Kongl. Bohus Läns Regemente och Bohus lste Båtsmanskompani men äro så ringa att de icke kunna sägas utgöra någon tunga.

I anseende till de beqväma sjökommunikationerna är gästgifveriskjutsningsbesväret ej heller af betydighet och har å endast få ställen entreprenadskjuts kunnat åstadkommas, hvartill orsaken med visshet är den ringa utgående skjuts, som ej ens hemmansegaren ansett motsvara tvånget att ständigt hafva häst hemma, oaktadt den medgifna legan af Kr. 1,60 öre anses vara god betalning.

Under perioden har Kongl. Maj:t, genom resolution den 1 Mars 1871, fastställt lönereglering för presterskapet i Skee, i sammanhang hvarmed till pastoratet hörande Strömstads stad fått egen komminister som lönas med samtliga afgifterna från staden.

Politi.

Till folkundervisningens befrämjande har, jemte mycken omsorg och understöd från

Sid 16

Länets Landsting och Hushållningssällskap, lärarepersonalen ökats och dess lönevilkor förbättrats samt under perioden blifvit uppförde nya skolhus, 1 i Näsinge, 1 i Tanum, 2 i Svenneby, 2 i Nafverstad och 2 i Moo socken samt en skolsal i Lommelanda socken.

Sockenmagasiner finnas i Skee, Tanum, Qville och Bottna hvarjemte genom Konungens Befallningshafvandes resolution den 12 Januari 1871 blifvit fastställt reglemente för en i samma ändamål som socken magasinerna inrättad kommunens understöds-kassa i Nafverstads socken.

Oaktadt de goda åren och deraf lyckliga ekonomiska förhållandena under femårsperioden och den högre ränta eller låneersättning som stadgats, hafva sockenmagasinerna varit anlitade och visat sig välgörande på så sätt att den mindre jordbrukaren åtkommit, tillföljd af felaktigt men allmänt hushållningssätt, hvarje vår på kredit behöflig spannemål billigare än å de förut återkommande nu nästan upphörde spannemålsauktionerne med på konstladt sätt tillskapade öfverdrifvet höga priser.

Tillföljd af Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 10 Juli 1873 har för Wette härad blifvit antagen Distriktsläkare, som den 1 April 1874 inträdde i tjänstgöring.

Fattigförsörjningen, den mest tryckande kommunalbördan, har under perioden med sina gode år ej ringa minskats och

Sid 17

och fullgöres mest genom utdelande af spannemål och penningar samt hjonens inackordering. Hjonens kringförande från gård till gård kan sägas hafva upphört.

För rofdjurs utdödande äro enda åtgärderna jagt och räfsaxar.

I stället för å Grebbestad nedbrunna badhuset har nytt sådant år 1873 blifvit uppfördt för en kostnad af 16,000 kronor.

För apoteket och dess föreständares behof har sedan Wette härad, såsom ofvan antytts, på sätt och vis blifvit franskildt, öfriga provincialläkaredistriktet beslutat uppföra boningshus å jordafsöndring från Tanums prestgård och verkställigheten år 1875 till entreprenör öfverlemnats för 9,500 kronor.

Norrvikens Kronofogdekontor den 27 oktober 1876

Joh. Ad. Ringius

66

LÄKARE

ROVDJUR

Strömstads stad

Till
Kongl. Majest:s
Höga Befallningshafvande
Göteborg

Jemte det Magistraten enligt meddelad föreskrift härmed i all ödmjukhet aflemnar tabeller, som skola ingå för tidsperioden 1871 – 1875, får Magistraten derjemte

Sid 2

i lika ödmjukhet bifoga nedanskrifne uppgifter angående ställningar och förhållanden här i Staden under ofvansagde tidrymd.

Angående Stadens folkmängd bifogas tabellen No 1 utvisande, att innevånarnes antal ökats med 107 personer, således icke en så stor tillväxt, som emellan nästföregående perioder, hvilket härleder sig deraf, att inflyttningen från angränsande socknar af afsigkomne bönder icke på senare tiden varit så stor som under föregående.

Widkommande afdelningen näringarne, så är jordbruket och boskapsskötseln af ringa betydhet; en gifven följd af den mindre jordrymd, endast två små hemman; Boyar och Österöd, hvilka af Konungen vid Stadens tillkomst blifvit donerade, dock torde afkastningen vida öfverstiga den inom länet vanliga – en följd af den rika tillgång på gödningsämnen, som finnas, i förening med den större omsorg, hvarmed det lilla jordområdet brukas.

Till Staden hör icke någon skog; bränsle hemtas till en del från en å Stadens område befintlig torfmosse, hvilken man dock i senare tider visligen upplåtit åt ett bolag, af hvilket Stadens innevånare får köpa så mycket, som bolaget hinner upptaga, men en stor del uppköpes från angränsande skogshemman, hvarjemte stenköl allt mer och mer begagnas, enär priserna på ved falla sig mycket höga.

Jagt å rofdjur eger ej rum inom Stadens område, såvida icke dertill hönföres mindre roffoglar, och hafva icke heller några andra djur än höns blifvit af rofdjur dödade.

Bergs och brukshandtering idkas icke inom Staden,

Sid 3

hvest dock finnes en vattentullmjölqvarn, anlagd i den Staden genomgående elf, fallet är upplåtet af Konung Carl XII till egaren af verket, sålänge han detsamma vidmakthåller, men tillfaller Staden, då sådane försummas; denna qvarn skötes af två å tre personer, förbättras årligen, har jemn tillgång på mald dels från Staden dels från angränsande landsbygd och öar – vattentillgången är god, utom under den torraste tiden på året – någon olyckshändelse vid samma qvarn har ej inträffat.

På Stadens område finnes ett skeppsvarf, der reparationer å Stadens och i hafveri inkomna fartyg verkställas – under perioden har endast ett större fartyg der blifvit nybyggt. Sistlidne år inköptes af enskild man plats till ännu ett varf, detta är dock ännu icke bringadt i ordning.-

Brännvinsbränneri finnes icke inom Staden eller i orten, men deremot ett bayerskt ölbryggeri med god afsättning.

För afdelningen "kommunikationsanstalter" bifogas tabellerne No 8a 8b, hvarjemte meddelas, att den tiden af året, då hafvet är isfritt, uppehålls kommunikationer med Göteborg, Christiania och Fredrikshall med Ångfartygen Albert Ehrensvärd, Eugenia och Strömstad, hvilka två gånger hvarje vecka under sommartiden göra turer mellan sagde platser och Staden.

Wägarne till Staden en åt norr och en åt söder befinnas i hjälpligt skick; södra vägen underhålles af Staden, den norra är indelad på angränsande hemman; grindar finnas icke utom en i hvarje rågång mot angränsande hemman; nya väganläggningar å Stadens område hafva icke egt rum. Staden eger en bättre gästgifvaregård med flera välförsedda rum och god restauration, derifrån skjutsas med sex hästar dagligen, och utgöres denna

Sid 4

skjutsning af innehafvarne af det till Staden donerade hemmanet Boyar, till närmast belägne gästgifvaregårdar: Källekind $\frac{3}{4}$, Eigst $\frac{3}{4}$, Hogdahl $1\frac{1}{4}$ och Östby $1\frac{7}{8}$ mil från Staden. Postskjuts utgöres icke af Staden, som har en postexpedition och en telegrafexpedition af 2dra klassen.

Några sjöskador förekomma icke inom Stadens område, som endast sträcker sig ett kort stycke ut åt hafvet, hvaremot flerfaldige skeppsbrott synnerligast åren 1871, 1872 och 1875 egt rum inom Tullkammardistriktet, derom serskilde berättelser årligen ingått till Konungens Höga Befallningshafvande.

På en mils afstånd från Staden idkas icke någon landthandel, och de inom tre mil aflägsne äro af så ringa omfång, att de ej hafva något märkbart inflytande på rörelsen i Staden, som företrädesvis består uti inköp af hafra, som direkte utskäppas till England, samt försäljning af vanliga köpmansvaror, som försiggår uti

14 öppna bodar; hvarförutan under senare tiden flera judar från Göteborg tagit sig före att under badtiden härstädes utminutera galanterivaror – Stadens och ortens innevånare till föga fromma.

Den här i Staden under Oktober månad hållne marknad, har på Stadsfullmäktiges ansökan blifvit afskaffad, ehuru densamma för innevånarne med undantag af Handlande medförde ganska många fördelar. -

Lifsförmödenheter tillföres af omkringboende allmogen emot ganska höga priser; fiskvaror, som hittills erhållits för godt pris, börja äfven nu att blifva ganska dyra. En hummer kostar nu En krona och ett fjög ostron 3 kronor; dessa såldes för några år tillbaka för tre å fyra kronor samt högst en krona per tjog.

Sid 5

Staden eger ett salutorg och två fisktorg; onsdagar och lördagar äro väl bestämde till torgdagar, men rörelsen är då icke betydligare än under de öfrige dagarne i veckan; under vintertiden insändes månadtligen uppgift å vissa persedlar.

Starka drycker utskänkes å gästgifvaregården, stadzkällaren och tre krogar, hvarförutan under badtiden Juni – September utskänkning är medgifven å Laholmen och i Societetshuset. Utminutering af starka drycker är upplåten åt 6 Handlande.

Till Staden äro af framfarne Konungar donerade två mindre hemman: Österöd, som är skattefritt och skall användas till mulbete, men är hvad inegor och odlingar beträffar, bortarrenderadt af Staden, samt Boyar af kronoskatte natur, af Konungen gifvet till Staden för tobaksplantering, som dock aldrig egt rum under senare tider; hvaremot inegorne innehafvas af enskilde personer under ständig besittningsrätt.

I öfrigt har Staden för sitt bestånd och sin förkofran icke åtnjutit något bidrag af Staten, såvida icke dertill kan hänföras det lån å 16000 Kronor, som vid 1857 års Riksdag beviljades till förbättring af Stadens hamn, bryggor m.m. hvarå största delen af kostnaden utgjorts af Stadens egne medel under flere år dessförinnan; likasom kajarbeten närligen fortsätter allt med Stadens egne medel – och äro under senare åren stora summor använda på anläggningar af promenader och planteringar till trefnad och bekvämlighet för innevånarne och främlingar.

Undervisningen inom Staden uppehålls vid ett lägre elementarläroverk om 2 klasser, en folkskola för

Sid 6

gossar, en för flickor samt fyra småbarnsskolor och två privatskolor för flickor. En ny, stor och ganska kostbar byggnad för folk och småbarnsskolorna är uppförd och snart färdig, som antagligen uppgår till den stora summan af 30.000 Kronor.

Om härvarande sparbanks verksamhet bifogas serskild tabell. Örebro Enskilda Bank slutade dess rörelse den 1 December 1874 och efterträddes af Göteborgs Enskilda Bank, som då öppnade härstädes ett serskildt, sjelfständigt afdelningskontor, som skötes af en verkställande direktör, fyra direktörer, en kamrer och en kassör. Bankens rörelse är ej obetydlig samt för Staden och orten mycket gagnande.

Distriktets fartyg utgjordes vid 1875 års slut af 117 stycken seglande fartyg om 3102,5 nyläster och 1 ångbåt om 70 hästkrafter.

Hus och åbyggnader äro i allmänhet försäkrade i Städernas Allmänna Brandstodsbolag och lösören samt varulager i bolaget i Jönköping. De stora utgifter, som vållats af de under senare tider inträffade eldsvådor i städerna, hafva föranlett många att utgå ur dessa bolag och att försäkra sin egendom i bolagen Svea och Scandia som jemte andra härstädes hafva agenturer. Någon större eldsvåda har ej inträffat under perioden, dock nedbrann den 19 Mars 1871 Kakelugnsmakaren Holmströms alla byggnader och den 1 April 1872 ett bageri med uthus, tillhörande Handlanden W.L. Smith och en mindre derintill belägen manbyggning tillhörig Enkan Axberg. Allt var dock försäkradt.

Läkarevården bestrides af en Stadsläkare, som tillika är Lazarettsläkare och badintendent samt en distrikts-

Sid 7

läkare för Wette härad med station härstädes. Det härstädes 1870 öppnade länslazarettet med 20 sängar har vunnit stort förtroende samt medför mycket gagn både för Staden och orten. Svårare sjukdomar hafva ej inträffat under perioden; dödsfallens antal äro omkring 50 stycken årligen.

Staden har två badhus för varma och tre bassiner för kalla bad. Baden besökes numera årligen af omkring 1000 främlingar och medföra mycken fördel för Stadens innevånare.

Af välgörenhetsinrättningar tillkomna i anledning af baden äro; den Brusellska fonden, som lemnar fria bad och understöd åt fattiga badbesökande, samt Doktor Carlssons pensionsfond för badhustrur. Begge fonderna äro tillkomne genom tillskott af badgästerna, och bifogas tabeller öfver deras ställning sistlidne år.

Tabellen No 14 utvisar fattigkassans inkomster och utgifter under perioden m.m. Angående fattigvården uti samhället; kostnaderna äro ganska dryga för detta lilla samhälle.

Stadens ekonomiska ställning framgår af närlagde från Drätselkammaren infortrade uppgift; skuldbeloppet är ännu stort, dock bör allt med klok hushållning kunna bättras, synnerligast som afläningen till

aina andré

Stadens tjenstemän antagligen är den minsta, som utgifves i någon stad i Sveriges Rike och således icke kräfver större anslag.

Strömstad i Mars 1876
På Magistratens vägnar
F.M. Åhlund

FEMÅRSBERÄTTELSE 1876-1880

RESUMÉ NO BOK.
SE 14 ÅRS RÖSSKRIV.

Norrvikens fögderi

Uppgifter från Norrvikens fögderi till femårsberättelsen för 1876 – 1880.

Om fögderiets indelning och allmänna beskaffenhet är intet annat säga, än hvad i ist angifne femårsberättelse anfördes.

Innevånarne, som 1875 voro:			
Mankön	16,352		
Qvinkön		17,132	
eller tillsammans			33,484

utgjorde 1880:

Mankön	16,160		
Qvinkön		16,195	
eller tillsammans			33,075

således under ifrågavarande period
en minskning af

192 217 409

Jemför man siffrorna beträffande dem, som blifvit från mantalspenningen och derigenom från andra personela? afgifters erläggande befriade, så förekommer för år 1875

Sid 2

Mankön	7664		
Qvinkön		8771	
eller tillsammans			16,435

för år 1880

Mankön	7364		
Qvinkön		8369	
eller tillsammans			15,733

således äfven för en minskning af

300 402 702

hvilka minskningar torde hafva sin orsak beträffande hela folkmängden, deri att de fortfarande till Norge härifrån afgående arbetarne dit medtaga sina betyg, derigenom undgående kraf härifrån från personela utlagor, hvilka utlagor i Norge icke lära ega rum för de mindre bemedlade. Nedslående siffror å dem, som vid mantalsskrifningarna ansetts böra befrias från personela utlegor, torde förorsakats af de under perioden i allmänhet goda skördarne och tillräcklige dagaflöningarne.

Förteckningarne, jemlikt Kongl. Förordningen 1855 och 1865, äfver för gröfre brott dömda personer utvisa:

för barnemord	2
" fosters läggande å lönn	1
" bedräglig konkurs	1

Sid 3

för förfalskning	3
" falsk angivelse	1
" mordbrand jemte stöld med inbrott	1
" stöld med inbrott	4
" " utan do	4
" snatteri	5
" fridsbrott	2
Tillsamman	24

hvaraf dock 9 personer icke tillhöra fögderiet, neml.

för förfalskning dömd	1
" stöld med inbrott	3
" " utan "	2
" snatteri	3
Tills.	9

Öfrige lagförde förseelser hafva mest utgjort öfverträdelse af författningen om vin och maltdryckers försäljning, förseelser, som i mängden af folkets ågon knapt anses som sådana, och för den felande medfört vida större ekonomisk fördel än de jemförelsevis ringa böterna skada. Förseelsen mot brännvins försäljningsförordningen hafva deremot betydligt minskats; och torde man kunna säga att, äfven om fylleriförseelser ej sällan förekom-

Sid 4 (bild finns i 2 ex)

ma å ställen der rusgifvande drycker hållas till försäljning, förbrukning af sådane drycker i hemmen minskats genom minskade tillfällen till deras förskaffande på nära håll.

Något för orten eget eller anmärkningsvärdt folknöje är ej att omtala, och äfven klädedräkten har intet eget, utan närmar sig allt mer och mer den i städerna sedvanliga.

Någon skarpskytteförening finnes icke.

Någon nämnvärd förändring i byggnadssättet är ej att anmärka, ehuru väl vid nybyggnader behovet af rymliga och bättre försedda boningshus likasom jordbrukets framåtskridande äfven härutinnan lemna bevis för stigande välmåga eller åtminstone behof af mera bekvämlighet och utrymme.

Näringarne.

Jordbruket, ortens hufvudnäring, har synnerligast under periodens första år med höga priserna på allt hvad landmannen hade att aflåta och oafbrutet fördelaktiga skördarne, gått framåt, här i vägledt af den mängd i ärendet spridde skrifter från trakter, der jordbruket och dermed samman-

Sid 5

hängande näringar mera rationellt skötas.

Några betydligare odlingar hafva ej skett, men begagnandet af artificiella gödningsämnen tilltagit.

Fullständig täckdikning är ej att omtala, men har deremot skett delvis före torrläggning af de serdeles i fogderiets nordliga och östliga delar af källsprång besvärade förekommande mindre områden.

Fullständigt vaxelbruk kan få af allmogen sägas hafva, mången ej ens rent trädesbruk,, utan gagnas den för höstsäd afsedda jorden till bete under den för trädesberedningen lämpligaste årstid. Vårsädens bortförande och till foderväxter använda alltför ringa delen af åkerjorden, orsakar äfven ringa gödseltillgång för tillräckligt stort träde, att ej jorden genom flere efter hvarandra följande vårsädesskördar, än vederborde, jorden utmagras, innan den åter blir trädad, eller åtminstone ånyo gödslad eller med andra ord: jordbruket kan ej sägas skötas med den tanke på förbättring, som mera omsorg åt ladugården skulle gifva.

Hafren är ortens hufvudsäde och har under hela perioden mycken sådan sålts från

Sid 6 (bild finns i 2 ex)

orten, så ock något korn, hvaremot trindsäd och potatis (öfriga rotfrukter odlas ej nämnvärdt), så ock lin icke odlas utöfver ortens behof. Råg säljes visserligen från de större gårdarne, men mer och mer upphörande? begagnandet af hafre och blandsäd eller något ringa korn till bröd, dertill nu mest rågen användes, gör att jag tror mig hafva fullt skäl påstå, det mera rågmjöl införes än råg från orten säljes och denna sädessort således ej öfverstiger ortens behof.

Vid periodens början höga arbets- och tjenstehjonslöner hafva visserligen under sista åren något nedgått, men näro ännu så höga, att dagarbetarnes ställning borde varit mera förbättrad än den är, om ej begäret efter åtminstone dyrbarare, äfven om ej i sig bättre, kläder och andra lefnadsförmödenheter stigit i minst lika grad, som arbetspenningen.

Något mejeri finnes icke och såsom ofvan antydts, finner man ännu håtskilligt i denna väg att önska med hänsyn till jordbruksnäringens höjande; hvilket allt oaktadt man gerna vill och äfven torde kunna säga, att denna näring är i framåtskri-

Sid 7

dande. Bättre landbruksredskaper skaffas årligen till orten. Då vid periodens början här funnos en skördemaskin samt en kombinerad slätter- och skördemaskin, finnas oberäknadt två landbruksskolan i Vrem varande, om jag så får säga, större och dyrbarare landbruksredskaper, nu en tröskmaskin, som drifves med ånga, en kombinerad slätter och skördemaskin samt fyra slättermaskiner inom fogderiet.

Skogarne äro fortfarande föremål för afverkning, som medtager ej allenast de mogne utan äfven de i växtlighet varande träd, utan att i samma mån återplantering sker. Fägnande är deremot se de genom Kongl. Hushållningssällskapet åstadkomne planteringarne å indragne militiebostället Underslös i Tanums socken och under perioden inköpta Torrimb och Tormoseröd i Lur socken, hvilka exempel visserligen verkat efterföljd, men i mindre och ej serdeles nämnvärdt omfång.

Skogarne äro ej uppmätte, så att till formuläret No 4 icke kunnat vinnas uppgifter, ens närmelsevis, hvadan i detta fall det torde tillå-

Sid 8

tas mig blott nämna, att inom fogderiet icke finnes häradsallmänning, sockenallmänning, teplantering, mullbärsplantering eller flygsandsfält.

Under perioden har Kongl. Maj:t och Kronan inköpt 1/16 mtl Lunden och 289/1416 mtl Fjälla, båda i Moo socken. För utmarkens läggande till kronoparken Kynnefjäll, samt beslut fattats derom, att en del af utmarken till indragne furirsbostället Ramtveten med Grimåsen i samma socken skall införlifvas med sagde kronopark, som i öfrigt och till allra största delen är belägen inom Sunnervikens fogderi.

Sista stängselförordningens grundtanke för egornes fredning vinner allt mer och mer insteg, och har till följd deraf öfver under ifrågavarande period hägnaderne, der de varit af trä, på flera ställen borttagits.

Jagten är af mindre betydelse.

Någon skattpenning för rofdjur, dödad inom fögderiet under perioden, har icke blifvit utbetald af statens medel.

Rovd.

Under perioden lofgifven tid för elgjagt hafva inom fögderiet blifvit fälde fyra.

Sid 9

sådana djur, och tal varit derom, att åtminstone tvenne sådana under förbjuden tid döddats, men icke sådana upplysningar kunnat vinnas, att något åtal kunnat anställas.

Åkdon, åkerbruks- och fiskredskap förfärdiga visserligen allmogen, men icke utöfver ortens behof, och finnes ej heller någon nämnvärd annan husslöjd, om ej omnämnas bör det Hushållningssällskapet bekostat kostnadsfri undervisning i korgflätning, som derefter visserligen något idkats, men ej till afsalu från orten.

Egentliga fabriker finnes ej mer än ångsågen Carlsvik på Skogars egor vid Svinesund i Hogdals socken och har under perioden tillverkningsvärdet angifvits lägst för år 1876 med 7000 kronor samt högst för år 1880 med 38,040 kronor.

Här torde böra omnämnas de i senare åren började stenhuggerierna Hälle i Lommelanda, Boråsgården och Hällesmörk i Näsing samt Björneröd och Kroken i Skee hufvudsakligast för gatsten och hwilkas tillverkning för 1880 uppgifves till 50,000 kubikfot med lika många kronors

Sid 10

värde, men torde snarare öfverstiga än understiga dessa siffror.

Handtverksidkare, som med annat biträde än hustru och barn sysselsätta sig, var under samma år 19 män och 3 kvinnor.

Sjöfarten och fisket.

Likasom jordbruket för landbefolkningen är fiske och sjöfart kustbefolkningens hufvudnäring.

Under periodens sista år utgjorde de fögderiet tillhörande fartyg af mer än 10 tons dräktighet 77 st i verksamhet, samt hållande i dräktighet 4,640,62 tons samt till blott inrikes fart 25 st. med lika många skeppare och 40 mans besättning, hållande i dräktighet 531,05 tons. Under året ej begagnade voro 5 st om 386,94 tons.

Fartyg öfver 3 nyläster hafva inom perioden blifvit i fögderiet bygde 1876 ett och 1877 tre om tillsammans 60,01 tons dräktighet, hvarförutan fiskarne förfärdigat sine mindre farkoster, någon gång till afsalu men hvad derför kan till orten inflyta är ringa mot hvad utbetalas för inköp af större fartyg.

Sid 11

Om saltsjöfisket torde fiskeriintendentens rapporter lemna fullständig upplysning och i hvarje fall fullständigare, än jag kan erhålla.

Laxfisket i Idefjorden har varit ringa gifvande.

Insjöfisket är ej nämnvärdt och idkas endast å några dertill närbelägne hemman, nästan uteslutande för eget behof.

Kommunikationsanstalter och Varubyten

Någon ny väg har under perioden icke blifvit uppröjd, ej heller någon gammal omlagd eller betydligt förbättrad, men i anledning af Dalslandsbanans tillkomst har genom Kongl. Maj:ts Kammarkollegii laga kraftvunna utslag, Vette härad blifvit ålagdt att dels förbättra allmänne vägen från Strömstad till Ejgst 9,8 mil och vidare till en början och å en ringa sträckning häradsvägen samt derefter byvägen till Nösteröd, dels vidare uppbryte ny väg till gränsen å Tyslingmon mot Norge, hvilket land å sin sida beslutat från sistsagda ställe dels upptaga ny väg till Bärby och sedan förbättrande omlägga gamla vägen till Prestebakke jernvägsstation å sagde jernbana, hvilken

Sid 12

hela nya väg skulle komma att utgöra från Strömstad till norska gränsen 70,414 fot samt herifrån till Prestebakke ungefär 8,8 mil. Kostnaden på svensk sida är beräknad till 56,590 kronor.

Beträffande vägen ifrån riksgränsen till Håfve bro 21,496 fot med beräknad kostnad 27,544 kr 35 öre-, der begagnelig byväg möter, har Kongl. Maj:t enligt Nådigt Bref den 25 Juni 1880 anvisat ett statsanslag af 18,360 kr, och är af härads ombud den 20 Novbr 1880 undertecknade kontraktet af Kongl. Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader godkändt den 19 sisl. Februari. E(n)ligt detta kontrakt skall vägen vara fullbordad inom den 1 Sept. 1882, hvarför åtgärderna påbörjats.

Färjeinrättningarne vid Svinesund i Hogdals socken och Hälle i Lommelanda socken finnas fortfarande med faststälde taxor för öfverfarten till Norge likasom gästgifverit å Florön med båtskjuts i Qville skärgård.

Skjutsanstalterna äro fortfarande 22 deraf 6 gästgifverier och öfrige blott skjutsstationer.

Sid 13

Af de vid kronobrefbäringens öfvertagande af Kongl. Postverket inrättade poststationer, såväl som förut varande Näsing, Skee och Tjernö i Vette härad, Lur, Tanum och Grebbestad i Tanums härad, Östad i Bullarens härad samt Fjellbacka och Qville i Qville härad, äro bibehållne, hvaremot stationen Bottna i

Färje
666
22 skjuts.

Gerlesborg i Qville härad under perioden förut flyttades till Sandbäck och sedan blifvit indragen samtidigt hvarmed i den orten inrättats landtbrefbäring, som utgår från Qville poststation.

Emellan Göteborg o Strömstad med utsträckning till Fredrikshald och Kristiania har, under den tid hafvet varit isfritt trafiken upprätthållits med tidtals 2, tidtals 4 ångbåtar, minst 2ne gånger i veckan, men under högsommaren till och med 6 gånger i veckan fram och åter. Under året 1880 års sommar var daglig ångbåtslägenhet från Strömstad till Fredrikshald och åter.

Fyrinrättningarne å Koster i Tjernö och Väderöbod i Tanum finnas fortfarande.

Sid 14

Handlanderna inom fögderiet voro vid periodens slut 73 män och 4 kvinnor med 36 män och 1 kvinna till betjening, handeln för 16 af dessa så ringa att deras årliga inkomst icke ansågs uppgå till 400 kronor, hvaremot öfrige 61 blifvit påförde 394 kr 50 öre bevilling.

Undantagande hafrehandeln, hvilken dessutom i nordligaste delen af fögderiet eller Vette härad, sker genom Strömstad, för Tanums och Bullarens härader genom Grebbestad samt för Qville härad genom Fjellbacka och Gerlesborg och under perioden varit betydande, inskränker sig handlandernes uppköp till obetydligt annan spannemål samt smör och ägg, hvilken sistnämnda sort är serdeles betydande. Någon siffra kan ej med någorlunda säkerhet uppgifvas, alldenstund en stor del deraf forslas landvägen till Norge, dessas? afsättningsort.-

Handlandernes försäljning består mest i att förse landtmannen med specerier, sill, salt och mjöl.-

Någon nämn-

Sid 15

värd timmerhandel kan ej sägas ega rum, enär skogen mest säljes från rot till norrmän, som mest utföra den mindre till gruv?stöttor och den större till förädling inom eget land. En stor del af orten, i all synnerhet kuststräckans, behof af bräder fylles från Norge.

För handel med kreatur hafva möten hållits å Ejgst i Skee och Hede i Tanum, men fördelen af desse möten, synnerligast på förstnämnde ställe, kan ej sägas hafva varit nämnvärd, då orten ständigt genomströvas af kreatursuppköpare, fördelen antagligen ej större än skadan genom tillfälle dessa möten jemna för utprängling af till utseendet goda, men i verkligheten sämre kläder, tyger och öfverflödsartiklar.

Kamerale förhållanden.

Hemmansklyfningen fortgår såväl som afsöndringar, bådadera dock ej till nämnvärd myckenhet. Hvarken någon tillökning i hemman

Sid 16

talet eller något ödesmål har under perioden inträffat.

Grundskatterna såväl som Kronans öfrige utskylder har under perioden ordentligt influtit.

Kronoskjuts och inqvartering förekommer uteslutande för beväringmanskapet, afdelningar ur Bohus Läns Regemente och Bohus 1ste Båtsmanscorpalerne, men äro så ringa, att de icke kunna sägas utgöra någon tunga.

I anseende till de beqväma sjökommunikationerne är gästgifveriskjutsningsbesväret ej heller af betydighet och har å endast få ställen entreprenadskjuts kunnat åstadkommas, hvartill orsaken fortfarande med visshet är den ringa utgående skjuts, som ej ens hemmansegarne ansett motsvara tvånget att ständigt hafva häst hemma, oaktadt den medgifne legan af 1,60 anses vara god betalning.

Politi

Landstingets och Hushållningssällskapets omsorg och frikostighet befräm-

Sid 17

jar fortfarande folkundervisningen, hvartill äfven bidrager ökad lärarepersonal och under perioden höjde löneförmåner. Under perioden hafva ytterligare tillkommit 2ne skolhus i Nafverstad socken och 2ne i Moo.

Sockenmagasinerne i Skee, Tanum, Qville och Bottna socknar, såväl som det under femårsperioden i Näsing socken inrättade, fortfara med sin verksamhet, som äfven nom utlåningsröntan är hög, gagnar mot förut uppdrifne auktionspriserna om våren för den utsädessäd behöfvande, Sockenmagasinerne kunna nästan sägas hafva tillintetgjort prejerierne ithy fall, på samma gång de lemnat inkomst för kommunerne.

Äfven finnes den för Nafverstads socken i samma syfte som sockenmagasin åstadkomne kommunale understöds-kassan, hvilken man likväl är betänkt ombilda till sockenmagasin.-

Fögderiet utgör för sig ett provincialläkaredistrikt, men Vette härad har, på

Sid 18

grund af Kongl. Brefvet den 10 Juli 1873, fortfarande serskild distriktsläkare.

Norrvikens Kronofogdekontor den 15 Oktober 1881

Joh. Ad. Ringius

Strömstads stad

Till
Kongl. Majest.
Höga Befallningshafvande i Göteborg

Jemte det Magistraten, enligt meddelad föreskrift, härmed i all ödmjukhet aflämnar

Tabellen	No 1	angående folkmängden i staden
	2	" allmänna vägar och skjutsning åren 1876-1880
	3	" Hemman och jordlägenheter samt stadsjordar m.m. 1880
	5	" Fromma stiftelser m.m. 1880

Får Magistraten ödmjukligen anhålla, att om någon korrt tid få inkomma med tabellerna angående brand. lif- sjö- och kreatursförsäkrings anstaltter på stället, enär sådana ännu icke kunnat af wederbörande agenter bekommas

Sid 2

Derjemte anmäles, att, på sätt tabellen No 1 utvisar, folkmängden, under perioden endast ökats med 91? personer, således 16 mindre än under tiden 1871 – 1875; en följd af den minskade inflyttningen från kringliggande landsbygd.

Jordbruket och boskapsskötseln är af ringa beskaffenhet; en följd af den mindre jordrymd, endast två små hemman Bojar och Österöd, hvilka af konungen vid Stadens tillkomst donerats – dock äro dessa jordlotter väl skötta och lämna god afkastning.

Till Staden hörer icke någon skog, men väl en torfmosse; dock myttjas nu företrädesvis stenkolk till bränsle.

Jagt å rofdjur förekommer icke – icke eller bergs eller brukshandtering; hvaremot finnes en wattentullmjölquarn, som väl nedbrann sistledne sommar, men som nu ombygges af sten och sålunda kommer i wida förbättrat skick till allmänhetens begagnande.

Enskild person i Staden äger ett skeppsvarf hvarjemte ett sådant finnes på intill gränsande hemman, dessa gagnas dock endast för reparationer.

Sid 3

Bränvinsbränneri finnes ej i Staden eller orten, men deremot ett Bayerskt Öhlbryggeri, som har god afsättning.

Kommunikationen med Göteborg, Christiania och Fredrikshall uppehålls, då is ej hindrar med ångbåtarne Albert Ehrenswärd, Oscar Dickson, Uddevalla och Norra? Wiken; dess utom skjutsas dagligen från staden med sex hästar till Kollkind $\frac{3}{4}$ mil; till Eigst $\frac{3}{4}$ till Hogdahl $1\frac{1}{4}$ och till Östby $1\frac{7}{8}$ mil och äro vägarne i godt stånd samt underhållas åt södra sidan öfver stadens område, af staden, men på Norra sidan af angränsande hemman. Staden har en god gästgifvaregård och dessutom ett stort hotel, som emottager resande; några nya väganläggningar hafva ej ägt rum.

Några sjöskador hafva ej inträffat inom stadens område – om sådane, som ägt rum i närheten insändes årligen uppgift till Konungens Höga Befallningshafvande.

På en mils afstånd idkas icke någon landthandel – den som der fins på längre afstånd är af mindre betydighet.

Tillförseln af matvaror är riklig och erhållas synnerhet fisk för särdeles billigt pris.

Sid 4

Staden har ett salutorg – fiskvaror försäljas vanligen wid hamnen.

Bränvinsförsäljningen innehafves af ett bolag, som har utskänkning på 4 ställen och försäljning på två – dessutom är utskänkning af starka drycker under baddtiden medgifven på Laholmen, gamla stadskattaren och Societeten. Två öhlkrogar äro upplåtna.

Till staden äro af framfarne Konungar donerade två hemman: Österöd, som är skattefritt och skall användas till muhlbete och Boyar, anslaget till tobaksplantering, som dock icke här odlas.

I öfrigt har staden för sin förkofran icke åtnjutet annat än det statsanslag 30000 kronor, som beviljades efter 1876 års eldswåda. Denna liksom eldsolyckan i sistlidne Augusti nedsatte betydligt stadens välmåga – dock uppbyggas fortfarande nya och rätt dyrbara byggnader i de afbrändas ställe och har staden efter verkställda regleringar erhållit ett wida prydligare utseende; synnerligast som mycket arbete och kostnad i sednare tider nedlagts i planteringar och stadens allmänna plattser.

Undervisningen inom staden uppehålls

Sid 5

vid ett lägre elementarläroverk med två? klasser, en folkskola för gossar och en för flickor samt fyra småbarnsskolor – och en privat skola för flickor. En stor och kostbar folkskola är uppförd, men local för

elementarläroverket är ännu ej påbörjad i anseende till tvist om platsen.- Lägenhet för skolan hyres i enskildt hus.

Om sparbankens verksamhet aflämnas särskildta redogörelse.- Penningrörelsen på platsen ombesörjes i öfrigt af ett sjelfständigt afdelnings Contor af Göteborgs Enskilda Bank.

Districtets fartyg woro wid 1880 års slut 128 st seglande om 8153.55 tons samt 648.5 nyläster och 2 ångfartyg om 211.81 Tons samt 45 hästkrafter – Wid sjömanshuset inskrifne sjömän uppgå till 1135 stycken.

Hus och åbyggnader äro i allmänhet försäkrade likasom lösören och warulager i Städernas allmänna bolag samt hos bolagen Swea, Skandia, Nordstjernan och Thule. Mellersta delen af staden nerbrann 1876 och östra delen af Norrsidan i Augusti 1880. Den första skadan är i det närmaste botad och arbetas flitigt med uppbyggandet af norra stadsdelen.

Sid 6

Läkarewården bestrides af en stadsläkare, som tillika är Lazarettsläkare och districtsläkare i Wette.- Under baddtiden finnes särskilte badläkare och intendent.- svårare sjukdomar hafva ej inträffat under perioden – dödsfallens antal äro omkring 50 st årligen.

Slutligen får Magistraten anmäla, att då sednast i dag förfrågningar gjordes hos härwarande agenter för brandförsäkringsbolaget Swea, v. Konsul W. T. Lundgren- Skandia Handlanden I.H. Sylfvander - Städernas bolag för lösören samt bolaget Thule, v. Consul L. Smith och för Städernas bolag för byggnader, bokhandlaren L.A. Larsson / agenten för Nordstjernan C.F. Jonzon dog sistlidna höst och har ej fått någon efterträdare / genmälde dessa, att de ej kunde ifylla blanketterna, emedan räkenskaperna skulle vara insände till deras resp. hufwud Contor.

Det hemställes därför ödmjukligen huruwida icke uppgifterna om brand- lif. och sjöförsäkringsbolagens verksamhet, / någon försäkringsanstalt för kreatur finnes ej / lämpligast kunna aflämnas Sid 7

af de resp. bolagens directioner.

Strömstad den 8 Maj 1881

På Magistratens wägnar

F.M. Åhlund

FEMÅRSBERÄTTELSE 1881-1885

Norrvikens fögderi

Till
Konungens Befallningshavande
öfver Göteborgs och Bohus län

REKONSE SE
HÄRADSSKRIFV.

Tabelluppgifterne, 6 st, till femårsberättelsen 1881 – 1885 varder härvid ödmjukast
öfverlemnade.
Norrvikens Kronofogdekontor den 14 Februari 1887
Joh. Ad. Ringius

Sid 1

Uppgifter från Norrvikens fögderi till femårsberättelsen för 1881 – 1885.

I. Fögderiets indelning och allmänna beskaffenhet har, sedan senaste berättelsen afgafs, icke undergått någon förändring.

!!- Innevånarne voro 1880:

Mankön	16,160		
Qvinkön		16,915	
eller tillsammans			33,075
utgjorde 1885			
Mankön	15,949	16,635	
eller tillsammans			32,584

således under ifrågavarande
perioden en minskning

af 211 280 491

Jemför man siffrorna beträffande de som blifvit från mantalspenningars och derigenom från
andra personela afgifters erläggande befriade, så förekommer för år 1880

Mankön	7,364		
Qvinkön		8,369	
Transport	7,364	8,369	

Sid 2

Transport	7,364	8,369	
eller tillsammans			15,733
för år 1885:			

Mankön	7,143		
Qvinkön		7,791	
eller tillsammans			14,934

således äfven här en

minskning af 221 578 799

Den årligen tilltagande minskningen för befolkningssiffran orsakas af utflyttningar till
främmande land, mest Norge och Amerika, samt vidkommande åren 1882 och 1883 då här i orten, särdeles inom
Bullarens och Qville häradar, mycken dödlighet förorsakande halssjukdomen difteri.

Anledningen till nedgående siffrorna på dem, som vid mantalsskrifningarna ansetts böra befrias
från personela utskylder, torde vara den för arbetande klassen gynsamma omständigheten, att under perioden i
allmänhet bibehållits högre arbetslönerna, oaktadt billigare pris å lifsförnödenheter.

Någon utländing har icke, såvitt fögderiet angår, under perioden blifvit tillerkänd Svensk
Medborgarerätt, men deremot Nikolaus Olsson från Näsing socken i Wette härad framställt underdånig ansökan,
att, som han flera år varit boende och ärnade qvarstanna i Konungariket Danmark, der

Sid 3

han erhållit medborgarerätt, under vilkor att han erhöile befrielse från sine undersåttlige skyldigheter till Sverige
och Norge, hvilken ansökan med order den 27 Mars 1882 varit för yttrande hit remitterad och antagligen vunnit
Nådigt bifall.

SA 47517 2
47.518

Förteckningarne, jemlikt Kongl. Förordningarne 1855 och 1865, öfver för gröfre brott dömda personer utvisa för:

Uppsåtlig misshandel, hvaraf döden följt	1
Misshandel mot fader	1
Fosters läggande å lön	1
Bedräglig konkurs	3
Mened	1
Förfalskning	1
Begagnande af falsk handling	1
Inbrott i afsigt att stjäla	1
Stöld med inbrott	3
Do utan do	5
Do af medel med post, från föraren	1
Snatteri	6
Do och hemfridsbrott	1
Brottslig befattning med stulet gods	1
Misshandel med lifsfarligt vapen	1
Tillsammans	28

hvaraf dömda för:

Misshandel med lifsfarligt vapen	1
Snatteri	4
Transport	5

Sid 4

Transport 5

Stöld med inbrott	2
Do utn do	2
Brottslig befattning med stulet gods	1

Norrman.

Öfrige lagförde förseelser hafva flertalet varit dels för oloflig försäljning af spritdrycker, hvilka dock i allmänhet minskats, för så vidt de kunna vara under benämningen Utskänkning eller Utminuteri, men deremot betydligt tilltagit af beskaffenhet, som benämnes "salning", och detta oakadt denna, särdeles af Landthandlandena bedrifna försäljning både beaktadts och beifratts. Likväl har i sistsagda fall de felande oftast fredat sig, till följd af svårigheten att åstadkomma bevisning, som öfvertygat domstolarne att föreläge icke samköp, utan verkligt tillhandahållande af bränvin för allmänheten – dels och mest för oloflig försäljning af vin och maltdrycker, särdeles vid auktioner.

Något för orten eget eller anmärkningsvärdt folknöje är ej att omtala och äfven klädedräkten har fåga eget, utan närmar sig fortfarande allt mer och mer den i städerna sedvanliga.

Någon skarpskytteförening eller skyttgille finnes icke.

Ej heller är någon förändring i bygg-

Sid 5

nadssättet att anmärka, ehuru väl vid nybyggnader behovet af rymligare och bättre försedda bostäder i någon mån göra sig gällande.

III Näringarne:

Jordbruket, ortens hufvudnäring för den egentliga landtbefolkningen, - likasom fiske och sjöfart för kustboarne och öbefolkningen – har särdeles under periodens senaste tid, såsom känt är, haft ogynnsamt, till följd af vikande priser å landtmannaprodukter, särdeles å spanmål; hvilket oakadt tjenstehjon och dagarbetare fordrat, och, i anseende till mindre god tillgång på arbetare, bibehållits vid nära nog lika höga arbetslöner, som under de goda åren.

Några nämnvärda odlingar hafva ej skett och ej heller fullständig täckdikning, hvartill icke torde kunna räknas att, särdeles i fögderiets norra och östliga delar, af källsprång besvårade egor här och der förses med ett täckt dike.

I fråga om jordens skötsel kan något särdeles framsteg under perioden ej märkas. Ännu finnas på många ställen ej ens ordentligt skött träde, utan användes därför afsedda området under för det bruket lämpligaste årstiden till bete – företeende en profkarta på ortens ogräs – för ringa egovälde

Sid 6

till foderväxter, allra största delen af vårsåden bortföres och till följd af äfven i öfrigt mindre god ladugårdsskötsel är gödseltillgången ringa, tillgängligt driftkapital finnes ej för inköp af artificiella gödningsämnen i nämnvärd utsträckning och följden blir, att innan ännu det ofullständiga trädesbruket

återkommer, jorden är utsugen- Andra rotfrukter än potatis odlas föga och af dessa användes ej heller i regeln något nämnvärdt till ladugården.

Hafren är ortens hufvudsäde och har under hvarje af periodens år ej ringa sådan från orten afyttrats, så ock något, fast ringa kort, hvaremot trindsäd och potatis så ock lin icke odlas utöfver ortens behof. Råg säljes visserligen något från de större gårdarne, men fortfarande har under perioden minskats bruket af hafre eller blandsäd deraf och korn till bröd, så att numera nästan uteslutande användes råg, till följd hvaraf mera råg och särdeles rågmjöl till fögderiet införes, än råg härifrån sändes.

Mejeri finnes endast ett, det under perioden vid Näsing kyrka och af jordegare derikring anlagda, hvilket för de närmast boende varit fördelaktigt. Under perioden väckte frågor om mejeri dels å Säm i Tanums socken, dels vid Wette

Sid 7

landabör i Skee socken hafva, det förra krönts med framgång, så att mejerirörelsen å Säm 1886 börjat, men andra förslaget fallit.

Ehuru Hushållningssällskapet genom dess antagne trädgårdsmästare fortfarande lemnar tillfälle till fullkomligt kostnadsfria upplysningar och biträde till trädgårdars förbättrande och anläggning, har i detta fall framstegen varit små.

Länets Landtbruksskola har under perioden fortfarande varit förlagd å Wrem i Qville socken.

Skogsafverkningen kan sägas under perioden hafva minskats derigenom att fortgående afverkningarne minskat det hvar af finnes att afverka, men icke till följd af mera omsorg för skogarne, hvilka varit fortfarande ganska hårdt anlitade äfven till pitprops. För återplantering hafva emellertid Hushållningssällskapets i detta fall storartade åtgöranden verkat gagnande och de vackra och frodige planteringarne å Torrmoseröd och Torrimb i Lur samt Underslös i Tanum gifvit vackra föredömen och äfven verkat efterföljd, fast i mindre omfång.

Jagten är af mindre betydenhet. Elg har under perioden veterligen icke

Sid 8

skjutits inom fögderiet. Skottpenning för dödadt rofdjur har ej heller af statsmedel utbetalts.

Wisserligen tillverkas af ortens allmoge åkdon, åkerbruks- och fiskeredskaper, men icke utöfver ortens eget behof och någon annan nämnvärd husslöjd förefinnes ej.

Sedan Ångsågen Carlsvik på Skogars egor vid Svinesund i Hogdal under perioden borttagits, finnes inom fögderiet icke någon egentlig fabrik.

Stenhuggerierna å Kroken och Björneröd i Skee, Boråsgården, Westgården, Stora Ytten och Östby i Näsing samt Hälle och Åberg i Lommelanda hafva under hela perioden fortgått, likasom ytterligare tillkommit sådant å Tjerbo i Tjernö socken vid hvilka varit sysselsatte omkring 200 å 250 man dagligen. Hufvudsakligen tillverkas mindre gatsten, men äfven så kallad kant – eller trotoirsten, som största delen skeppats till England och Tyskland. För år 1885 kunde någon siffra ej erhållas, men 1884 meddelades från Tullkammaren i Strömstad att värdet å det skeppade varit 132,517 kronor för den arbetade och 4,500 kronor för den icke arbetade stenen, hvilka siffror med visshet äro snarare för låga än för höga och tillverkningarne stiga år efter år.

Sid 9

Handtverksidkare, som med annat biträde än hustru och barn sysselsätta sig, var under år 1885; 32 män och 1 qvinna, men tillverkningen af så ringa omfång, att endast 12 af dessa påförts bevillning för inkomst och det till så ringa belopp som tillsammans 17 kronor.

Sjöfarten, som jemte fisket är kust- och öbefolkningens hufvudnäring, har under perioden varit år efter annat mindre gifvande. Om fisket torde Tillsyningsmannens dermed uppgifter vara fullständigare än de jag kunnat anskaffa.

Under periodens sista år utgjorde fögderiet tillhörande fartyg af mer än 10 tons dräktighet 65 stycken i verksamhet varande, dels för utrikes fart med lika många skeppare samt 189 man besättning och en sammanlagd dräktighet af 4,347,18 tons, dels för endast inrikes fart blott 6 med lika många skeppare och äfven blott lika många andre sjöfolk – ontalet 95,99. Under året overksamme liggande voro 2ne med 173,85 tons dräktighet. Alla blott segelfartyg.

Fartyg öfver 10 ton hafva blifvit byggde:

1881	0
1882	0
1883	4 om 48,96 ton
1884	11 ” 129,33 ”
1885	4 ” 41,67 ”
tillsammans	18 om 220:96 ton

Sid 10

Härförutan förfärdiga fiskarena sjelfve eller genom grannarne sine farkostar.

Laxfisket i Idefjorden har varit föga gifvande.

Insjöfisket är ej nämnvärdt; idkas endast å några vid sjöarne närmast belägne hemman uteslutande för eget behof.

IV Kommunikationsanstalter och varubyten:

Någon annan ny eller omläggning af gammal allmän väg under perioden är icke omtala, mer än den genom Kongl. Maj:ts och Rikets Kammarkollegii utslag den 20 December 1877 bestämda, i förra femårsberättelsen omnämnda emellan Strömstad genom Skee socken till Norska gränsen vid Tysslingemon (och vidare till Præstebakke jernvägsstation å Fredrikshalds – Sunnanåbanan). Under periodens sista år har hela vägarbetet blifvit afsyndat och godkändt, sträckan från Håfve till Strömstad, sedan Kongl. Majt genom Nådigt bref den 24 Mars 1882 dertill af 1883 års statsmedel och utan återbetalningsskyldighet beviljat 20,190 kronor.

Hela vägsträckan från gränsen till Strömstad utgör 70,414 fot, deraf från Riksgränsen till farbar väg mötte straxt öster om Eigsts skjutsstation, eller 43,464 fot, anläggningen varit så att säga helt och Sid 11

hållet ny, ty den å vissa delar förut befintliga byvägen var allra flesta tider af året med hjuldon nästan ofarbar. Öfriga delen, eller 26,950 fot, har förbättrats eller omlagts å 11,906 fot, hvaremot gamla landsvägen bibehållits oförändrad å öfrige 15,044 fot.

Arbetet för så väl nyanläggningen, som omläggningen och förbättrandet har skett i ett sammanhang och räkenskaperna äro så förde, att kostnaden för hvarje sort icke kunnat erhållas, men enligt erhållen upplysning hafva kostnaderna belupit sig till:

Statsanslaget af 1881 års medel	18,360	
d:to " 1883 " do	20,190	38,550
Wette härads tillskott		27,040
	Summa	65,590 kronor

Hela kostnaden var enligt förslaget antagen till blott 56,590 kronor.

Afståndet från Riksgränsen vid Tysslingemon till Præstebakke jernvägsstation är 29,432 svenska fot och äfven den vägsträckan har under perioden blifvit fullbordad.

Wid vägen ifråga, 3,6 mil, finnes inom Sverige ingen annan skjutsinrättning än den 0,8 mil från Strömstad belägna Eigsts station. Ej heller inom Norge närmare än mer än 0,3 mil bortom Præstebakke. Upprepade försök till sådans åstadkommande vid Håfve eller trakten deromkring, hafva ej kränts med framgång. Sid 12

Ingen ville åtaga sig skjutsningen, hvarken mot maximilega, ej heller, sedan efter Kongl. Maj:ts särskilda tillåtelse försök gjorts om skjutsningens upplåtande mot högre ersättning efter mil än maximilegan. Slutligen erhöles bud mot maximilegan och derutöfver årligt bidrag från Landstinget 120 kronor, men Tinget ville ej ens bevilja denna lilla ersättning, till följd hvaraf vägen icke är för persontrafiken så nyttig, som den kunde vara.

Genom Landshöfdings Embetet den 23 April 1884 gifna och laga kraftvunna utslag är bestämdt, att sockenväg skall uppröddas från Grimmelands skjutsstation i Moo, Bullarens härad, genom och af den socknen till Tanums härads gräns och vidare derifrån af Tanums socken och derigenom till dess vid Båleröd möter häradsvägen, hvilken senare ungefär midtemellan gästgifvaregårdarne Hede och Rabbalshede utmynnar i allmänna landsvägen, men vägbyggnaden var vid periodens slut icke påbörjad.

Utom de i tabellen No 2 omnämnde gästgifvaregårdar finnes i Qville härad, Qville socken å ön Florön en, hvarifrån skjutsningen intill 1882 års slut utgjordes af gästgifvaren såsom sådan och sedan fullgjorts af honom såsom entreprenör. Sid 13

Färginrättningarna vid Svinesund i Hogdals socken och Helle i Lommelanda socken, båda i Wette härad, finnas fortfarande med oförändrade taxor för öfverfarten till Norge.

De vid periodens ingång befintliga poststationer, finnas fortfarande och dertill har ytterligare kommit en å Rabbalshede i Qville socken och härad.

Under perioden har tillkommit och fortfar hela året om dels den s.k. 3dje veckoposten å linien Strömstad – Uddevalla för sommarmånaderna, dels daglig postföring emellan Strömstad och Præstebakke den tid af året straxt här nedan omnämmande dagliga ångbåtsförbindelsen emellan Strömstad och Fredrikshald ej är.

Den 19 December 1884 beslutade Kongl. Majt att, med hänsyn till pågående sillfiske, å hamnplatsen Grebbestad skulle inrättas telegrafstation med anknjtning till allmänna telegrafnätet. Den 23 i samma månad ankommo fältsignalister med befäl för anknjtningens skyndsamma åstadkommande och inom 6 timmar från det trossvagnarne passerat landgången, stod Grebbestad genom fälttelegraf i förbindelse med öfriga riket. Omedelbart derefter uppsattes wanliga stolpar med sina trådar och finnes stationen Grebbestad allt fortfarande, sedan Tanums kommun iklädt sig för dylik förmån Sid 14

vanlige förbindelser.

Telefonstationer hafva inrättats och för allmänt begagnande öppnats 1885 den 28 November å Bovallsstrand i Sotenäs härad med ledning till Fjellbacka telegrafstation i Qville, den 11 December 1885 vid Hafstenssund i Tanum, med ledning till Grebbestads telegrafstation och den 16 December 1885 å ön Rossö i Tjernö socken, med ledning till Strömstad telegrafstation.

Mellan Christiania, Strömstad, Grebbestad, Fjellbacka och vidare kusten utefter till Göteborg har nu liksom under förra perioden trafiken underhållits sommarmånaderna med 3ne och öfriga tider, då is ej hindrat, tidtals med 2ne, tidtals blott 1 Ångbåt; under högsommaren 6 gånger upp och 6 gånger ned samt dessutom under högsommaren hvarje söckendag 2ne gånger dagligen fram och 2ne åter emellan Strömstad och Fredrikshald, hvilka samtliga båtar öfven fört post.

Till äldre större fyrarne å Koster och Wäderöbod har under perioden kommit 10 stycken s.k.

Gasoljefyrar å:

Tjurholmen	i Hogals socken
Likholmen	
Käbblingarne	i Tjernö "
Bissen 2ne	i Lurs "
T/Fenungen	
Snixholmen	i Qville "

Sid 15

Svartskär	
Mågholmen	i Qville socken,
Långholmen	

af hvilka de 8 förstnämnde tändes först 27 Oktober 1884 och öfrige 2ne någon tid dessförinnan.- Samtliga hållas tända årligen 8 månader Augusti till och med April.

Handlandena inom fögderiet voro vid periodens slut 90 män och 9 qvinnor med 35 män och 4 qvinnor till betjening; handeln för 15 af dessa så ringa, att deras, hvar för sig, årliga inkomst icke ansågs uppgå till 500 kronor, hvaremot öfrige 84 blifvit påförde tillsammans 443 kronor bevillning.

Undantagande hafrehandeln, hvilken från nordligaste delarne af fögderiet eller Wette härad sker genom köpmän i Strömstad, från Tanums och Bullarens härader genom Grebbestad, från Qville härad genom Fjellbacka och Gerlesborg och under perioden varit betydande, inskränker sig Handlandenas uppköp till obetydligt annat spanmål samt smör och ägg, hvilken sistnämnda sort fortfarande varit ganska betydlig. Siffror kan ej ens med någorlunda säkerhet uppgifvas, alldenstund stor del deraf forslas landsvägen till Norge. Handlandenas försäljning består mest i att förse landtmännen med nödvändighetsartiklar, specierier,

Sid 16

salt och mjöl samt tyger, färdigsydda kläder och hvarjehanda mer och mindre onyttigt kram.

För handeln med kreatur hafva kungjorda möten fortfarande hållits å Eigst i Skee, Vette härad, och Hede i Tanum, Tanums härad, men fördelen deraf, synnerligast på Eigst, kan ej sägas hafva varit nämnvärd, då orten ständigt genomströfvats af kreaturshandlare, någon gång äfven af Norrmän för uppköp till eget behof.

Genom nådigt bref den 30 December 1881 har Kongl. Majt tillförsäkrat Fjellbacka strand i Qville socken och härad rätt, att såsom en kommun för sig utgöra af stad oberoende köping, dock jemte vanliga villkor för köpingsrättens tillgodonjutande, att tillämnade köpingens å karta lagde område, i den mån det ej tillhör Kongl. Majt och Kronan, blifver "för alltid behörigen afsöndradt från de hemman eller hemmansdelar, hvarunder det lyder". Svårigheten för detta villkors uppfyllande har vållat, att någon köping Fjellbacka ännu icke är till.

V Kameralförhållanden

Hemmansklyfningar och jordafsöndringar ske fortfarande, dock ej till nämnvärd myckenhet.

Något ödesmål eller tillökning i hemmantalet har under perioden ej inträffat,

Sid 17

ej heller någon minskning, om ej som sådan får antecknas dels att det redan 1672 staden Strömstad underlagde Kronohemmanet Österöd, senare Ysteröd kalladt, å hvilket söder om strömmen belägna delen af Strömstad är bygd, dels att det redan efter Kongl. Resolutionen den 20 Oktober 1756 och genom köpebref den 29 i samma månad för Statens medel inköpta och staden Strömstad till understöd gifna skattehemmanet Bojar om 1 mantal med tillhörande lägenheterna Sjöboskogen, Kasen, Tången och Wasshult, å hvilket hemman norr om strömmen belägna delen af Strömstad är bygd – att dessa båda hemman, det är Strömstad med sitt område, fortfarande för sine 2 mantal med ränta och tionde kvarstått i jordeboken för Skee socken, Wette härad till dess Kongl. Kammar Kollegium, enligt skrivelser till Konungens Befallningshafvande den 26 Oktober 1882 vidkommande Ysteröd och den 15 Maj 1884 vidkommande Bojar, förordnat om hemmanens med lägenheterna uteslutande ur jordeboken för Skee och upptagande såsom jemväl i detta hänseende tillhörande endast staden.

Tillföljd af Kongl. Majt:s nådiga bref den 8 December 1882, har indragna mönsterskrifvarebostället 3/11 mantal Berga i Qville

Sid 18

socken och härad blifvit Statsverket fransåldt.

Grundskatterna, så väl som öfrige utskylder till Kronan, hafva under perioden ordentligt influtit, ej mindre än återbetalningarne af det, jemlikt Kongl. brefvet af 17 Oktober 1879, till en del Lurs socknemän utlemnade räntefria undsättningslån i följd af liden skada å skörden genom hagel under förra femårsperioden.

Någon Kungsskjuts har under perioden ej förekommit.

Kronoskjuts och inqvartering förekommer uteslutande för beväringssmanskapets afdelningar ur Kongl. Bohusläns Regemente och Bohus 1sta Båtsmanskompani, men äro så ringa, att de icke kunna sägas utgörande någon tunga. Under senaste åren har inqvartering ej ens förekommit för beväringssmanskapet, hvilket samlats vid och återförts till fögderiets hamnplatser.

I anseende till de bekväma sjökommunikationerna är gästgifveriskjutsningsbesväret ej heller af betydelse, och utgjordes vid periodens slut skjutsningen genom entreprenörer från endast 6 ställen, då så vid periodens början var förhållandet från 12 skjutsanstalter.

VI Politi

Länets folkhögskola flyttades hösten

Sid 19

1884 till Blomsholm i Skee socken, och var der tills den hösten 1886 inflyttade i egen lokal å Grebbestad i Tanums socken. Undervisning lemnades under vintermånaderna åt manliga och under sommarmånaderna åt qvinliga elever.

Under perioden hafva tillkommit 2ne folkskolehus i Qville socken 1 å Branneby och ett å Knaxeröd samt 1 i Moo socken.

Sockenbiblioteker finnas i Skee, Tanum och Nafverstad.

Sockenmagasiner finnas i Skee, Näsing, Tanums, Bottna och Nafverstads socknar.

Fögderiet utgör för sig 1 Provincialläkare-distrikt. Till följd af tillåtelsen i Kongl. Brefvet den 10 Juli 1873 för Wette härad och Strömstads stad antagne Distriktsläkaren, blef 1881 utnämnd till Provincialläkare, hvarigenom uppdraget för honom, att Distriktsläkarebefattningen ifråga utöfva, ansågs upphöra. Han afsade sig emellertid Provincialläkareplatsen, qvarbor i Strömstad, men har afböjt åtgärder till förnyande af legitimation såsom Distriktsläkare, hvilket oaktadt han allt fortfarande mot samma godtgörelse som Distriktsläkaren tillhandagår ortens innevånare.

Norrvikens Kronofogdekontor den 18 Februari 1887.

Joh. Ad. Ringius

Strömstads stad

Till Konungens Befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län !

I anledning af skrifvelsen den 16 sistlidne Januari får Magistraten härmed vördsamt öfverlemnna föreskrifna uppgifter angående folkmängden; allmänna vägar och skjutsning; hemman, lägenheter och stadsjordeegendomar af fidei kommiss natur m.m.; samt angående Fromma Stiftelser m.m. hvarjemte Magistraten, med tillkännagifvande att någon försäkringsanstalt härstädes icke har sin styrelse, får i öfrigt afgifva följande berättelse.

Det jordbruk, som af stadens innevånare idkas, är af ringa omfattning och utöfvas å de till staden donerade hemmanen

Sid 2

Bojar och Österöd, hvilka till största delen öfvergått i enskildas händer. Hvad staden ännu besitter af desse hemman upplåtes hufvudsakligen till mulbete åt de kreatur inom staden, som af enskilde eges.

Någon skog eger staden ej, men under de senare åren har på stadens bekostnad dels en myckenhet plantor utsatts å till skogsodling tjenlig mark och dels har sådan mark besåtts med skogsfrö.

Af fisket har under senaste femårsperiod sill- och makrillfisket varit det mest betydande och ganska lönande. Tillgången på sill har varit obegränsad under den tid af året, fångsten deraf egt rum, men ofta kan det möta hinder få afsättning för densamma, hvilket delvis haft sin grund i bristen på lämpliga kommunikationsmedel.

På stadens bekostnad är uppfördt ett nytt och tidsenligt läroverkshus för elementarskolan för gossar. Lärosalarne äro ljusa, varma och höga samt försedda med lämplig och i godt stånd varande materiel. Äfven gymnastiksalen med dess apparelj? är i bästa skick

Af öfriga på stadens bekostnad verkställda arbeten äro att räkna de dyrbara kajanläggningar, som företrädesvis uppförts på ömse sidor om den genom staden flytande Strömsån, äfvensom de broar,

Sid 3

som äro anlagde öfver nämnda å.

Wid ett vattenfall, som denna å inom staden bildar har af enskild person uppförts en större tullmjölqvarn af tegel, som drifves medelst två turbiner, eger ändamålsenliga och fina siktar och sju par stenar. Ganska betydande quantiter (Aé: Det står så) säd förmalas här och lemnar såväl staden som kringliggande landsbygd mald till qvarnen, hvilken dock drifves företrädesvis för egarens egen räkning för tillverkning af mjöl till försäljning.

Af industriella inrättningar finnas i öfrigt ett ölbryggeri med god afsättning af sin tillverkning samt ett tobaksspinneri jemte flera garfverier och färgerier, hvilkas verksamhet dock är jemförelsevis obetydlig. Derjemte finnas två skeppsvarf, tillhörande enskilda personer men under de senare åren hafva endast mindre reparationsarbeten af farkoster derstädes egt rum.

Till Prästebakke station på Fredrikshalds – Sunnanå banan är från staden anlagd en bred och jemn? väg till stort gagn för samfärdseln och har staden tagit del i anläggningskostnaden efter sex hela mantal. Någon indelning med afseende å underhållet har ännu ej egt rum.

Kommunikationerna sjövägen mellan staden samt städerna Göteborg, Christiania och Fredrikshald uppehållas, då ishinder ej möter, af ångfartygen "Oskar

Sid 4

Dickson", "Albert Ehrensvärd", "Uddevalla" och "Olava", den senare dock gående blott till Fredrikshald.

Staden eger en med flera rum och god restauration försedd gästgifvaregård, hvarest skall tillhandahållas 8 hästar för skjuts till gästgifvaregårdarne Östby, Eigst, Hogdal och Källekind.

Helsotillståndet har under femårsperioden varit i allmänhet godt. Dock har sjukdomen "difteri" under ett af åren antagit epidemisk karaktär och förorsakat stor dödlighet bland yngre personer.

Staden eger numera en utom staden belägen begravningsplats på synnerligen gynnsam grund och af vidsträckt omfång.

Åt planteringar egnar staden den omsorg, som stadens begränsade tillgångar medgifva, och anslås i sådant afseende årligen omkring 800 kronor.

Undervisningen upprätthålles vid ett treklassigt elementarläroverk för gossar, en folkskola på tre afdelningar och tre småbarnsskolor. Vid elementarläroverket har elevantalet i betydlig mån ökats. – Dessutom meddelas undervisning i en navigationsskola, till hvilken staden i hyresmedel anslår 800 kronor årligen.

Nya ordningsföreskrifter för polisärendet hafva blifvit af Konungens Befallningshafvande faststälde.

Stadens handel synes under ifrågavarande period icke obetydligt hafva ökats, hvaremot skeppsfarten lemnat allt sämre inkomst, hvilket föranledt ett anmärkningsvärdt prisfall på fartyg och fartygslotter.

Strömstad i Augusti 1886

På Magistratens vägnar.

K H Bergendahl

Strömstads stad- brev nr 2

Till Konungens Befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län !

I anledning af skrifvelsen den 28 sistlidne Februari får Magistraten härmed återställa vidfogade uppgift enligt formulär No 3 till Konungens Befallningshafvandes femårsberättelser, försedd med anteckning i det afseende, nämnda skrifvelse omförmäler.

Tillika får Magistraten, för komplettering af sina förut ingifna berättelse anmärka följande:

Handelsflottan: bestod vid 1885 års slut af 16 segelfartyg om tillsammans 2.517 61/100 Tons.

Den minskning i antalet segelfartyg, som under femårsperioden egt rum, torde uteslutande böra tillskrifvas det tryckta läge, hvori sjöfarten under tiden råkat.

Sid 2

Sjömanshuset: Vid sjömanshuset voro vid 1885 års slut inskrifne 1.493 sjömän.

Handlande: Handel idkades vid samma års slut af 30 personer, deraf 26 män och 4 kvinnor, hvilka använda till biträde i rörelsen 30 personer.

Handtverkare och andra yrkesidkare: Deras antal uppgick 1885 till 78 män och 5 kvinnor, och voro hos dem sysselsatte 69 personer såsom biträden.

Brännvinshandeln: Minuthandeln med och utskänkningen af brännvin och andra spirituösa dröcker har, med det undantag här nedan sägs, varit uteslutande öfverlåtet på ett bolag, som under år 1885 idkade försäljning till afhemtning af sådane drycker å två ställen och utskänkning å fyra ställen. BV

Under tiden från och med den 1 Juni till och med den 15. September nämnda år idkades utskänkning af spirituösa drycker till badgästers betjening å ytterligare tre ställen.

Ölhandeln: Rätt till utskänkning af maltdrycker innehades under nyssnämnda år af två personer, hvarför utan vid årets slut rättighet beviljades fyra personer, att vid måltider tillhandahålla spisande gäster vin och maltdrycker.

Postkontor: finnes i staden och är för allmänheten tillgängligt under 6 timmar af dagen sökendagar och 3 timmar af dagen sön och helgdagar. Under år 1885 ankom och afgick post dagligen.

Telegrafstationen: Uppgift å antalet afsända och ankomna telegram är Magistraten för närvarande icke i tillfälle lemna.

Penningarörelsen: besörjes genom ett afdelningskontor af Göteborgs Enskilda Bank.

Badinrättningen: Genom densamma beredes stadens innevånare icke obetydlig fördel. Freqvensen vid badorten utvisar under femårsperioden icke någon anmärkningsvärd skilnad mot hvad förhållandet varit under tiden derförut. Dess bygnader äro till antalet lika många.

Stadens inkomster och utgifter: En tabell utvisande dessa under hvar och ett af ifrågavarande år bifogas.

Fattigvårdens utgifter belöpte sig år 1881 till 8.272 kr. 10 öre och år 1885 till 7.175 kr 74 öre och utvisar ofvannämnda tabell, huru mycket utgått ur stadens kassa till bestridande af dessa utgifter

Stadens skuld vid 1885 års slut utgjorde 66.611 kronor 36 öre

Strömstad den 2 Mars 1887.

På Magistratens vägnar

K H Bergendahl

FEMÅRSBERÄTTELSE 1886-1890

Norrvikens fögderi

Till

Konungens Befallningshafvande öfver Göteborgs och Bohus län.

Härjemte får jag vördsamt öfversända genom skrifvelse den 28 sistlidne februari infordrad berättelse för åren 1886 – 1890.

Åkerbruket, jemte boskapsskötseln, den ena af ortens båda hufvudnäringar, har under perioden icke un-

Sid 2

dergått nämnvärd förändring, dock skötes jorden kanske högst bättre i det att artificiella gödningsämnen till följd af det rikliga sillfisket mera användas och större ytor än förr utläggas till foderväxter. Råg skördas icke tillräckligt för behofvet utan köpes icke obetydligt från andra orter, deribland Norge.

Hafre har odlats till öfverskott, men har under perioden betingat låga priser, hvilka dock något stigit under senare delen af perioden. Behållningen har dock ej blifvit större, emedan säden varit lätt.

Till följd af brist på arbetsfolk hafva numera de mindre jordegarne börjat använda moderna åkerbruksredskap såsom hösträfsor, slåttermaskiner med mera.

Boskapsskötseln har förbättrats genom uppblandningar af ädlare racer och genom minskning i antalet djur samt ökning af fodermängden. På Norge drifves en betydande kreaturshandel.

Uti fögderiet finnas numera 7 mejerier, nemligen Bottna, Qville, Långevalls, Tanums, Lurs, Skee och Näsing, hvilkas verksamhet till stor del medverkat till den förbättrade boskapsskötseln.

Ännu återstår dock mycket i den vägen att önska, i synnerhet hvad beträffar ladugårdarnas inredning.

Skogshushållning. Skogarne, af ganska stor utsträckning i Bullarens härad, men i öfrigt icke stora, vårdas mycket bättre än förr. Svedjning har nä-

Sid 3

stan upphört, odling af skog förekommer på ett och annat ställe; Vid försäljning, som nästan alltid sker till norrmän, iakttages numera större försigtighet än fordom. Under senare delen af perioden har uppförts en ångsåg vid Wettelanda i Skee socken, hufvudsakligen för tillverkning af staf till silltunnor.

Skogssådd omfattas med mycket intresse och på flera ställen inom fögderiet hafva bildats planteringsföreningar hvilka äfven arbeta för skolbarnens inlärande deri.

Jagt och fiske. Jag på hare och orre, der på stor tillgång finnes, är icke obetydlig, afsättningen sker mest till Norge.

Hvad fisket beträffar, hänvisas till fiskeriintendentens berättelse.

I fögderiet har under år 1890 bildats en fiskeriförening, hvars ändamål är att verka för fiskeriernas samt Norrvikens skärgårds förkofran genom sakkunnigt utredande af alla i samband med fiskeridrifvens och skärgårdens utveckling stående frågor, genom spridande af kunskap om fiskerinäringen och underlättande af densamma, särskildt i fråga om beredande af tillfälle till fördelaktig afsättning af produkten, samt genom vidtagande af åtgärder för bildande af en försäkringsanstalt för fiskebåtar och redskap och verka för försäkring af annat slag, såsom lifförsäkring med mera.

Alltmera har behofvet af en ordningsstadga

Sid 4

för vad- och garnfisket gjort sig gällande.

Skarpsillfisket har gått tillbaka och saltarne få nu nästan all sin råvara från Norge. Man har numera börjat använda storsillen för inläggning till delikatesser, såsom matjessill, gaffelbitar med mera.

Husslöjden obetydlig. Väfnader till husbehof tillverkas allt mindre och fabriksvara användes mera än förr.

Träkärl, korgar och dylikt tillverkas och afsätts hufvudsakligen å slättbygden och i skärgården.

Fabriker. Under sista året af perioden har handlanden Edv. Nilsson i Grebbestad uppfört en olje- och guanofabrik å Krossekärr i Tanums socken, men den var icke i verksamhet före periodens slut.

Kommunikationer. Under perioden har den i tjugo år hvilande, för orten vigtiga frågan om omläggning af allmänna vägarne inom Bullarens härad varit föremål för allmän behandling i det att staten bekostat ny undersökning, som resulterat bland annat i ett kostnadsförslag å cirka 125,000 kronor, hvaraf en tredjedel skulle fallit på häradets väghållningsskyldige, hvilka dock inför Häradsrätten funno denna utgift för betungande, hvarföre omläggningen af Rätten afstyrktes och af Länsstyrelsen afslogs.

Uppå anslag af landstinget har undersökning verkstälts för kanalisering af Bullaresjöarne, ett företag, som dock icke med hopp om framgång torde kunna utföras förr än jernväg i en eller annan riktning inlägges genom häradet. Tele-

Sid 5

fon från Grebbestad till Östad med station i Hede anlades 1890 på bekostnad af landsting, kommuner och enskilda. Poststationer finnas till ett antal af 12 och telegrafstationernas antal är 2, nemligen i Fjellbacka och Grebbestad.

Under år 1890 har uppförts en ny ledfyr i Svängen och varit under arbete en fyr å Ursholmen utanför Koster, som skall aflösa den i Norr Koster belägna.

Den ekonomiska ställningen kan i allmänhet anses god och något bättre än förr, hvilket bland annat visar sig deruti, att befolkningen består sig med bättre bostäder, föda och kläder, att lagsökningar för gäld äro sällsynta och att fastigheterna icke belastas med nya inteckningar till nämnvärda belopp. En betydlig del af den manliga befolkningen vistas sommartiden på arbetsförtjenst i Norge, hvarifrån hvarje person i behållning vanligen hemför 150 à 200 kronor. Att vid jämförelsevis så lyckliga ekonomiska omständigheter ändock under femårsperioden en betydlig utvandring till Amerika egt rum, har sina orsaker, icke i ~~kr~~rist på utkomst hemma eller, såsom en del tidningar påstå, i religiöst och politiskt förtryck, utan af förvärfsbegär och den attraktiva, som släktingar och bekanta, hvilka ofta hemsända fribiljetter, utöfva hvarjemte många exempel gifvas att fattiga unga män efter 2 à 3 år hemvända med i Amerika förvärfvade medel, hvarför fastigheter inköpas. En och annan emigrerar ock för und-

Sid 6

gående af värnpligten.

Af sparbankernas verksamhet synes att sparsamheten är i tilltagande och det möta rätt ofta svårigheter att få medlen utlånade.

Allmän ordning, sedlighet, upplysning.

Ordningen är i allmänhet god, gröfre brott äro sällsynta, flera år förflyta utan att någon af ortens folk är häktad. Sedligheten och hyfsningen bättre, hvartill orsaken till största delen kan sökas i den förbättrade folkskoleundervisningen och spridningen af pressensalster.

Grebbestad, som utgör en del af Tanums socken med en befolkning af 828 personer, men jemte omliggande hemman bildar en kapellförsamling, har under perioden gått raskt framåt, hufvudsakligen genom sillfiskebedriften. Der finnes en ganska betydande fabrik för inläggning af ansjovis och sill i olika former. Vid badinrättningen, som nog skulle komma att gå med bättre resultat, om Grebbestad blefve egen kommun och finge ordna sitt helsovårds- och brandväsen med mera, har serverats 2957 bad under 1886, 2865 under 1887, 2974 under 1888, 3163 under 1889 och 2890 under 1890. Det oaktadt har den gått med förlust.

Verksamheten vid post- och telegrafstationerna framgår af bilagda uppgifter.

Fjellbacka har icke gått framåt under perioden.

Verksamheten vid post- och telegrafstationerna framgår af bilagda uppgifter.

Sid 7

Hamburgsund har under sista två åren af perioden gått raskt framåt. Vederbörande derstädes hafva för mig framhållit nödvändigheten af att upprepna norra delen af sundet emellan Hamburgön och fastlandet, hvarigenom skulle kunna åstadkommas en bekväm ångbåtstrafikled för den välmående södra delen af Qville härad.

Norrvikens fögderis Kronofogdekontor den 19 November 1891.

Sven? Ljunggren

I KRT:s OOR. FINNS BLA VERTES REOOR. SOM
JAG HAR FÖRAT. - YSIDOR - EJ RENSKRIVNA

Strömstads stad

Hittade inte någon berättelse för denna period.